

**T. C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI**

DİNLERDE VEFKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Halit Ahmet ÇİFTÇİ**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nasuh GÜNAY**

ISPARTA-2011

T.C
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAV TUTANAĞI

Gönderen : Felsefe ve Din Bilimleri..... EABD Başkanlığı

Gönderilen : Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Enstitü Anabilim Dalımız YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA~~ Programı öğrencisi
Halit Ahmet GİFTÇİ..... tez çalışmalarını sonuçlandırmış ve
kurulan jüri önünde tezini savunmuştur. Sınav tutanağı aşağıdadır.
Tez Adı Değişikliği YAPILDI / YAPILMADI

21.06.2011

Tarih

P. U.
Doç. Dr. Ramazan UÇAR

Enstitü Anabilim Dalı Başkanı V.

Felsefe ve Din Bilimleri
Bölüm Başkanı

SINAV TUTANAĞI:

Jürimiz Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 25./39. maddesi uyarınca 21. / 06 / 2011 Salı
günü saat 11.00 'de toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin
DİNLERDE VEFKLER
konulu tezini incelemiş ve yapılan sözlü sınav sonunda **OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU** ile aşağıdaki kararı
almıştır.

☒ KABUL

☐ RED

☐ DÜZELTME

Tez Sınavı Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	<u>Doç. Dr. Nasuh GÜNAY</u>	<u>[İmza]</u>
Üye	<u>Prof. Dr. Hüseyin CERTEL</u>	<u>[İmza]</u>
Üye	<u>Yrd. Doç. Dr. Sadık AKDEMİR</u>	<u>S. Akdemir</u>
Üye		
Üye		

Yukarıda adı geçen öğrenci Sınav Tutanağı'nda belirtildiği üzere mezun olmaya **HAK KAZANMIŞTIR / KAZANMAMIŞTIR.**

Gereğini rica ederim.

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI :

Tarih:

Karar No:

Enstitü Müdürü

MADDE-25 Tez Sınavının tamamlanmasından sonra Jüri tez hakkında salt çoğunlukla "KABUL", "RED", veya "DÜZELTME" kararı verir. Bu karar, Enstitü Anabilim Dalı Başkanlığınca tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tezi kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Düzeltme alan öğrenci bir sonraki dönemde kayıt yaptırmak zorundadır.

MADDE-39 Tez Sınavının tamamlanmasından sonra Jüri tez hakkında salt çoğunlukla "KABUL", "RED" veya "DÜZELTME" kararı verir. Bu karar, Anabilim Dalı Başkanlığınca tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Yüksek Öğretim Kurumu ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç altı ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tez kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans/ ~~Doktora~~ tezi olarak sunduğum

“.....
.....*Dinlerde Vefkiler*.....
.....” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi onurumla beyan ediyorum.

İmza
Öğrenci Adı ve SOYADI
Gün. Ay. Yıl

Halit Ahmet GİFTÇİ

Hd.

06.07.2011

ÖNSÖZ

İnsanoğlu tarihin her döneminde rasyonel akılla çözüm getiremediği problemler karşısında daima farklı tekniklere başvurmuştur. Bunlardan birisi de neredeyse gelmiş geçmiş bütün dinlerde ve geleneklerde karşımıza çıkan büyüdür. Ezoterik ve mistik bilgiler bütünü olarak kabul edilen büyü'nün içerisinde bulunan unsurların en önemlilerinden birisi vefklerdir. İlk örneğine M.Ö. 2200 yılları civarında eski Çin'de mitolojik imparator Yü'nün nehirden çıkan bir deniz kaplumbağasının sırtında bir şekil görmesi şeklindeki efsanede rastlanan vefklere daha sonraki dönemlerde büyüsel, felsefi ve mistik anlamlar gibi çok çeşitli anlamlar yüklenmiştir.

Çalışmamızın giriş bölümünde vefkin kökeni, kapsamı, yapılış usulleri ve numeroloji ve astroloji ile ilişkisi ele alınacaktır. Birinci bölümde vefkin ilk olarak ortaya çıktığı Çin geleneğinde vefkin nasıl algılandığı, ona ne gibi anlamlar yüklendiği ve hangi amaçlarla kullanıldığı incelenecektir. İkinci bölümde Yahudi geleneğinde karşımıza çıkan vefklerden bahsedilecek. Üçüncü ve dördüncü bölümde ise Hristiyanlık ve İslam geleneğindeki vefklerden örnekler verilerek çalışmamızı sonuçlanacaktır.

Bu çalışmanın belirlenmesinde ve hazırlanma aşamalarındaki yardımları, sağladığı çalışma imkanları ve her konudaki maddi-manevi destekleri için değerli hocalarım Prof. Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu'na ve Doç. Dr. Nasuh Günay'a en içten şükranlarımı sunarım. Ayrıca sağladığı kaynak desteği ve tezin yazımındaki yol göstericiliğinden dolayı değerli meslektaşım Arş. Gör. Azize Uygün'a ve sağladığı grafik desteğinden dolayı Keziban Uygün hanımefendiye teşekkür ederim.

Halit Ahmet ÇİFTÇİ

ISPARTA-2011

ÖZET

DİNLERDE VEFKLER

Halit Ahmet ÇİFTÇİ

Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, 104 sayfa, Temmuz 2011

Danışman: Doç. Dr. Nasuh GÜNAY

Tarih boyunca en kadim dinlerden modern dini akımlara varıncaya kadar birçok dinde büyü inancı ve buna bağlı ayinsel uygulamalar görülmektedir. Bu anlayış ve uygulamaların temel unsurlarından birisi olan vefklerin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada vefklerin hangi dinlerde, hangi yöntem ve amaçlarla kullanıldığı incelenecektir. Günümüzden yaklaşık olarak 4200 sene önce eski Çin toplumunun geleneğindeki bir efsaneyle ortaya çıktığı düşünülen vefkler ya da daha Türkçe bir ifadeyle büyüsel kareler, başlangıçta sayılarla oluşturulmasına karşın, sonraki dönemlerde numeroloji biliminin gelişmesi ve alfabelerdeki harflere sayısal değerler verilmeye başlanmasıyla birlikte harfler kullanılarak da yapılmaya başlamıştır.

Eski zamanların halkları vefkleri felsefi ve mistik sistemler, gizemli bilgiler ve büyüsel uygulamalarla harmanlamış, sahip oldukları dinsel ve kültürel geleneklerde çok farklı felsefi ve mistik anlamlar yüklemiş ve büyüsel uygulamalarda çok geniş bir kullanım alanı tahsis etmişlerdir. Vefkler, dünya dinlerinde ve geleneklerinde kötülüklere, hastalıklara, zararlı ve yırtıcı hayvanlara, cinlere, kötü ruhlara, şeytanlara, düşmanlara ve benzerlerine karşı korunma amaçlı tılsımlar, muskalar, yüzükler ve mühürler halinde taşınmakta ve kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyü, Vefk, Büyüsel Kare, Numeroloji, Gematria, Ebced, Astroloji.

ABSTRACT

MAGIC SQUARES IN RELIGIONS

Halit Ahmet ÇİFTÇİ

Süleyman Demirel University, Department of Philosophy and Religious
Sciences, Master Thesis, 104 pages, July 2011

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nasuh GÜNAY

Throughout the history, magic has been used in all religions and religious movements. In this thesis, magic squares which are among the main elements of the ritual practices of magic are examined. In addition to this, a survey about how and why religious traditions use the magic squares is held. In spite of being constituted with the numbers in the beginning, magic squares which are thought to come into being with a legend existing in the tradition of ancient Chinese people approximately 4200 years ago started to be constituted with the letters within the development of the numerology and giving numerical values to the letters.

People of ancient times blended the magic squares with the philosophical and mystic systems, occult knowledges and magical practices. They attributed various philosophical and mystic meanings within the religious and cultic traditions they have and allocated a wide range of use in magical practices. Magic squares are being carried and used as talismans, amulets, rings and seals against the evil, diseases, beast of preys and harmful animals, jinns, malicious spirits, demons, enemies etc. in world religions and traditions.

Keywords: Magic, Wafq, Magic Square, Numerology, Gematria, Abjad, Astrology.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Lo Şu karesinin rakamlarla düzenlenmiş şekli.	3
Şekil 2: Gazzali'nin el-Munkızu mine'd-Dalal adlı eserinde geçen vefk.	4
Şekil 3: Tetractys.	7
Şekil 4: Hindistan'da parfüm yapımı için gerekli olan malzemeleri tarif eden 4'lü vefk.	9
Şekil 5: Dokuz gezegen ve üçlü vefkleri.	10
Şekil 6: Rakamları kısmen verilip doldurulmuş sudoku.	12
Şekil 7: Tek sayılı vefkler.	14
Şekil 8: 9'lu birleşik vefk.	15
Şekil 9: 5'li vefk ve sayıların stratejik dağılımı.	16
Şekil 10: Bedûh tılsımı.	16
Şekil 11: İsm-i Azam şeması.	17
Şekil 12: Aram ve Arap alfabesindeki harflerin sayısal karşılıkları.	23
Şekil 13: Sünni Ebcedi'nde kullanılan vefklere bir örnek.	24
Şekil 14: Şiilerin "he" harfini kullandığı vefklere bir örnek.	25
Şekil 15: el-Melik ism-i şerifinin vefki.	26
Şekil 16: Mars gezegeninin vefki.	28
Şekil 17: Gezegenlerin şerefli vakitleri.	28
Şekil 18: Sırtında Lo Şu karesi çizili olan deniz kaplumbağası.	32
Şekil 19: Lo Şu karesinin geleneksel şekli.	33
Şekil 20: Lo Şu karesiyle ilişkili diğer büyüselsel kareler.	35
Şekil 21: NEMO Karesi.	43
Şekil 22: AMMA Karesi.	44
Şekil 23: ROR Karesi.	45
Şekil 24: GRAA Karesi.	46
Şekil 25: BABALON Karesi.	47
Şekil 26: NANTA Karesi.	48
Şekil 27: HKOMA Karesi.	48
Şekil 28: EXARP Karesi.	49
Şekil 29: BITOM Karesi.	50
Şekil 30: İnsanın pentagramda sembolize edilmesi.	51
Şekil 31: Pentagram'ın temsil ettiği elementler.	52
Şekil 32: Kabalistik Hayat Ağacı.	54
Şekil 33: Ameth'in mührü ve kutsal isimleri.	56
Şekil 34: Sigillum Ameth'deki Tanrı'nın yedi kutsal ismini içeren vefk.	57
Şekil 35: Gezegen isimlerinden oluşturulan melek isimlerinin karesi.	58
Şekil 36: Gezegen isimlerinden oluşturulan melek isimlerinin karesinin okunuşunu gösteren şekil.	59
Şekil 37: Sator karesi.	60
Şekil 38: Oppède'de bulunan Sator karesi.	61
Şekil 39: St. Peter ad Oratorium'da bulunan Sator karesi.	62

Şekil 40: Pater Noster.....	65
Şekil 41: Albrecht Dürer'in 4'lü bir vefk içeren Melencolia isimli gravürü.....	68
Şekil 42: Albrecht Dürer'in Melencolia adlı gravüründeki vefkin yeniden düzenlenmiş şekli.	69
Şekil 43: Jüpiter gezegeninin vefki.....	70
Şekil 44: İbrani alfabesinin Gematria sistemindeki rakamsal karşılıkları.....	71
Şekil 45: Allah ism-i celili'nin vefki.....	73
Şekil 46: Allah ism-i celili'nin vefkinin tekrar düzenlenmiş hali.....	74
Şekil 47: Allah ism-i celili'nin vefkinin tekrar düzenlenmiş halinin Latin rakamlarıyla yazılmış şekli.....	74
Şekil 48: Üzerinde vefk bulunan tılsımlı mühür.....	75
Şekil 49: Üzerinde vefk bulunan tılsım yüzük.....	76
Şekil 50: Allah lafzının 4'lü vefki.....	76
Şekil 51: Rahman ism-i şerifinin vefki.....	77
Şekil 52: Rahman ism-i şerifinin vefki.....	78
Şekil 53: er-Rahman isminin vefkinin Latin rakamlarıyla düzenlenmiş hali.....	79
Şekil 54: Besmele vefki.....	80
Şekil 55: Eski Yunan'da düşmanlara karşı kullanılan muska. (IV-V. yüzyıllar).....	81
Şekil 56: Doğum sancısını gidermek için yapılan vefk.....	84
Şekil 57: Hz. Muhammed'in isminin vefki.....	85
Şekil 58: Hava, Ateş, Su ve Toprak vefkleri.....	86
Şekil 59: İbnü'l-Arabi'nin eserinde geçen korunma vefki.....	87
Şekil 60: Yasin-i Şerif vefki.....	87

KISALTMALAR

b.y.y. : basım yeri yok.

bkz. : bakınız.

c. : cilt.

çev. : çeviren.

ed. : editör.

M.Ö.: Milat'tan önce.

s. : sayfa.

sy. : sayı.

t.y. : tarih yok.

vd. : ve diğerleri.

y.y. : yayınevi yok.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
KISALTMALAR	vi

GİRİŞ

A. Vefk, Kökeni ve Kapsamı	1
B. Vefklerin Yapılış Usulleri.....	13
C. Vefk ve Numeroloji İlişkisi.....	17
D. Vefk ve Astroloji İlişkisi.....	26

I. BÖLÜM

ÇİN GELENEĞİNDE VEFKLER	31
-------------------------------	----

II. BÖLÜM

YAHUDİLİKTE VEFKLER	40
---------------------------	----

III. BÖLÜM

HİRİSTİYAN GELENEĞİNDE VEFKLER	60
--------------------------------------	----

IV. BÖLÜM

İSLAM GELENEĞİNDE VEFKLER.....	72
--------------------------------	----

SONUÇ.....	89
------------	----

KAYNAKÇA.....	91
---------------	----

ÖZGEÇMİŞ	97
----------------	----

GİRİŞ

Dünya üzerinde ne kadar ilkel olursa olsun dinsel ve büyüsel bir inanca sahip olmayan bir toplum düşünülemez.¹ Her iki inanç da duygusal gerilim durumlarında oluşur ve her ikisi de bu durumlarda etkili olmaktadır.² Bütün geleneklerde ve mitolojilerde, üzerinde ancak insanoğlunun tasarruf sahibi olduğu büyü, insan veya insanüstü bir varlığın bilgisinden kaynaklanan bir kült olarak varlığını sürdürmektedir. Her büyü, ilk baştan beri insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan ancak insanın akıl yürütmesinin dışında kalan bütün şey ve olayların en temel tamamlayıcısı olmuştur. Tılsım, âyin³ ve tılsım olarak da kullanılan vefk, tarihin en eski dönemlerinden beri kullanılmaktadır.

A. Vefk, Kökeni ve Kapsamı

Bir hiza üzere ittifak eden yani aynı hizada olan her şey olarak tanımlanan vefkin⁴ etimolojik kökeni Arapça'da "doğru olmak, uygun olmak, tam olmak, uygunlaştırmak, adapte etmek, ayarlamak, -e uydurmak" gibi manalara gelen "vefeka" fiiline dayanmakta olup⁵ bu fiilin mastar hali olan vefk, kelime manası olarak "uygun, münasip" anlamlarına geldiği gibi⁶ "uyma, uygun gelme, uygunluk, tılsımlı dua,⁷ dua yazılı muska"⁸ gibi anlamlara da gelmektedir. Ayrıca bu kelimenin

¹ Malinowski, Bronislaw Kasper, **Büyü, Bilim ve Din**, İngilizce aslından çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 7.

² Malinowski, s. 88.

³ Malinowski, s. 74.

⁴ İbn-i Manzur, **Lisanü'l-Arab**, Darü'l-Mearif, Kahire, 1119, s. 4884. Ayrıca Bkz.: ez-Zebidi, Seyyid Muhammed Murtaza el-Hüseyni, **Tacu'l-Arus min Cevahiri'l-Kamus**, Ed. Ali Hilali, Kuveyt Hükümeti Matbaası, Kuveyt, 2004, c. 27, s. 477.

⁵ Wehr, Hans, **A Dictionary of Modern Written Arabic**, Ed. J. Milton Cowan, Otto Harrasowitz Publishing Company, Wiesbaden, 1966, s. 1084.

⁶ Sarı, Mevlüt, **el-Mevarid Arapça-Türkçe Lügat**, Bahar Yayınları, İstanbul, 1980, s. 1672.

⁷ Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Doğu Matbaası, Ankara, 1978, s. 1374.

⁸ Doğan, Mehmet, **Büyük Türkçe Sözlük**, İz Yayıncılık, 1996, s. 1114.

“yeterli miktar, yeterlilik, anlaşma, uyum, ahenk” gibi manalara geldiği de kaydedilmiştir.⁹

Başka bir kaynakta vefk, iki sayının birbirinden -çok büyük bir fark olmamak kaydıyla- farklı olması olarak tarif edilmiştir. Yalnız başka üçüncü bir sayı o ikisini de böler. Bu duruma tevafuk veya teşarük (ortaklık) denmektedir. Ayrıca 3. sayının ortak katı olduğu kesre vefk de denir. İki sayının iki cüzünden her biri vefkin cüzü veya iştirakin cüzü diye isimlendirilmektedir. 8’i ve 20’yi 4 böler. 4’ün ortak katı olduğu kesir yani $\frac{1}{4}$ vefktir. 8 ve 20 $\frac{1}{4}$ ’te ortaklırlar. 8’in vefkinin cüzü 2’dir. 20’nin vefkinin cüzü 5’tir.¹⁰

Terim anlamı olarak ise vefk, üzerinde belirli kurallara göre harflerin, sayıların veya kelimelerin yazılmış olduğu, satranç tahtası gibi hanelere ayrılmış ve her çeşit büyüsel işlemlere ve hastalıklara karşı kullanılabilen veya muska olarak takılabilen karedir.¹¹ William Symes Andrews vefki, her dikey ve yatay sütununun ve her iki köşegeninin toplamının terminolojide “toplam” (summation) olarak isimlendirilen aynı miktarı verdiği bir sayı dizisinin içine yerleştirildiği kare olarak tanımlar.¹² Vefkin en basiti 3x3 kareden oluşan ve her satırındaki rakamların toplamı 15 olan vefktir.¹³ Bu vefkte 1’den 9’a kadar rakamlar bulunur ve bu rakamların bütün satırlarda, sütunlarda ve iki ana köşegende aynı toplamı vermesi için rakamlar satır ve sütunlara itinayla yerleştirilmiştir. Bu aynı toplam genellikle “sabit katsayı” olarak adlandırılır.¹⁴

Bahsi geçen vefk **Lo Şu** adıyla Çin edebiyatında geçer. M.Ö. 2200 yılları civarında yaşadığı düşünülen meşhur imparator Yü’nün bu kareyi Hoang-Ho

⁹ Wehr, s. 1085.

¹⁰ et-Tehanevi, Muhammed Ali, **Keşşafü Istılahati’l-Fünun ve’l-Ulum**, Lübnan Kütüphanesi, Beyrut, 1996, c. 2, s. 1667.

¹¹ Ruska, J., “Vefk”, **İslam Ansiklopedisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1950, c. 13, s. 256.

¹² Andrews, William Symes, **Magic Squares and Cubes**, Open Court Publishing Company, 1917, s. 1.

¹³ Ruska, s. 256.

¹⁴ Cammann, Schuyler, “The Evolution of Magic Squares in China”, **American Oriental Society**, 1960, c. 80, sy. 2, s. 116.

nehrinden çıkan bir kaplumbağanın sırtında gördüğü rivayet edilir.¹⁵ Bu vefkin rakamsal olarak düzenlenmiş şekli aşağıdadır.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Şekil 1: Lo Şu karesinin rakamlarla düzenlenmiş şekli.¹⁶

Arap edebiyatında vefke, Çin geleneğindeki tertibin aynısı olarak ilk defa, eserlerinin telif tarihi miladi 900'lere kadar çıkan¹⁷ ünlü İslam kimyacı, tabiat filozofu ve çok yönlü alim Cabir bin Hayyan'ın (725?- 815)¹⁸ *Kitab-ül Mevazin* adlı eserinde rastlandığı belirtilmiştir. Bu eserde geçen vefkin kullanılmamış iki bez parçasına yazılıp doğum sancısı çeken kadının ayaklarına bağlandığı takdirde doğumu kolaylaştıracağı ifade edilmiştir.¹⁹ Buna karşılık Sedat Veyis Örnek, vefkle uğraşan ilk kişinin büyük İslam düşünürü ve Eş'ari kelamcısı Ebu Hamid el-Gazzali (1058-1111)²⁰ olduğunu iddia etmiştir.²¹ İslam dünyasında vefkle ilgili araştırmaların, satrancın İran'a girişiyle bağlantılı olabileceği ileri sürülmüştür. Kaybolmamış en erken çalışmaların Ebu'l-Vefa el-Buzcani (940-997?) ve *Nikomakos'un Aritmetiği Üzerine Şerh* isimli eserinde vefklerle ilgili bir bölüm bulunan Ali bin Ahmed el-Antaki (ö. 987) tarafından yapılmış olduğu da iddia

¹⁵ Ruska, s. 256.

¹⁶ Cammann, 1960: s. 117.

¹⁷ Ruska, s. 256.

¹⁸ Kaya, Mahmut, "Cabir bin Hayyan", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, c. 6, s. 534.

¹⁹ Ruska, s. 256.

²⁰ Çağrııcı, Mustafa, "Gazzali", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama Ticaret Sağlık ve Turizm A.Ş., İstanbul, 1996, c. 13, s. 489.

²¹ Örnek, Sedat Veyis, **Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1966, s. 43.

edilmiştir.²² Gazzali *el-Munkızu mine'd-Dalal* adlı eserinde aşğıdaki şekildeki vefkin tıpkı Cabir bin Hayyan'ın eserindeki gibi su değmemiş iki bez parçasına çizildikten sonra doğum sancısı çeken kadına gösterilip iki ayağının altına koyulduğunda çocuğun kolaylıkla doğacağını belirtmiştir.²³ Çin geleneğindeki büyüsel karelerle ilgili bir makalede miladi 990 civarında basılan İhvan-ı Safa risalelerinde yabancılardan alınmış olmasının muhtemel olduğu iddia edilen iki adet 4'lü vefk geçtiği belirtilmiştir.²⁴ William Symes Andrews de büyüsel karelerle ilgili kitabında, IX. yüzyılda büyüsel karelerin Arap astrologlar tarafından yıldız falı hesaplamaları vb. şeylerde kullanıldığını belirtmiştir.²⁵ Büyüsel karelerin Mısırlılar ve Pisagorcular tarafından zayıf karakterli insanları etkilemek amacıyla kullanıldığı da iddia edilmiştir.²⁶ Büyüsel amaçlar için kullanılan cedvellerin en yaygın şekillerinden olan vefklerin Ebced hesabına dayanarak yapılp muska ve hamail olarak da kullanıldığı da kaydedilmiştir.²⁷

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Şekil 2: Gazzali'nin *el-Munkızu mine'd-Dalal* adlı eserinde geçen vefk.²⁸

Babilliler, uğurlu ve uğursuz sayılara inanırdı. 13 sayısı Babillilerde uğursuz sayıırdı. Bu inanışın nedeni muhtemelen 13'ün, Babillilerin sayı sisteminin temelini oluşturan 60 sayısının tam böleni 12'den sonra gelmesidir. Babil kozmolojisinin

²² Sesiano, Jacques, "Construction of Magic Squares Using the Knight's Move in Islamic Mathematics", *Archaic History Exact Science*, Springer-Verlag, 2003, sy. 58, s. 1-2.

²³ el-Gazzali, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed, *el-Munkızu mine'd-Dalal*, Arapça aslından çev. Salih Şeref, Ahmed Davudoğlu ve Hüseyin Tural, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul, 1963, s. 89-90.

²⁴ Cammann, 1960: s. 120.

²⁵ Andrews, s. 1.

²⁶ Falkener, Edward, *Games Ancient and Oriental and How to Play Them*, Longmans and Green, Londra, 1892, s. 269.

²⁷ Örnek, s. 42.

²⁸ el-Gazzali, 1963: s. 90.

temeli olan yaratılış destanı Enuma Eliş'te geçen yedi rüzgar, fırtınanın yedi ruhu, yedi kötü hastalık, içinde yedi mühürlü yedi kapı bulunan, yer altı dünyasının yedi bölgesi ve gök aleminin yedi gezegeni gibi unsurlar Babil geleneğinde 7 sayısının önemini açıkça ortaya koymaktadır. 7 sayısına duyulan bu saygı ilk olarak Yahudi inanışlarına, kısa bir süre sonra İslam'a ve en nihayetinde de Hristiyan aritmojisinin* tanımlamalarına geçmiştir. **Babilliler** kelimelere ve özellikle kişisel isimlere sayısal değerler atfeden ilk topluluk olarak bilinmektedir. Onlar daha sonra insanlar ve nesneler arasında ilişkiler kurmak için bu sayısal değerlerde oynamalar yapmışlardır. Kelimelere bu şekilde sayısal kodlamalar yapma sistemine “**isopsephia**”^α adı verilmektedir. Sonraki dönemlerde bu sistemi Yunanlılar ve Romalılar kullanmışlar, İbrani gizemciler Kabbala'ya uyarlamışlar ve bu sistem Ortaçağ Avrupası'nda numerolojinin Gematria sisteminin uygulamaları altında ortaya çıkmıştır.²⁹

Eski Babil'de sayılar, tanrılar panteonuna hiyerarşik bir yapı oluşturmak için de kullanılıyordu. Diğer tanrılara, önemlerine göre daha düşük sayılar atfedilmişken, mutlak hakim tanrı olan Anu'ya en mükemmel sayı olan 60 atfedilmişti. Bu şemada Anu'nun sevgilisi ve gücü onunla paylaşan tanrıça İştâr'a 15 sayısı atfedilmişti ve İştâr, Venüs'e karşılık gelmekteydi. Bir aşk ve savaş tanrıçası olan İştâr, sıklıkla vücudundan çıkan 8 adet ışınla tasvir edilmekteydi. İştâr'ın kendisi ve 8 güçlü ışınının toplamı 9 yaptığı ve İştâr 15 sayısının somutlaşmış hali olduğu için Babillilerin Lo Şu karesini bulduğu tahmin edilmekle birlikte bu tahminin daha fazla kanıttan yoksun olduğu belirtilmiştir. Genel olarak, numeroloji ve sayılarla oynayarak onlara çeşitli anlamlar yükleme konusunda çok büyük bir ilgiye sahip olmalarına rağmen, Babillilerin büyüsel kareler hakkında bilgi sahibi oldukları veya onları kullandıkları konusunda fazla kanıt olmadığı ifade edilmiştir.³⁰

* Aritmoloji, Yunanca “sayı” anlamına gelen “arithmos” ve “hesaplama” manasına gelen “logos” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur ve “sayı bilimi” manasına gelmektedir. Bilgi için Bkz: Liddell, Henry George ve Scott, Robert, **A Greek-English Lexicon**, Oxford University Press, New York, 1996, s. 240 ve 1057.

^α Isopsephia, Yunanca “eşit” manasına gelen “isos” ve “çakıl taşı” anlamına gelen “psephos” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bilgi için Bkz: Liddell, s. 839, 2022.

²⁹ Swetz, Frank J., **Legacy of the Luoshu**, A K Peters Limited, Kanada, 2008, s. 79-80.

³⁰ Swetz, s. 80.

Mısırlıların sayı bilimi hakkında çok az şey bilinmektedir. Mısırlılar komşularının numerolojik uygulamalarının pek çoğunu takip etmişlerdi. Onların uğurlu ve uğursuz sayıları vardı ve bunlar isopsephia’da yer almaktaydı. Matematiksel bilgi sıklıkla rahiplerle ve yazarlarla sınırlanmıştı ve matematik kendi içinde gizemli bir varlık olarak kabul edilirdi. Matematiksel Rhind papirüsünün önsözü, bütün varlıklara dair eksiksiz bir çalışma, var olan her şeyin özüne doğru bir kavrayış ve bütün gizemlerin bilgisini verdiğini temin etmekteydi.³¹

3n-4n-5n üçgeni eski Mısır’da bilinirdi ve “evrensel doğa”nın bir sembolü olduğuna inanılırdı. Büyük tanrıların üçlemesi bu üçgenin kenarlarında temsil edilirdi. Üçgenin 4n uzunluğundaki kenarı Osiris’i, 3n uzunluğundaki kenarı İsis’i ve hipotenüsü de İsis ve Osiris’in oğlu Horus’u sembolize etmekteydi. Ancak tüm bunların yanında, Mısır’ın var olan matematiksel materyalinde büyüsel karelerin herhangi bir bilgisine rastlanmadığı gibi sıklıkla Batı matematiğini etkilediğine inanılan büyük kültürlerin arasında Çin’deki Lo Şu karesinden önce bir büyüsel kare kullanımına veya bilgisine dair hiçbir kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.³²

Yunan sayı mistisizmi Samos’lu Pisagor ve takipçilerinin inançları ve uygulamaları etrafında şekillenmişti. Pisagorcular her şeyin sayıyla yönetildiğine yani sayısal ilişkilerin evrenin uyumlu çalışmasını kontrol ettiğine inanırlardı. Sayı ve nicelik onların felsefesinde ağır basan unsurlardı. 1 sayısı yani “Büyük Atom” kendi içinde bir sayı olmaktan ziyade bütün sayıların ve varlıkların yaratıcısıydı ve aynı zamanda akli temsil ediyordu. Pisagorcular sayıların tümüne özel anlamlar yüklemekle kalmayıp onları bu özel anlamların kategorileriyle gruplandırmışlardı. Tek sayılar erkek olarak kabul edilirken çift sayılar dişi olarak kabul edilmekteydi. Büyük Yunan tanrılarına tek sayılar atfedilmişken nispeten küçük olanlarına çift sayılar verilmişti.³³

Tek sayıların ilahi olanla bu birleşmesi kültürlerden kültürlere aktarılmıştır. Örneğin bir Müslüman özdeyişinde “Tanrı tekliği sever.” denmiştir. William Shakespeare’in *Windsor’un Mutlu Eşleri* adlı eserinde ise tek sayılarda uluhiyet olduğu belirtilmiştir. Sayılar arasındaki etkileşimlere de anlamlar yüklenmiştir.

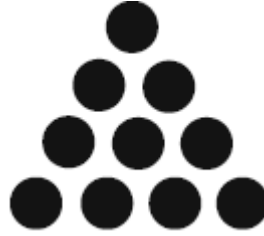
³¹ Swetz, s. 82.

³² Swetz, s. 82.

³³ Swetz, s. 80.

Örneğin beş sayısı, ilk dişil sayı olan iki ve ilk eril sayı olan üçün bir araya gelmesinden oluştuğu için Pisagorcular tarafından evliliğin sembolü olarak görülmüştür. Bununla birlikte, Yunanlıların sayılara anlam yükleme etkinlikleri çok geniş ve karmaşık olmasına rağmen bu etkinliklerin vefk kullanımını kapsamadığına dikkat çekilmiştir.

Pisagorcuların Lo Şu karesindeki gibi aritmetik bir oluşuma en fazla yaklaşımları **“tetraktis”** ya da “kutsal dörtlü”ye olan ilgileriyle olmuştur. Kutsal bir sembol ve Pisagorcuların anlayışların kavramsal çerçevesi konumunda bulunan tetraktis, ilk dört sayı olan 1, 2, 3 ve 4’ün aşağıdaki şekildeki gibi noktalar halinde gösterilmesiyle oluşur.³⁴

Şekil 3: Tetraktis.³⁵

Pisagor kozmolojisi, evrenin fiziksel yapısının blokları olan dört elementten oluşmaktadır. Bu dört element 1, 2, 3 ve 4’ün sayısal değerleriyle birlikte sırasıyla Ateş, Toprak, Hava ve Su’dur. Dört elementin sayılarının toplamı 10 olduğu için evrenin sayısal değeri de mükemmeliğin sayısı olan 10 olarak kabul edilmektedir. Bu duruma, Pisagorculara atfedilen bir duada şöyle dikkat çekilmiştir:

*“Kutsa bizi ilahi sayı! Sen tanrıları ve insanları var edensin. Ey kutsal Tetraktis! Sen sonsuzluğa akan yaratılışın kökenini ve kaynağını içinde bulunduransın. Zira ilahi sayı kutsal dörde gelene kadar derin ve saf birliktelikle başlar. Sonra o her şeyi kuşatan, her şeyi sınırlayan, ilk doğan, asla sapmayan, asla yorulmayan, her şeyin annesi kutsal 10’un, her şeyin anahtarını elinde bulunduranın babası olur.”*³⁶

Pisagorcuların üçgensel bir sayı şeklinde ifade ettiği üzere 10 sayısı, bakan kimse için özel mistik bir öneme sahiptir. Bir eşkenar üçgen olan bu şekil

³⁴ Swetz, s. 81.

³⁵ Swetz, s. 81.

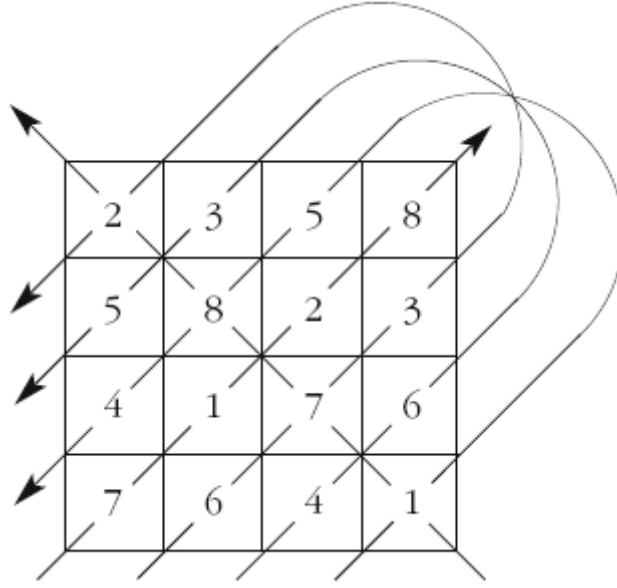
³⁶ Swetz, s. 81.

mükemmelliği ifade eder ve 2-1, 4-3, 3-2 şeklindeki sayı çizgileri sırasıyla bir oktavın, bir dürtlünün ve bir beşlinin müzikal gamlarını göstermektedir. Tetraktis, Yunanlıların evrendeki yaratılışı, simetriyi ve uyumu Lo Şu karesinde hissedilene benzer bir tarzda ifade ediş şeklidir. Ancak o Lo Şu karesi gibi büyüsel bir kare değildir.³⁷

Eski Hint matematiği hakkındaki bilgiler parçalar halindedir ve sonuçları da genellikle tartışmalıdır. Bununla birlikte Hindistan'da büyüsel karelerin kullanıldığını gösteren yeterli miktarda kanıt çok eski zamanlarda rastlanmaktadır. Efsaneye göre büyüsel karelerin bilgisi Manibhadra isminde bir büyücüye tanrı Şiva tarafından nakledilmiştir. Büyüsel kareler, onları kullanan kişilere doğüstü yardımlar sağlayabilme yetisine sahip olan büyüsel aletler olarak görülürlerdi. Bu görüş bugün bile hala devam etmektedir. Hindistan'da, içinde büyüsel karelerden bahsedilen kanıtlarla belgelenmiş ilk eser Varahamihira'nın 550 yılları civarında kehanet hakkında yazmış olduğu *Brhatsamhita* adlı eseridir. Bu eserde Varahamihira, parfüm imalatı için gerekli olan malzemenin bileşenlerini ve miktarlarını tarif etmek için 4'lü bir vefk kullanmıştır. Kare 1'den 8'e kadar olan rakamlardan oluşmuştur ve rakamların hepsi çizelgede ikişer defa kullanılmıştır. Bu durum da büyüsel karelerin unsurları arasındaki eşsizliğin katı tanımlamalarını ihlal etmektedir. Buna rağmen oluşum, bütün köşegenler ve muhtemel kırık köşegenler aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi aynı değişmez toplam olan 18'i verdiği için büyüselidir.³⁸

³⁷ Swetz, s. 81-82.

³⁸ Swetz, s. 83.

Şekil 4: Hindistan’da parfüm yapımı için gerekli olan malzemeleri tarif eden 4’lü vefk.³⁹

Varahamihira’nın bu kareye “kaplumbağa kabuğu” manasına gelen “kacchaputa” ismini vermesi dikkate değer bir ayrıntıdır. Bu isimlendirmenin bir kaplumbağanın kabuğunda rastlandığı düşünülen Lo Şu karesine bir gönderme olması muhtemeldir. Büyüsel karelerle ilgili daha önceki dönemlerden bir çalışma da benzer bir isim olan “Kaksaputa” ismini taşımaktadır. Dörtlü bir büyüsel kareden bahseden bu çalışma simyacı Nagarjuna’ya atfedilmektedir.⁴⁰

Hindistan’da üçlü bir büyüsel kareden ilk olarak bahseden eser hakkındaki bilgi efsanenin gizemiyle bulanıklaşmış bir haldedir. Bu eser, *Gargasamhita* yazmalarında dokuz gezegeni uzlaştırmak için özel bir üçlü büyüsel karenin kullanılmasını tavsiye eden gizemli bir kişiliğin kehanet çabalarına atfedilmektedir.⁴¹ Güneş’i temsil eden karenin 180 derece çevrilmiş bir Lo Şu karesi olarak göze çarptığı bu dokuz gezegen şeması⁴² ve gezegenlerin üçlü vefkleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

³⁹ Swetz, s. 83.

⁴⁰ Swetz, s. 84.

⁴¹ Swetz, s. 84.

⁴² Swetz, s. 85.

6	1	8
7	5	3
2	9	4
Güneş		
7	2	9
8	6	4
3	10	5
Ay		
8	3	10
9	7	5
4	11	6
Mars		
9	4	11
10	8	6
5	12	7
Merkür		
10	5	12
11	9	7
6	3	8
Jüpiter		
11	6	13
12	10	8
7	14	9
Venüs		
12	7	14
13	11	9
8	15	10
Satürn		
13	8	15
14	12	10
9	16	11
Rahu		
14	9	16
15	13	11
10	17	12
Ketu		

Şekil 5: Dokuz gezegen ve üçlü vefkleri.⁴³

Gargasamhita'nın en eski versiyonu yaklaşık olarak 100 yıllarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, bu eserde gezegenlerle ilgili olan **navagraha** düşüncesinin 400 yılından önce yazılmış olmadığı tahmin edilmektedir. Üçlü büyüsel karenin ilk ortaya çıkışı, Vrnda'nın 900 yılı dolaylarında yazmış olduğu *Saddhayoga* adlı tıbbi tezde çocuk doğumunun zorluklarını kolaylaştırmak için bir vefk vermesi ile olmuştur.⁴⁴ Eserde kutsanmış suyla dolu bir banyoya koyulan annenin bu vefke gözünü dikmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁵

Hindistan'dan kaynaklanan somut bir bilgi olmamasına rağmen hatta belki de sırf bu yüzden birçok Batılı yazar büyüsel karelerin ilk olarak Hindistan'da icat edildiğini iddia etmişlerdir. Diğer yazarlar bu iddiaların gerçeklere dayalı bir zemine oturmadığına dikkat çekerken ibre diğer yöne kaymaktadır ve bazı insanlar Hindistan'ın, büyüsel karelerin erken dönemlerdeki gelişimine hiçbir katkı sağlamadığını iddia etmişlerdir. Aslında ilk belirgin büyüsel karelerin M.Ö. IV. yüzyıl civarlarında Çin'den çıktığının ve sonraki dönemlerde meydana gelen önemli

⁴³ Swetz, s. 84.

⁴⁴ Swetz, s. 85.

⁴⁵ Swetz, s. 86.

gelişmelere X. ve XIV. yüzyıllar arasında faaliyetlerini sürdüren Arap ve İranlı bilginler tarafından öncülük edildiğinin anlaşıldığı öne sürülmüştür. Bununla birlikte Ortaçağ'daki bazı Hint bilginlerinin büyüsel karelerle derin bir şekilde ilgilendiğine ve önemli yenilikler yapmış gibi göründüklerine şüphe olmadığı ve buna rağmen yine de görebildiğimiz kadarıyla onların katkılarının hala belirsiz olduğu vurgulanmıştır.⁴⁶

Hintlilerin büyüsel karelere olan ilgisinin, Çinlilerin 3'lü Lo Şu karesini öğrendiklerinde başlamış olabileceği ileri sürülmüştür. Hintlilerin bu bilgiyi Çin'den, doğrudan Hindu tüccarlar aracılığıyla, Çin ziyaretlerinden dönen Hint-Budist misyonerler aracılığıyla, Hindistan'a hacı olarak gelen Çin Budisti rahipler ya da Müslüman arabulucular aracılığıyla⁴⁷ elde etmiş olabilecekleri üzerinde durulmuştur. Ancak Hindistan'da, içerisinde büyüsel karelerden bahsedilen ve kanıtlarla belgelenmiş olan ilk eserin 550 yılları civarında yazıldığını ve o yıllarda İslam'ın henüz ortaya çıkmamış olduğunu düşünürsek vefklerin Çin'den Hindistan'a geçiş sürecinde Müslüman arabulucuların rol oynamış olmasının imkansız olduğunu söyleyebiliriz. Alternatif olarak ise Hintlilerin bu kareyi T'ang Hanedanı'nın yönetimindeki Çin'in çok güçlü etkisi altında olan ve Lo Şu karesini kehanette kullanmak amacıyla ödünç alan Tibetliler yoluyla edinmiş olabilecekleri belirtilmiştir.⁴⁸

Sayılarla oluşturulan vefkler genellikle Batı biliminin “matematiksel eğlenceler” olarak bilinen küçük alt dalı ile ilişkilendirilir.⁴⁹ 1984'te bir Japon bulmaca şirketinin bulmaca hayranlarının beğenisine **Sudoku** ismiyle sunduğu bir sayı bulmacası çeşidi de bu matematiksel eğlencelerin içinde incelenebilir. Tutarsız bir tarihe sahip olan sudoku, M.Ö. 2800 yılları civarına tarihlendiği düşünülen büyüsel karelerle yakın ilişki içerisinde bulunmaktadır ve isminin kökeninin aksine Japonya'da bulunmamıştır. Bu özel bulmaca çeşidinin 70'li yılların sonlarında Indianalı bir mimar olan Howard Garns tarafından oluşturulduğuna inanılmaktadır. Avrupalıların büyüsel karelerle tanışması VIII. yüzyıl civarlarında Asya ile ticaret

⁴⁶ Cammann, Schuyler, “Islamic and Indian Magic Squares Part II”, **History of Religions**, ProQuest Information and Learning Company, University of Chicago Press, Chicago, 1969, s. 272.

⁴⁷ Swetz, s. 84.

⁴⁸ Cammann, 1969: s. 272.

⁴⁹ Cammann, 1969: s. 272.

yapmaya başlamalarıyla olmuştur. XIII. yüzyılla birlikte onlar yerlerini Latin kareleri diye isimlendirilen bir bulmaca çeşidi bulan İtalyanlara bırakmışlardır.⁵⁰

Sudoku da yukarıda bahsettiğimiz Latin karelerinin özel bir durumudur. En fazla rastlanan sudoku çeşidi aşağıdaki şekildeki gibi 3x3'lük alt karelerin oluşturduğu 9x9'luk bir kareden ibarettir. Bu bulmacada alt kareler 1'den 9'a kadar rakamlarla kısmen doldurulmuştur ve amaç kalan kareleri 1'den 9'a kadar olan rakamlar her satır, sütun ve alt karede birer tane bulunacak şekilde doldurmaktır.⁵¹

	3					9		
		6						
			2	4	1		3	
			9			7		
					2			4
	8			7			2	
8	5							
	9		7		4			
					6			1

1	3	2	5	6	7	9	4	8
5	4	6	3	8	9	2	1	7
9	7	8	2	4	1	6	3	5
2	6	4	9	1	8	7	5	3
7	1	5	6	3	2	8	9	4
3	8	9	4	7	5	1	2	6
8	5	7	1	2	3	4	6	9
6	9	1	7	5	4	3	8	2
4	2	3	8	9	6	5	7	1

Şekil 6: Rakamları kısmen verilir doldurulmuş sudoku.

Dünyanın dört bir yanında yaşamış olan eski zamanların insanları büyüsel karelere ciddi manalar yüklemişlerdir. Bu karelerin oluşturulması matematiksel tekniklerde kayda değer bir çalışma alanı ve hatta yaratıcı ve sanatsal bir ifade biçimi olarak kabul edilmiştir. Tamamlanmış kareler de ciddi dini semboller ya da iyilik veya kötülük için doğal güçlere sahip tılsımlar ve muskalar olarak kabul edilmiştir. Büyüsel kareler, büyüsel şekiller olarak, ortaçağa ait ilkel bir bilim dalı oluşturan büyüsel çalışmalarda Çinliler, Hintliler, Araplar ve en nihayetinde erken Rönesans dönemi Avrupa halkları arasında önemli bir rol oynamıştır. İnsanoğlu büyüsel karelerle uğraşarak sayıların birbirleriyle olan ilişkileriyle bağlantılı ve matematikte önemli gelişmelere sebep olan birçok buluş yapmıştır.⁵²

⁵⁰ Cook, Sam vd., "Sudoku: Just for Fun or Is It Mathematics", **Math Horizons**, Mathematical Association of America, 2007, c. 14, sy. 3, s. 13.

⁵¹ Cook vd., s. 13.

⁵² Cammann, 1960: s. 116.

Matematik tarihi konusunda güvenilir yazarlar büyüsel karelerin çok eski zamanlara ait olduğunu; Çin’de ve Hindistan’da kadim devirlerden bu yana bilindiğini iddia etmektedirler. Bununla birlikte uzmanlar Hindistan’da erken dönemlerde büyüsel karelerin görüldüğü konusunda herhangi bir kanıt bulunmadığını ve Çin geleneğinde büyüsel karelerin çok eski zamanlara ait olduğu iddiasının yanlış olduğunu zaten uzunca bir süredir vurgulamaktadırlar. Yine de, büyüsel karelerin kökeni Çin’de, geleneğin yansıttığı gibi çok eski zamanlara dayanmıyor olsa bile, aslında ilk büyüsel kareleri icat edenlerin Çinliler olduğu kanaati hakimdir. İyi bilinen üçlü vefke, daha eski kaynaklardan en erken ve belirgin referans, I. yüzyılda derlenen *Ta Tai Li Chi*’de ortaya çıkmaktadır. Bu eser Ming T’ang olarak bilinen kozmik mabet binasının dokuz odasını veya salonunu tarif ederken karedeki sırasına göre sayıları listeler. Bundan dolayı sonraki dönemlerdeki Çin bilginleri, bu üçlü kareyi kuşatan matematiksel bilgidan “Dokuz Oda Hesaplaması” diye bahsederler.⁵³

Modern birçok Batılı yazar başka bir yerde bilinen en erken büyüsel karenin 130 yılları civarında Yeni Pisagorculardan olan İzmirli Theon tarafından oluşturulduğunu iddia etmişlerdir. Ancak onlar Theon’un bu “sözde” büyüsel kareye dikkatle bakmış olsalardı, hiçbir şekilde onun bir büyüsel kare olmadığını anlayacakları ifade edilmiştir. Zira Theon sadece doğal üçlü kareyi göstermişti. Yani Theon’un yaptığıının üç sütuna 1’den 9’a kadar olan rakamları normal sırasıyla dizmekten başka bir şey olmadığı kaydedilmiştir.⁵⁴

B. Vefklerin Yapılış Usulleri

Sayılarla yapılan vefkler bazen tek sayılarla bazen de çift sayılarla yapılır. Tek sayılarla yapılanlar 3’lü, 5’li, 7’li ve 9’lu vefk olarak sıralanır. Çift sayılarla yapılanlar ise 4’lü, 6’lı ve 8’li vefk olarak sıralanmaktadır. Vefklerin kenarlarındaki çizgi ve köşegenlerin sayısına göre vefk-i sülasi (3’lü), vefk-i rubai (4’lü), vefk-i humasi (5’li), vefk-i südasi (6’lı) gibi isimler verilir.⁵⁵ Bütün bu vefklerin

⁵³ Cammann, 1960: s. 116, 118.

⁵⁴ Cammann, 1960: s. 118.

⁵⁵ Tezcan, Hülya, **Tılsımlı Gömlekler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 31.

yapılmasında dikkat edilmesi gereken en önemli şey vefkin her satırı ve her sütunu ile köşegenlerindeki sayıların toplamının aynı olmasıdır. Aşağıda verilen vefk örnekleri konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

8	1	6
3	5	7
4	9	2

$$S = 15.$$

Şekil a: 3'lü vefk.

17	24	1	8	15
23	5	7	14	16
4	6	13	20	22
10	12	19	21	3
11	18	25	2	9

$$S = 65$$

Şekil b: 5'li vefk.

Şekil 7: Tek sayılı vefkler.⁵⁶

Şekilde 3'lü ve 5'li vefkler için birer örnek vardır. 3'lü vefkin satırlarındaki, sütunlarındaki ve köşegenlerindeki sayıların toplamı (S) her zaman 15'i verir. Bu sayı aynı zamanda vefkin merkezindeki sayı ile vefkin satır ve sütun sayısı olan 5'in çarpımıdır. (3'lü vefk için $3 \times 5 = 15$ gibi mesela). 3'lü vefkte merkezdeki sayıdan eşit uzaklıkta olan sayıların toplamı da her zaman 10'dur ve bu sayı aynı zamanda merkezdeki sayının iki katıdır. 5'li vefkin satırlarındaki, sütunlarındaki ve köşegenlerindeki sayıların toplamı ise her zaman 65'tir. Bu sayı merkezdeki sayı olan 13 ile vefkin satır ve sütunlarının sayısı olan 5'in çarpımıdır. 5'li vefkte merkezdeki sayı esas alındığında birbirinin simetriği olan herhangi iki sayının toplamı 26'dır ve bu sayı aynı zamanda merkezdeki sayı olan 13'ün iki katıdır.⁵⁷ Ayrıca vefkin satır ve sütunlarının sayısının yarısıyla bu sayının karesinin bir fazlasının çarpımı vefkteki bütün sayıların toplamını verir.⁵⁸ Bu prensiplerle yapılan bütün vefklerin kökeninin kadim Çin geleneğinden doğan Lo Şu karesi olması kuvvetle muhtemeldir.

Sayılarla yapılan vefklerin bir başka çeşidi de birleşik vefklerdir. Bu vefkler birden fazla vefkin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bunlardan bir tanesi 9 adet

⁵⁶ Andrews, s. 2.

⁵⁷ Bkz: Andrews, **Magic Squares and Cubes**.

⁵⁸ Ollerenshaw, Dame Kathleen ve Bondi, Hermann, "Magic Squares of Order Four", **Philosophical Transactions of the Royal Society of London**, The Royal Society Publishing, İngiltere, 1982, c. 306, sy. 1495, s. 444.

3'lü vefkin birleştirilmesiyle oluşturulmuş olan 9'lu birleşik vefktir. Bu vefkteki ilk kare vefklerden oluşan en üstteki yatay sıranın ortasında bulunan ve içinde 1'den 9'a kadar olan rakamların bulunduğu Lo Şu karesinin düzenlenmiş şeklidir. 2. kare en sağdaki vefk sütununun en altında bulunan ve içinde 10'dan 18'e kadar olan sayıların bulunduğu vefktir. Diğer vefkler de Lo Şu karesine sayıların yerleştirilme sırası esas alınarak bu birleşik vefke yerleştirilmiştir. Bu yerleştirme esnasında 1'den 81'e kadar olan sayıların tamamı ardışık bir şekilde kullanılmış ve birleşik vefkin satır, sütun ve köşegenlerindeki sayıların toplamı daima 369'dur.⁵⁹

71	64	69	8	1	6	53	46	51
66	68	70	3	5	7	48	50	52
67	72	65	4	9	2	49	54	47
26	19	24	44	37	42	62	55	60
21	23	25	39	41	43	57	59	61
22	27	20	40	45	38	58	63	56
35	28	33	80	73	78	17	10	15
30	32	34	75	77	79	12	14	16
31	36	29	76	81	74	13	18	11

Şekil 8: 9'lu birleşik vefk.⁶⁰

Büyüsel kareleri oluşturmada daha çok çeşitli yöntemler vardır. Eğer aşağıdaki şekilde verilen büyüsel çizgiler takip edilirse sayıların sayı sistemindeki stratejik dağılımı ve satır, sütun ve köşegenlerin aynı toplamı verdiği görülebilir.⁶¹

⁵⁹ Andrews, s. 44.

⁶⁰ Andrews, s. 44.

⁶¹ Laposky, Ben F., "Magic Squares: A Design Source", **Leonardo**, The MIT Press, İngiltere, 1978, c. 11, sy. 3, s. 207.

10	18	1	14	22
11	24	7	20	3
17	5	13	21	9
23	6	19	2	15
4	12	25	8	16

Şekil 9: 5'li vefk ve sayıların stratejik dağılımı.⁶²

Vefklerin bir başka çeşidi de harflerle yapılan vefklerdir. Bu vefkler sayı ile yapılan vefklerdeki sayıların farklı alfabelerdeki karşılıkları alınarak yapılmaktadır. Halk arasında yanlış bir bilgidен kaynaklandığı için Gazzali'ye atfedilen ve bu yüzden çok fazla rağbet gösterilen **bedûh tılsımı**⁶³ da bunlara bir örnektir:

د	ط	ب
ج	هـ	ز
ح	ا	و

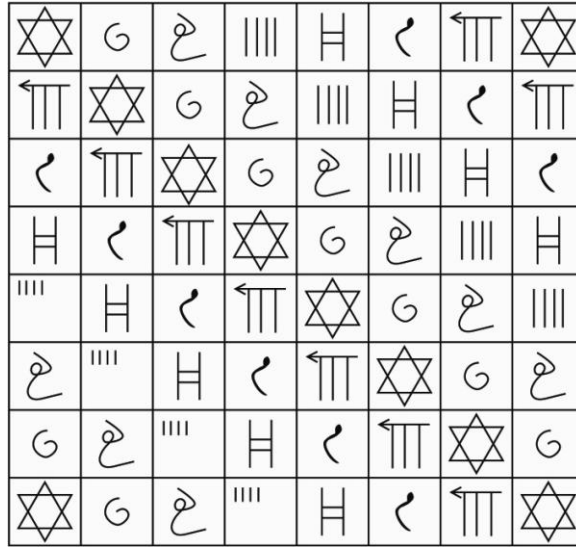
Şekil 10: Bedûh tılsımı.⁶⁴

⁶² Laposky, s. 207.

⁶³ Uzun, Mustafa, "Ebced", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1994, c. 10, s. 69.

⁶⁴ el-Merzuki, Şeyh Ali Ebu Hayyullah, **el-Cevahirü'l-Lemaat**, el-Mektebetü's-Sa'biyye, Beyrut, t.y., s. 22.

Bunlardan başka, daha önce yapmış olduğumuz vefk tanımına uymayan ancak tıpkı vefkler gibi kare şeklinde yapılan ve tılsım olarak kullanılan bazı şekillere rastlanmaktadır. Bu şekillerin içerisinde kullanılan harf benzeri semboller muhtemelen Ugarit, Fenike gibi eski Semitik alfabelerde bulunan harfler olup bunların kökenlerinin araştırılmasına ihtiyaç vardır. Aşağıdaki ism-i azam şeması bu şekillere bir örnektir:

Şekil 11: İsm-i Azam şeması.⁶⁵

C. Vefk ve Numeroloji İlişkisi

Numeroloji, sayıların gizemli anlamlarını konu alan⁶⁶ ve sayıları insanın karakterini veya geleceğini yorumlamada kullanan bir çalışma sahası olup⁶⁷ sayılara atfedilen mistik değerlerden çıkarılan yaygın bir yorumlama ve tahmin sistemi olarak da tanımlanabilir.⁶⁸ Numerolojinin, filozof, bilim adamı, dini reformcu ve bir siyasetçi olarak takdim edilen, Samos’lu Pythagoras’ın (M.Ö. 570? – 495?)⁶⁹ her şeyin sayısal terimlerle açıklanabilir olduğu iddiası üzerine temellendiği iddia

⁶⁵ el-Hüseyni, Seyyid Süleyman, **Kenzü'l-Esrar**, y.y., İstanbul, 1923, s. 74.

⁶⁶ Goodwin, Matthew Oliver, **Numerology: The Complete Guide**, Newcastle Publishing Company, California, 1981, c. 1, s. 3.

⁶⁷ Wolff, Anita (Ed.), “Numerology”, **Britannica Concise Encyclopedia**, Encyclopedia Britannica, Peru, 2006, s. 1388.

⁶⁸ Melton, J. Gordon (Ed.), “Numerology”, **Encyclopedia of Occultism and Parapsychology**, Gale Group, New York, 2001, c. 2, s. 1127.

⁶⁹ Zhmud, Leonid, “Pythagoras of Samos”, **The Encyclopedia of Ancient Natural Scientists**, Routledge, Taylor & Francis Group, A.B.D., 2008, s. 714.

edilmiştir.⁷⁰ Kabbala'nın* büyüleyici ağına, İbrani alfabesine, kutsal metin yazmalarına, eski bilgilere ve sayılarla ilgilenen en meşhur şahsiyet olan Pythagoras'ın öğretilerinin arka planına bakmadan numerolojinin izlerini sürmenin imkansız olduğundan da bahsedilmiştir.⁷¹ Modern numeroloji, her harfin bir sayıyı temsil ettiği Grek ve İbrani alfabelerindekine benzer bir metod kullanarak müracaat eden kişinin ismindeki harflerin rakamsal karşılıklarını alır ve bunları araştırmacının doğum tarihiyle birlikte insanın gerçek doğasını ve karakterini ortaya çıkarmak için kullanır.⁷²

İslam geleneğinde de yıldızname isimli eserlerde benzer örnekler bulunmaktadır. el-Hüseyini'nin yıldıznamesinde bir kişinin burcunun ve yıldızının hangileri olduğunu ve bunların o kişi üzerindeki etki ve nüfuzunun şekil ve derecesini anlamak için iki yol olduğu belirtilmiştir. Bunlardan ilki olan Batı usulünde, müracaat eden kişi hangi ayın kaçınıcı gününde doğmuşsa o gün Güneş'in hangi burçta olduğuna bakılarak, o kişinin o burç ile gezegeninin etkisi ve nüfuzu altında olduğunun anlaşılabilceği belirtilmiştir.⁷³ Örnek olarak 21 Şubat'ta doğan birisinin 19 Şubat'tan 21 Mart'a kadar Güneş'in Balık burcunda olduğunu ve bu burcun da gezegeninin Jüpiter olduğunu hesap ederek kendinin o burç ve gezegene mensup olduğunu anlayabileceği belirtilmiştir.⁷⁴

Doğu usulünün ise nadiren yanlış çıkmakla birlikte çoğunlukla doğru çıktığı belirtilmiştir. Bu usule göre talihi ve yıldızı belirlenmek istenen kişinin kendi ismi ile annesinin isminin harflerinin Ebcad hesabına göre toplanılıp, çıkan toplamdan on ikişer çıkarıldığında kalan sayının o kişinin içinde olduğu burcu gösterdiği ifade

⁷⁰ Wolff (Ed.), s. 1388.

* Kabbala: İbranca'da "gelenek, öğreti" manasına gelen Kabbala, normatif Yahudiliğin içinde yer alan mistik bir gelenektir. Bu gelenek Yahudiliğin tamamında olduğu gibi kutsal metinlere dayanır. Ancak Tevrat'ı tarihi bir rivayet veya hukuki bir eserden ziyade sembolik bir metin olarak kabul eder. Kabbala hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Karesh, Sarah E. ve Hurvitz, Mitchell M., "Kabbalah", **Encyclopedia of Judaism**, Infobase Publishing, Facts on File, New York, 2006, s. 261. Ayrıca Bkz.: Idel, Moshe, "Kabbalah", **Encyclopedia Judaica**, Keter Publishing House, Thomson Gale, A.B.D., 2007.

⁷¹ Lawrence, Shirley Blackwell, **The Secret Science of Numerology: The Hidden Meaning of Numbers and Letters**, New Page Books, A.B.D., 2001, s. 49.

⁷² Wolff (Ed.), s. 1388.

⁷³ el-Hüseyini, Seyyid Süleyman, **Astronomi ve Burçlar: Yıldızname-i Hüseyini**, sad. H. Mustafa Varlı, Esmâ Yayınları, İstanbul, 1997, s. 49.

⁷⁴ el-Hüseyini, 1997: s. 49.

edilmiştir.⁷⁵ Örnek verecek olursak ismi Ahmed ve annesinin ismi de Ayşe olan birinin yıldızına bakmak istenildiğinde bu iki ismin Ebced karşılıkları yazılıp toplanır. Çıkan toplam olan 439'un 12'ye bölümünden kalan 7 olduğu için o kişinin burcu yedinci burç olan Terazi olur ve bu burcun yıldızı da Zühre'dir.⁷⁶

Bir dilbilimci, filozof ve matematikçi olarak bilinen Lukialı Proklos (412? – 485)⁷⁷ sayıların her zaman bir varlığı olduğunu belirtmiştir. Hatta bu varlıkların birinin seste, diğerinin seslerin uyumunda, bir başkasının ruh ve akılda ve bir başkasının da ilahi varlıklarda olduğu kaydedilmiştir. Yanı sıra Platon'la birlikte Themistius, Boetius, ve İbni Rüşd sayıları fazlasıyla yüceltmişlerdir. Hatta bu yüceltmeyi daha da ileri götürüp sayılar olmadan hiç kimsenin gerçek bir filozof olamayacağını düşünmüşlerdir. Sayılarla, bilinebilir her şeyi araştırıp öğrenmek ve anlamak için bir yol olduğu, onlarla doğal kehanetlerin yapıldığı ve Başrahip Joachim'in kehanetlerinde muntazam sayılardan oluşan bir yoldan başkasını takip etmediği belirtilmiştir. Sayıların arka planında iyiye olduğu kadar kötüye karşı da harika bir etki ve meziyet yatmaktadır. 1'den 9'a kadar olan sayıların ilahi şeyleri, 10'dan 99'a kadar olan sayıların gökyüzündeki varlıkları, 100'den 999'a kadar olan sayıların yeryüzündeki şeyleri ve 1000'li sayıların da gelecekte olacak olan şeyleri temsil ettiğine dikkat çekilmiştir.⁷⁸

Numeroloji kullanılarak bir insanın güçlü ve zayıf yönlerinin, en derin içsel ihtiyaçlarının, duygusal tepkilerinin, diğer insanlarla olan ilişkilerinin ve yeteneklerinin keşfedilebileceği iddia edilmiştir. Aynı şekilde kişinin kendi karakterinden haberdar olarak, ailesiyle, arkadaşlarıyla, sevdikleriyle, emrinde çalıştıklarıyla ve emrinde çalışanlarla uyumlu ilişkilerde bulunmayı ve onları anlamayı öğrenerek kendisine yardımcı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca kişinin kendi hayatında ve kendisiyle ilişkide olan diğer insanların hayatlarında halihazırda nasıl bir pozitif veya negatif potansiyel enerji bulunduğunu anlayabileceği belirtilmiştir. Numerolojinin bundan başka, evlenmek, iş değiştirmek, taşınmak,

⁷⁵ el-Hüseyni, 1997: s. 49.

⁷⁶ el-Hüseyni, 1997: s. 60.

⁷⁷ Zhmud, Leonid, "Proklos of Lukia", **The Encyclopedia of Ancient Natural Scientists**, Routledge, Taylor & Francis Group, A.B.D., 2008, s. 698.

⁷⁸ Kozminsky, Isidore, **Numbers, Their Meaning and Magic**, Rider and Company, Londra, 1972, s. 5.

ticaret yapmak, yolculuğa çıkmak gibi şeylerin en iyi zamanına karar vermek için de kullanılabileceği belirtilmiştir.⁷⁹

Bütün bu bilgilerin nereden çıkarıldığı tartışma konusudur. Gizemli sahaların tamamında gözlemcilerin açık ve gözlemlenebilen fiziksel fenomenler ve insanın içsel süreçleri arasında ilişkiler tespit ettikleri ifade edilmiştir. Diğer bir deyişle kainatın, anlaşılması halinde insan doğasını anlamada çok önemli vasıtalar olabilecek birçok anahtar bahşetmiş olduğu belirtilmiştir. Bu vasıtaların astrolojide, kişinin özellikleriyle kişinin doğumundaki gezegenlerin pozisyonlarını ilişkilendirdiği; el falında, kişinin elindeki çizgileri ve dalgaları kişinin özellikleriyle ilişkilendirdiği; numerolojide ise kişinin ismini ve doğum tarihini o kişinin doğasıyla ilişkilendirdiği kaydedilmiştir. Sonuç olarak bütün yorumların birbirleriyle tutarlı olduğu ve insanın özelliklerinin, birbirinden farklı ancak ilişkili yönlerini kapsadığına dikkat çekilmiştir.⁸⁰

Numeroloji denince en önemli numerolojik sistemlerden birisi olan ve Kabalistik numerolojinin bir alt dalı olarak inceleme sahasına dahil edilen Gematria akla gelmektedir. Batı gizem geleneğinin can damarı konumunda bulunan Gematria, İbranice kelime ve isimleri araştırmak ve Israel Regardie'nin "Melekler Alfabeti" olarak adlandırdığı İbrani alfabesinin harflerinin sayısal değerlerini etüd ederek onların gizli yönlerini öğrenmek için ortaya konmuş bir sistemdir. Bu sistem İbrani alfabesindeki harflerin sayıları temsil ettiği olgusu üzerine temellenir. Bu yüzden sayılar için ayrıca semboller yoktur. Aynı sayısal değere sahip olan kelimelerin genellikle önemli ilişkilere sahip olduğu düşünülmüştür.⁸¹

Gematria sayılar ve kelimeler arasındaki sayısal ilişkileri araştıran bir sahadır. Farklı numaralandırma sisteminin gelişmesinden önce her harfe bir sayısal değer tahsis edilmişti. İbrani alfabesindeki Alef, Yunan alfabesindeki Alfa ve Arap alfabesindeki Elif sayısal olarak 1'e eşittir. Bundan dolayı her kelimenin sayısal bir

⁷⁹ Goodwin, s. 3.

⁸⁰ Goodwin, s. 3.

⁸¹ Coleman, Wade, **Sepher Sapphires: A Treatise on Gematria**, Fraternity of the Hidden Light, 2008, s. I.

değeri vardır. Gematria aynı sayısal değere sahip olan kelimeler arasındaki ilişkileri inceleyen bir alandır.⁸²

Gematria ile ilgili yukarıda anlatılanların daha anlaşılabilir hale gelmesi için bir örnek olarak 40 sayısının Gematrik gizemlerinden bahsetmek faydalı olacaktır. Kutsal Kitap'ta Nuh Tufanı boyunca 40 gün yağmur yağdığı anlatılır.⁸³ İnsanoğlunun gebelik boyunca anne karnında kalma süresi 40 haftadır. İsrailoğullarının çölde amaçsızca dolaştıkları zaman dilimi ise 40 yıldır. Gematria sistemine göre İbrani alfabesinin 13. harfi olan ve Arap alfabesindeki karşılığı Mim olan Mem'in sayısal değeri de 40'tır. Mem su elementine atfedilir ve su yaratıcı harf olan Heh'le birlikte yaratılışın kaynağıdır. İbranice'de "kadının olgunluğu" anlamına gelen "bokhal", "oğlan çocuğu, embriyo" gibi manalara gelen "vahlahd", "süt" manasına gelen "chawlawb", "kesmek, derisini yüzmek" gibi anlamlara gelen "gawzal", "güçsüzleşmek, zayıflamak" gibi manalara gelen "lahah", "iğrenmek, mide bulanması" gibi manalara gelen "bakhal", "saptırmak, bir araya getirmek, zarar vermek, günah işlemek" gibi anlamlara gelen "chawbal", "Tanrı'nın eli" manasına gelen "yod Yahve", ve "yamamak" anlamına gelen "tahlah" kelimelerinin de Gematria sistemine göre sayısal değerleri 40 olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸⁴

Yukarıdaki kelimeleri derin bir şekilde etüd ettiğimizde ortak bir tema görürüz ki bu tema, suyun bizim yaşam kaynağımız (chawlawb) ve her şeyin yaratıcısı olduğu (bokhal, vahlahd) temasıdır. Suyun doğası ilksel ateşin yani Tanrı'nın iradesinin bozulmasını (chawbal) ve sınırlanmasını kasdetmektedir. Sınırlama da üzüntü ve zorluğu (gawzal, lahah, bakhal) akla getirmektedir. Tanrı'nın yaratılış uğruna kendisini sınırlaması gerektiği vurgulanmıştır.⁸⁵

Numerolojinin bir başka önemli kolu İslam geleneğinin içinde incelenen Ebced sistemidir. "Ebced", Arap alfabesindeki harflerin kolay bir şekilde ezberlenebilmesi için alfabedeki harflerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş sekiz adet anlamsız kelimenin ilkidir. Ebced, ilk kelimenin ismi olmasının yanında diğer kelimelerin tamamına da verilen isimdir. Bu durumda Ebced kelimesinin eski

⁸² Coleman, s. III.

⁸³ **Tekvin**, 7:12.

⁸⁴ Coleman, s. III.

⁸⁵ Coleman, s. IV.

alfabeye verilmiş bir isim olduğunu söyleyebiliriz. “Abcad, ebicad, ebiced, abucad..” gibi kullanımlarına da rastlanmış olmasına rağmen en fazla rağbet gören şeklinin “Ebced” olduğu kaydedilmiştir.⁸⁶

Ebced kelimelerinin her birinin sayısal bir karşılığı vardır. Yani her harf bir rakama karşılık gelir. Bundan yararlanılarak çeşitli işlemler yapılmaktadır. Bu işlemlere “Ebced Hesabı” veya “Hisab-ı Cümel” adı verilir. Bu hesaba göre ilk dokuz harf birer birer olmak üzere 1’den 9’a kadar olan rakamlara, ikinci 9 harf onar onar olmak üzere 10’dan 90’a kadar olan sayılara, üçüncü 9 harf yüzer yüzer olmak üzere 100’den 900’e kadar olan sayılara tekabül etmektedir. Geriye kalan “ğayın” harfi ise 1000’e karşılık gelmektedir.⁸⁷ Aşağıda sayıların Arap ve antik Aram alfabesindeki karşılıklarını gösteren bir tablo verilmiştir.

⁸⁶ Yakıt, İsmail, **Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003, s. 25.

⁸⁷ Yakıt, s. 38.

Sayısal Değer	Aram Alfabeti	Harflerin Okunuşu	Batı Ebcedi	Doğu Ebcedi
1	א	'	ا	ا
2	ב	b	ب	ب
3	ג	g	ج	ج
4	ד	d	ד	ד
5	ה	h	ה	ה
6	ו	w	ו	و
7	ז	z	ז	ז
8	ח	h	ח	ח
9	ט	ṭ	ט	ט
10	י	y	י	ي
20	כ	k	כ	ك
30	ל	l	ל	ل
40	מ	m	מ	م
50	נ	n	נ	ن
60	ס	s	ס	س
70	ע	'	ע	ع
80	פ	p	פ	ف
90	צ	ṣ	צ	ص
100	ק	q	ק	ق
200	ר	r	ר	ر
300	ש	sh	ש	ش
400	ת	t	ת	ت
500			ת	ث
600			ת	خ
700			ת	ذ
800			ת	ض
900			ת	ط
1000			ת	غ

Şekil 12: Aram ve Arap alfabesindeki harflerin sayısal karşılıkları.⁸⁸

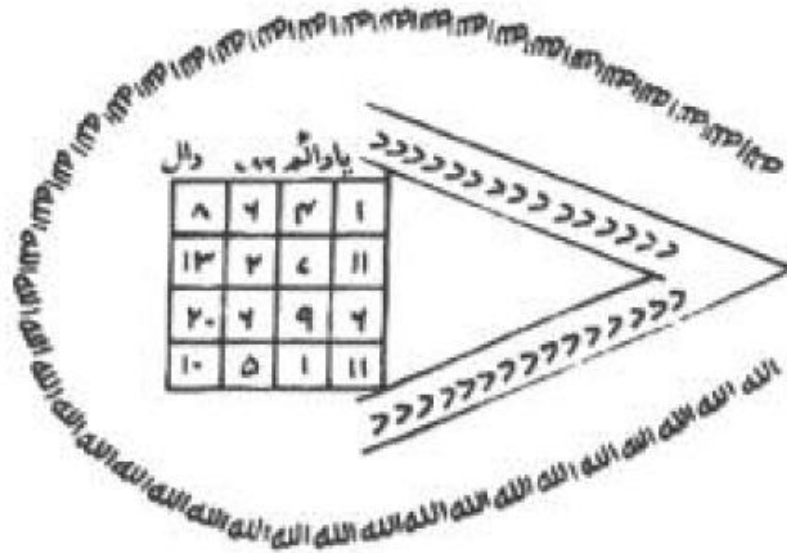
Bu tabloya göre Aram alfabesiyle Ebcad arasındaki harfi harfine benzerliği etüd edecek olursak bazı meselelerle karşı karşıya kalırız. Dikkat çeken ilk nokta bir değil iki Ebcad olduğudur. Bunlardan birincisi Kuzey Afrika’da ve Endülüs Emevi Devleti zamanında kullanılan Mağrib Ebcedi’dir. Daha yaygın olan ve Arap dili uzmanlarının daha aşina olduğu Şark Ebcedi Mısır’da ve doğu ülkelerinde kullanılır.⁸⁹

Batı gizem kültüründe vefkler genellikle, daima kapalı ve simetrik olan büyüsel daireler ve diğer geometrik şekillerle çevrilmiştir. Onların görevi büyüün

⁸⁸ McDonald, M.V., “The Order and Phonetic Value of Arabic Sibilants in the Abjad”, **Journal of Semitic Studies**, Oxford University Press, 1974, sy. 19, s. 38.

⁸⁹ McDonald, s. 37-38.

gücünü belirli bir hedef üzerine yöneltmektir. Ebced şemalarında ise bu dairelerin yerini ucu açık olan çeşitli deneyimlere sevk eden üçgenler ve kavisler gibi açık geometrik şekiller almaktadır. Ebced şemalarında bu şekiller genellikle Ebced kalkanları olarak bilinmektedir. Şii yazarlar tarafından yayımlanan ve Şia imamlarının isimlerini içeren çoğu Ebced kitabı, şemaların veya figürlerin, Hz. Muhammed’in isminin ilk ve son harfleri olan “mim” veya “dal” harfleriyle kaplanmış olan Ebced kalkanlarıyla korunduğu geleneksel Arap Ebcedi’nin şifreleme sistemiyle uygunluk göstermektedir. Bu geleneksel Ebced kalkanları, aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi kesişerek “dal” harfini temsil eden ve dar veya geniş açılar ortaya çıkaran iki çizgiden oluşmaktadır.⁹⁰

Şekil 13: Sünni Ebcedi'nde kullanılan vefklere bir örnek.⁹¹

Yukarıdaki vefk, bir hastalık getirmek veya nispeten az tehlikeli bir hastalığı ölümcül bir hastalıkla değiştirmek için yapılan çok zararlı bir büyüde kullanılmaktadır. Bu vefkte Allah lafzı en dışarıdaki açık daireyi oluşturmaktadır. En dışarıdaki daire ile güçlendirilmiş, Hz. Muhammed’in gücünü temsil eden “dal” harfiyle oluşturulmuş ve bir şeyi hedef almış durumda bulunan ok, bir hastalığın

⁹⁰ Mackay, Robin James (Ed.), **Collapse: Philosophical Research and Development**, Oxford University Press, Oxford, 2007, c. 1, s. 196-197.

⁹¹ Mackay, s. 199.

isminin sayılarla yazılmış hali olan vefkin gücüyle bir insana karşı zehirli bir iğne olarak etki edebildiği belirtilmiştir.⁹²

Şia Ebcedi'nde, Sünni Ebcedi'nden farklı olarak bu kalkanlar noktalı değildir ve Sünni politikası olan **cihada** karşılık olarak Şii politikası olan **takiyyeyi** ifade etmesi için “dal” harfini kullanmak yerine aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere hat sanatıyla ilgili elementlerini kavisli çizgilerle taslak halinde göstermek suretiyle “he” harfi kullanılır.⁹³ Ebced değeri 5 olan “he” harfi Şiiilerin fazlasıyla saygı gösterdiği 5 şahsiyet olan Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i temsil etmektedir.⁹⁴

Şekil 14: Şiiilerin “he” harfini kullandığı vefklere bir örnek.

⁹² Mackay, s. 197.

⁹³ Mackay, s. 197.

⁹⁴ Mackay, s. 196.

Bir kaynakta Ebced'in kaynağının Fatiha Suresi olduğu geçmektedir. Bu iddia da şöyle temellendirilmiştir: Fatiha Suresi 7 ayettir. 1'den 7'ye kadar olan sayıların toplamı da 28'dir. 28 sayısı Fatiha Suresi'ndeki kelime sayısı ve Ebced'i oluşturan Arap alfabesindeki harflerin sayısıdır.⁹⁵

İslam geleneğinde incelenen vefkler genellikle Şark Ebcedi kullanılarak yapılmıştır. Örneğin Esmâü'l-Hüsna içeren vefklerin bazılarında Allah'ın isimlerinden biri ilk satıra yazılıp diğer satırlara da Ebced hesabına göre karenin bütün satır, sütun ve köşegenleri aynı toplamı verecek şekilde sayılar yazılmaktadır. Esmâü'l-Hüsna kullanılarak yapılan vefklerin diğer bazı türlerinde ise Allah'ın ismi köşegenlerden birine yazılıp diğer satırlara da yine bütün satır, sütun ve köşegenler aynı toplamı verecek şekilde sayılar yazılmaktadır.⁹⁶ Aşağıdaki vefk bunlara bir örnektir:

۴	۱۳	۳۷
۲۷	۱	۳۳
۲۳	۴۸	۵

Şekil 15: el-Melik ism-i şerifinin vefki.⁹⁷

D. Vefk ve Astroloji İlişkisi

Astroloji, insanların kaderini veya geleceğini Güneş'in, Ay'ın ve gezegenlerin durumuna göre önceden tahmin etmek olarak tanımlanmıştır. Astrolojinin, bireylerin ve ulusların kaderlerini önceden tahmin eden hukuki astroloji

⁹⁵ Yalçın, Ayhan, **Rakamların Esrarı: Numeroloji**, Çetin Ofset, İstanbul, 1976, s. 15.

⁹⁶ Bkz.: el-Hüseyni, Seyyid Süleyman, **Kenzü'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir**, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul, 1905.

⁹⁷ Bkz.: el-Hüseyni, 1905: s. 51.

ve iklim değişiklikleriyle yıldızların doğal şeyler üzerindeki etkisini önceden tahmin eden doğal astroloji gibi türleri vardır.⁹⁸

Geleneksel astroloji gezegenlerin hareketlerini izlemiş ve onları yıldız falı tablosunda teorik olarak resmetmiştir. Geleneksel astrolojinin inceleme sahasına alıp izlediği yedi geleneksel gezegen Güneş, Ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn'dür. Diğer üç gezegen olan Uranüs, Neptün ve Plüton keşfedildikten sonra yıldız falının inceleme sahasına dahil edilmiştir. Elbette modern astrologlar Güneş ve Ay'ın gezegen olmadığını biliyorlardı ancak onlar genel olarak geleneksel terminolojiyi muhafaza etmişlerdir.⁹⁹

Yahudi büyü geleneğinde yukarıda bahsettiğimiz gezegenlerin İbranca isimlerinin sonuna “-el” eki getirilerek melek isimleri ve bu isimlerden oluşan vefkler yapılmaktadır.¹⁰⁰ Yine Yahudi geleneğinde her gezegen için aşağıdaki şekilde bir örneğini verdiğimiz gibi vefkler oluşturulduğunu ve bu vefklerin içindeki rakamların Gematrik sistemdeki harf karşılıklarının başka bir vefkte resmedildiğini görmekteyiz.¹⁰¹ Bu vefklerin, zihinde birer gerçeklik olmaları halinde gezegensel güçlerle ilişki kuran bir sistem olarak görülebilecekleri ve bir tılsım üzerine yerleştirildiklerinde saf gezegensel güçlerle birlikte parlayacakları belirtilmiştir.¹⁰²

⁹⁸ Melton, J. Gordon (Ed.), “Astrology”, **Encyclopedia of Occultism and Parapsychology**, Gale Group, New York, 2001, c. 1, s. 108.

⁹⁹ Melton (Ed.), s. 104.

¹⁰⁰ Bkz: Tyson, Donald, **Enochian Magic for Beginners**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1997, s. 80-81.

¹⁰¹ Farrell, Nick, **Making Talismans: Living Entities of Power**, Llewellyn Publications, Minnesota, 2001, s. 115-118.

¹⁰² Farrell, s. 116.

11	24	7	20	3	א	כב	ז	כ	ג
4	12	25	8	16	ד	יב	כה	ח	יו
17	5	13	21	9	יז	ה	יג	כא	ט
10	18	1	14	22	י	יח	א	יד	כב
23	6	19	2	15	כג	ו	יט	ב	יה

Şekil 16: Mars gezegeninin vefki.¹⁰³

İslam büyü geleneğinde kullanılan vefklerin yapılış zamanları için zaman zaman ay saati, güneş saati gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Bu saatler gezegenlerin şerefli vakitleri yani onların hükmettiği vakitler olup her iş için bu vakitlerden uygun olan bir tanesinin seçilmesi gerektiği ve bir iş için rastgele bir zaman seçilmesi durumunda bunun kargaşaya ve kaosa sebep olabileceği belirtilmiştir.¹⁰⁴ Aşağıdaki tablo gezegenlerin şerefli vakitlerini göstermektedir:

GÜNEŞ	PAZAR	P.TESİ	SALI	ÇAMBA	P.ŞEMBE	CUMA	C.TESİ
	P.ŞEMBE	CUMA	C.TESİ	PAZAR	P.TESİ	SALI	ÇAMBA
1	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal
2	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri
3	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih
4	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş
5	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre
6	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarid
7	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer
8	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal
9	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri
10	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih
11	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre	Zühal	Güneş
12	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarid	Müşteri	Zühre

Şekil 17: Gezegenlerin şerefli vakitleri.¹⁰⁵

¹⁰³ Farrell, s. 117.

¹⁰⁴ Çakar, Yusuf, **Gizli İlimler**, Yedirenk, İstanbul, 2005, s. 234.

¹⁰⁵ Çakar, s. 234.

Tabloda haftanın günlerinin ait olduğu gezegenler ilk satırda karşımıza çıkmaktadır. Günlerle gezegenlerin neden bu şekilde eşleştirildiğinin cevabını ise Batı kültürlerinde bulmaktayız. Zira haftanın günleri Batı dillerinde geleneksel astrolojide kullanılan yedi gezegene isimlerini veren tanrılarla isimlendirilmişlerdir. Pazar gününün İngilizce karşılığı olan Sunday “Güneş’in günü” manasına gelirken Pazartesi’nin İngilizce karşılığı olan Monday de “Moon’s day” yani “Ay’ın günü” demektir.¹⁰⁶ Pazartesi’nin Fransızca karşılığı olan Lundi de “Luna’nın günü” manasına gelmektedir.¹⁰⁷ Luna ise bilindiği gibi Roma mitolojisindeki Ay tanrıçasıdır.¹⁰⁸ Salı’nın eski İngilizce’deki karşılığı olan Tiwesdaeg, Anglo-Saksonların Tiw olarak bildiği savaş tanrısının günüdür. Bu tanrı İskandinav mitolojisinde Tiv, Tivaz ve en yaygın haliyle Tyr olarak bilinen ve büyük tanrı Odin’in oğlu olan savaş tanrısıdır.¹⁰⁹ Salı’nın Fransızca karşılığı olan Mardi, “Mars’ın günü” manasına gelmekte olup¹¹⁰ Mars da Roma mitolojisinin savaş tanrısı olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹¹ Çarşamba gününün İngilizcesi olan Wednesday’in kökeni “Woden’s day” ifadesidir.¹¹² Woden, Anglo-Saksonların büyük tanrısı olup İskandinav mitolojisinin büyük tanrısı Odin’le özdeşleştirilir.

İngilizcesi Thursday olan Perşembe Thor’un günüdür. Thor, İskandinav mitolojisinin büyük tanrısı olan Odin’in oğludur ve ismi “şimşek” manasına gelmektedir. Anglo-Saksonlar Roma takvimini kabul ettiklerinde beşinci gün olan Perşembe’ye Thor’un ismini vermişlerdir. Zira Perşembe, Romalılarda tıpkı Thor gibi hiddetli ve kızıl saçlı bir gökyüzü tanrısı olan Jüpiter’in günüydü.¹¹³ Ayrıca Jüpiter İskandinav mitolojisindeki karşılığı olan Thor gibi şimşeklere ve yıldırımlara hükmetmektedir.¹¹⁴ Cuma gününün İngilizcesi olan Friday, “Freya’s day” yani

¹⁰⁶ Schimmel, Annemarie, **The Mystery of Numbers**, Oxford University Press, New York, 1993, s. 142.

¹⁰⁷ Proctor, Richd A., **Our Place among Infinities**, D. Appleton and Company, New York, 1876, s. 306.

¹⁰⁸ Dixon-Kennedy, Mike, **Encyclopedia of Greco-Roman Mythology**, ABC-CLIO, A.B.D., 1998, s. 193.

¹⁰⁹ Cotterell, Arthur, **Encyclopedia of Mythology**, Hermes House, Çin, 2006, s. 239.

¹¹⁰ Proctor, s. 306.

¹¹¹ Cotterell, s. 60.

¹¹² Stock, Jennifer (Ed.), **Encyclopedia of World Mythology**, Gale, ABD, 2009, s. 773.

¹¹³ Cotterell, s. 232.

¹¹⁴ Dixon-Kennedy, s. 181.

Freya'nın günü demektir.¹¹⁵ Freya İskandinav mitolojisinde bereket tanrıçasıdır.¹¹⁶ Freya'nın Roma mitolojisindeki karşılığı ise bereket tanrıçası ve Cuma gününün hakimi Venüs'tür.¹¹⁷

¹¹⁵ Schimmel, s. 142.

¹¹⁶ Cotterell, s. 317.

¹¹⁷ Dixon-Kennedy, s. 181.

I. BÖLÜM

ÇİN GELENEĞİNDE VEFKLER

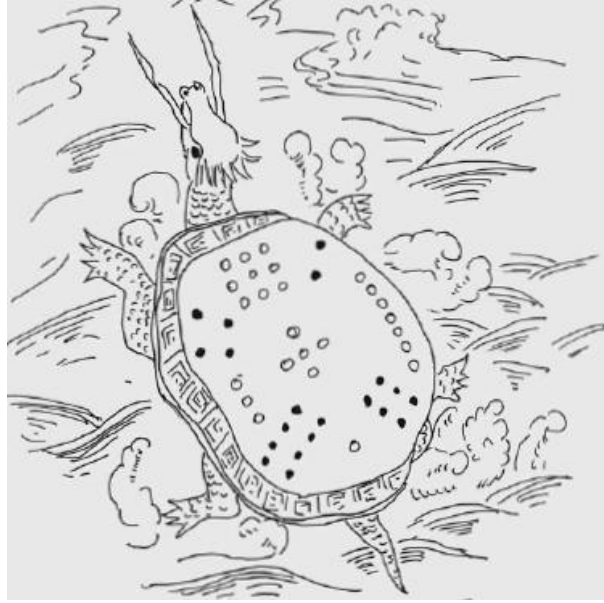
Matematik tarihi konusunda yetkin yazarların, vefklerin çok eski zamanlara ait olduğu ve Çin’de ve Hindistan’da kadim devirlerden bu yana bilindiği şeklindeki iddiasına, daha önce yer vermiştik. Aynı zamanda alanında söz sahibi uzmanların Hindistan’da erken dönemlerde büyüsel karelerin görüldüğü konusunda herhangi bir kanıt bulunmadığını ve Çin geleneğinde büyüsel karelerin çok eski zamanlara ait olduğu iddiasının yanlış olduğunu vurguladıklarını da belirtmiştik. Yine de, büyüsel karelerin kökeninin Çin’de, geleneğin yansıttığı gibi çok eski zamanlara dayanmıyor olsa bile, aslında ilk büyüsel kareleri icat edenlerin büyük ihtimalle Çinliler olduğunun düşünüldüğünü belirtmemiz gerekmektedir.¹¹⁸

Vefklerin Çin’de çok eski zamanlara dayandığı şeklindeki yarı-tarihi hikayeden “Lo Nehri yazması” veya “Lo Nehri belgesi” manasına gelen Lo Şu ya da basitçe “kaplumbağa yazması” olarak adlandırılan Kuei Şu neşet etmiştir.¹¹⁹ Bahsi geçen Lo Şu karesini meşhur imparator Yü’nün, eski Çin’i perişan eden sellerle baş etmeye çalıştığı bir zamanda Lo nehrinin sularından çıkıp gelen ve aşağıdaki şekildeki gibi resmedilen bir deniz kaplumbağasının sırtında gördüğü sanılmaktadır. Bununla birlikte günümüzde Çinbilimcilerin tarihiyle birlikte bu efsanenin geç dönemlere ait bir uydurma olduğunu bildikleri belirtilmiştir.¹²⁰

¹¹⁸ Cammann, 1960: s. 116.

¹¹⁹ Cammann, Schuyler, “The Magic Square of Three in Old Chinese Philosophy and Religion”, **History of Religions**, The University of Chicago Press, 1961, c. 1, sy. 1, s. 39.

¹²⁰ Cammann, 1961: s. 38.

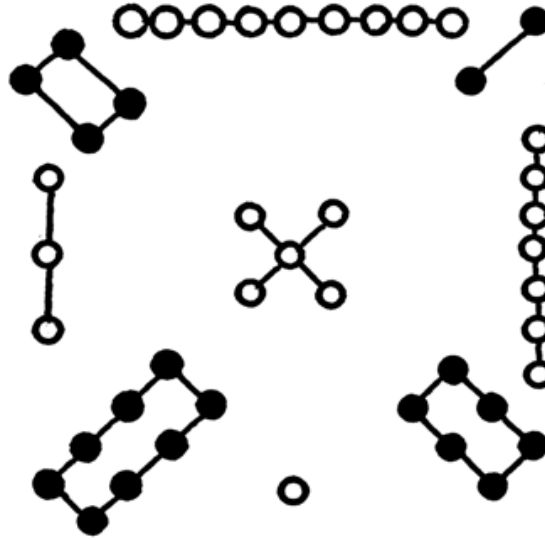

Şekil 18: Sirtında Lo Şu karesi çizili olan deniz kaplumbağası.¹²¹

Aslında Lo Şu karesinin aşağıda gösterdiğimiz noktalı şeklinin halk arasında ortaya çıkışının çok geç bir tarihe denk düştüğü ifade edilmiştir. Lo Şu karesinin halk arasında ortaya çıkışının, bir sembol olarak çok önceden yok olmasından ve manalarının büyük bir kısmını kaybetmesinden sonra X. yüzyılın başından sonuna kadar devam etmiş olduğu belirtilmiştir. Bu karenin asıl ehemmiyeti nokta düzenlemelerini aynı değerdeki sayılarla değiştirdiğimizde ortaya çıkmaya başlamaktadır. Örnek olarak tepedeki 9 beyaz noktayı 9 sayısıyla ve ortadaki 5 beyaz noktayı 5 sayısıyla değiştirdiğimizde ve bu işlemi karenin diğer nokta gruplarına da uyguladığımızda Çinlilerin bu işlemlerden 3'lü büyüsel kareyi elde ettiklerini görürüz.¹²²

¹²¹ Swetz, s. 12.

¹²² Cammann, 1961: s. 39.

Şekil 19: Lo Şu karesinin geleneksel şekli.¹²³

Çinlilerin sayılarla oynanarak yapılan bu 3'lü vefki çok basit bir şekilde oluşturulabildiği ve önemsiz bir eğlence olarak gözüken en bariz özelliğinin yatay ve dikey sütunlarıyla iki köşegeninin toplamının 15 olmasından dolayı sadece bir oyuncak olarak kullanılmıştır. Bazı karışıklıklara rağmen Batılı bilginlerin bile hala bu karenin son olarak kadim Çin'de X. yüzyılda halk arasında görülmesinden önce yüzyıllar boyunca önemli bir sembol olarak biline geldiğinin uzun zamandır farkında oldukları kaydedilmiştir. Ancak bu kareye neden bu kadar fazla değer verildiği konusunda hiç kimsenin tatmin edici bir cevap veremediğinin üzerinde vurgu yapılmıştır.¹²⁴

Sayılarla ilgili belirgin bir referans kadim Çin'in çok erken dönem yazılı kayıtlarında gösterilmiştir. Shang hanedanının XIV. yüzyılda gelecekte haber vermek için kullandığı kehanet kemiklerinin üzerine kazınmış olan yazılar Çinlilerin 10'luk sayma sistemini göstermektedir. Aslında Shang hanedanı döneminin Çin halkının, dünyada herhangi bir sayıyı ne kadar büyük olursa olsun sadece dokuz rakamla düzenli bir şekilde ifade edebilen ve etmiş olan insanlar olduğu aşikardır. Onlar bu işi, Hintlilerin günümüzde "Arap kökenli" diye isimlendirdiğimiz rakamlarla aynı işi yapmayı öğrenmeden iki bin yıl kadar önce, düzenli bir şekilde yapıyorlardı.¹²⁵

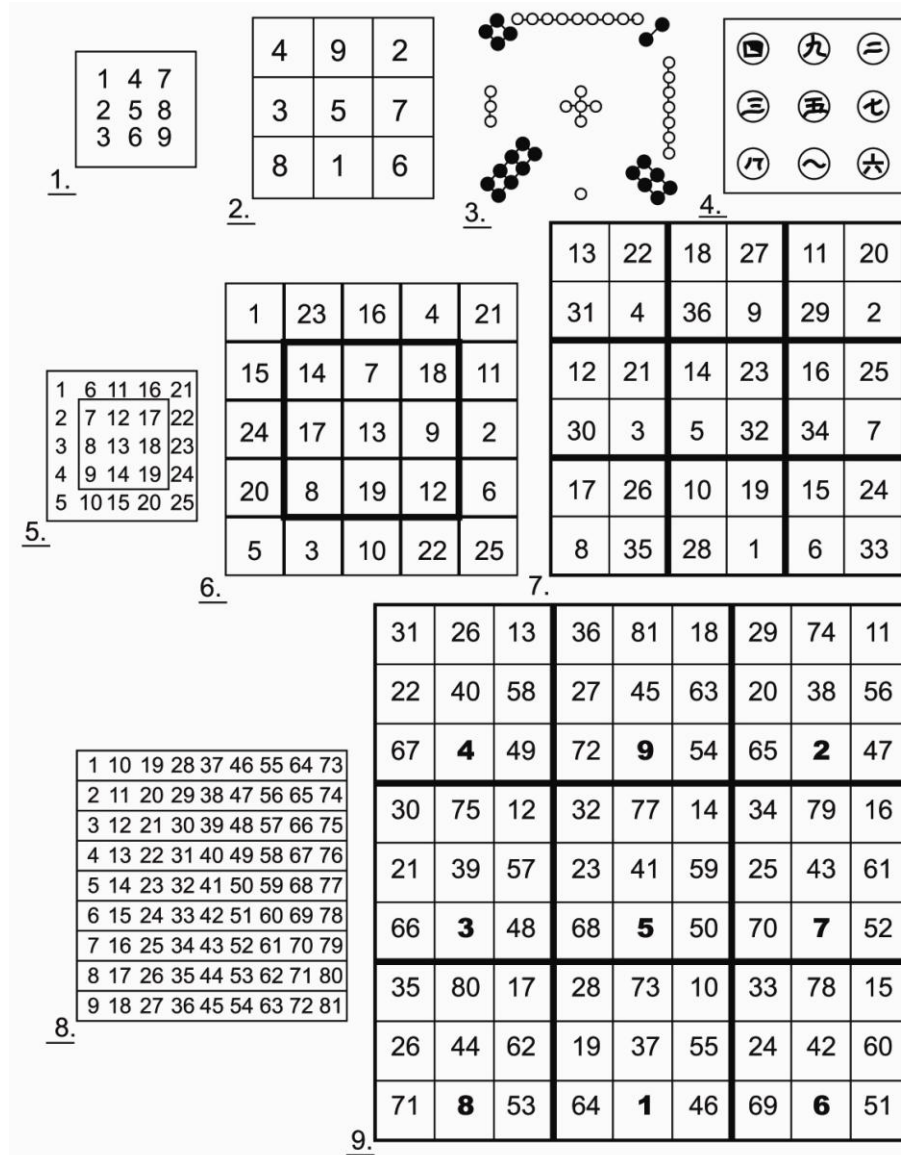
¹²³ Cammann, 1961: s. 38.

¹²⁴ Cammann, 1961: s. 39.

¹²⁵ Cammann, 1961: s. 40.

Lo Şu karesinde en önemli sayının merkezde duran 5 sayısı olduğu iddia edilmiştir. Bu sayının önemi, ortada olan sayının doğal matematiksel özellikleriyle ve bu sayının diğer sayılarla olan ilişkileriyle açıklanabilir. Daha da açmak gerekirse 5 sayısını 3'lü vefkin satır ve sütun sayısı olan 3'le çarparsak vefkin bütün yatay ve dikey sütunlarının ve iki köşegeninin toplamı olan 15'i elde ederiz. Ayrıca 5'i vefkin en büyük sayısı olan 9 ile çarpma yoluyla, vefkin elemanları dahilinde ulaşabileceği en büyük değere ulaştırdığımızda bu değer vefkin bütün elemanlarının toplamı olan 45 olur.¹²⁶

¹²⁶ Cammann, 1961: s. 47.

Şekil 20: Lo Şu karesiyle ilişkili diğer büyüsel kareler.¹²⁷

Yukarıdaki 1. kare Theon'un doğal 3'lü karesidir. Theon bu kareyi 1'den 9'a kadar olan rakamları dikey düzlemde sırasıyla yazarak oluşturmuştur. 2. kare 3'lü büyüsel karenin olağan şeklidir. 3. kare Lo Şu karesinin orijinal kabul edilen tercümesidir. 4. kare 3'lü büyüsel karenin olağan Çince tercümesidir. 5. kare merkez vurgusu içeren doğal 5'li büyüsel karedir. 6. Kare Yang Hui'nin Lo Şu temelli 5'li ilk büyüsel karedir. 7. kare Yang Hui'nin Lo Şu modelinde olan 6'lı ilk büyüsel karedir. 8. kare yatay sütunların vurgulandığı doğal 9'lu karedir. Bu kare Theon'un

¹²⁷ Cammann, 1960: s. 117.

doğal 3'lü karesinin 9'lu versiyonudur. 9. kare ise Yang Hui'nin 9 küçük Lo Şu karesinden oluşan 9'lu büyüsel karedir.¹²⁸

Lo Şu karesinin ortasındaki sayı olan 5, sadece karenin içindeki birbirine zıt olan sayı çiftlerinin fiziksel olarak ortasında değil, aynı zamanda bu sayı çiftlerinin her birinin toplamı olan 10 sayısının yarısını verdiği için matematiksel olarak da ortasında bulunmaktadır. Bu sayı çiftlerinin düzenlenmiş ve hassas dengesinin, kadim Çin toplumunun zihinlerinde özel bir anlamı olmasının muhtemel olduğuna dikkat çekilmiştir. Zira kadim Çin toplumu, tek sayıları erkek ve çift sayıları ise dişi olarak kabul etmiştir. Bunu yaparken de doğadaki Yin ve Yang prensiplerini bu iki gruba özdeş olarak kabul etmişlerdir. Bu vefkte ise birbiriyle ilişkili olan sayı çiftleri, büyük ve küçük tek sayılardan (Yang) ve büyük ve küçük çift sayılardan (Yin) oluşmaktadır. Böylece bütün farklılıkların aynı olduğu ve bütün zıtlıkların ortadan kalktığı bir noktada Lo Şu karesinin uyumlu yapısı, dünyayı güçlü merkezi bir eksen etrafında dengeli bir ahengin içinde etkili bir şekilde sembolize edebilmektedir.¹²⁹

Lo Şu karesindeki 5 sayısına yapılan çok güçlü vurgu ve bu sayının evrenin kalbini ve merkezini sembolize ettiği düşüncesi, kadim Çin toplumunun, 5 sayısına neden bu kadar saygı gösterdiğini ve merkeziyet kavramına neden bu kadar vurgu yaptığını çok iyi bir şekilde açıklamaktadır. Bu iki eğilimin, Han hanedanının hükümlerinde en yüksek noktasına ulaştığı belirtilmiştir.¹³⁰

Merkeziyet kavramına olan saygının, Han hanedanlığından İmparator Wu Ti'nin hanedanlık renginin geleneksel 5 istikamet arasından merkezi sembolize eden sarıya çevrilmesini emrettiği ve kendini, imparatorluk ailesini ve milletini en hayırlı etkilere ulaştıracağına inanarak 5 sayısını, hanedanlık sayısı olarak kabul ettiği M.Ö. II. yüzyılın sonlarına doğru daha fazla canlanmış olmasının muhtemel olduğu ifade edilmiştir. İmparatoru bunları yapmaya sevk eden şeyin doğrudan Lo Şu karesinden esinlenmemiş olabileceği, ancak bu hareketin daha sonrakilerin etkisindeki var olan inançları, kaçınılmaz olarak geliştirmiş olabileceğine dikkat çekilmiştir.¹³¹

¹²⁸ Cammann, 1960: s. 117.

¹²⁹ Cammann, 1961: s. 48.

¹³⁰ Cammann, 1961: s. 48.

¹³¹ Cammann, 1961: s. 48-49.

Merkeziyet kavramına ve 5 sayısına, merkezin sembolik bir ifadesi olarak M.Ö. 400 yıllarında yapılmaya başlamış gibi gözükten bütün bu vurgunun, anlaşılır bir şekilde Beş Element Ekolü'nün ve daha sonraki zamanlarda her şeyi 5'in sayısal kategorilerine tatbik etme çabasının gelişimine de öncülük etmiş olabileceği kaydedilmiştir.¹³² Beş Element Ekolü Çin'de "wu hsing" adıyla bilinmektedir. Bu kavram da aslında tam olarak "beş faktör" veya "beş hareket ettirici" gibi manalara gelmektedir. Bu beş element toprak, tahta, metal, ateş ve su olarak isimlendirilmekle birlikte onlar sadece maddi elementler değildir. Daha doğrusu bu elementler, tıpkı Yang ve Yin güçlerinin Güneş ve Ay'dan sudur etmesi gibi, sırasıyla Toprak Yıldızı, Tahta Yıldızı, Metal Yıldızı, Ateş Yıldızı ve Su Yıldızı olarak adlandırılan Satürn, Jüpiter, Venüs, Mars ve Merkür gezegenlerinden sudur eden astrolojik güçleri temsil etmektedir.¹³³

Yukarıdaki paragrafta bahsettiğimiz kategorilerin arasında Beş Kadim Hükümdar, Beş Kutsal Dağ, merkezle birlikte Beş Yön, Beş Metal, Beş Renk, Beş Tat, Beş Koku, Beş Nota, Beş Bedensel Fonksiyon ve Beş İç Organın bulunduğu nakledilmiştir. Bu eğilimin sıklıkla, sanki kalanların hepsi için temel olarak kullanılıyormuş gibi, Beş Element kültürünün bizzat kendisine atfedildiği belirtilmiştir. Ancak doğal elementlerin insan hayatı ve aktiviteleri üzerinde etkili olduğu fikrini ilk olarak öne süren kadim Ortadoğu halkları, sadece dört tane elementi kabul etmişken kadim Çin toplumunun neden beş element ortaya koyduğunun ve Çinlilerin yön sembolleri olarak kullandığı hayvanlar güney için Kızıl Kuş, doğu için Mavi Ejder, kuzey için Siyah Savaşçı Kaplumbağa ve batı için Beyaz Kaplan olmak üzere dört tane olarak gösterilirken Çinlilerin bir anda Beş Yön'den bahsetmeye başlamasının tartışma konusu olduğuna, güçlü bir vurgu yapılmıştır. Çinlilerin aniden 5'li ifadelerle düşünmeye başlamasına neden olan şeyin Lo Şu karesinin etkisi olmasının muhtemel olduğundan bahsedilmiştir.¹³⁴

Çin dünyasının dünyaya bakış açısı Lo Şu karesinin yaygınlığının zirvesine çıktığı Han hanedanının hükümlerliği boyunca büyük ölçüde Tsou Yen'in kurduğu Yin Yang ve Beş Element Ekolünün öğretileri üzerine temellenmişti. Bu doktrine

¹³² Cammann, 1961: s. 49.

¹³³ Cammann, 1961: s. 56.

¹³⁴ Cammann, 1961: s. 49.

göre evren, doğal bir güç olarak veya hakim gökyüzü tanrısının vücut bulmuş halinde Gökyüzü (T'ien) tarafından yönetilmektedir. Gökyüzü tanrısının bütün şeyleri kabaca “Evrenin Düzeni veya “Evrensel Yol” olarak açıklanabilecek Tao adı verilen bir süreç aracılığıyla yönettiği kaydedilmiştir. Tao aracılığıyla faaliyet halinde olan Gökyüzü, kendisini iki temel ilke olan Yin ve Yang’ın aktiviteleri yoluyla ifade etmektedir. Karanlıkta, soğukta ve sessiz hareketsizlikte gelişen dişil ilke Yin, Ay ile özdeşleştirilirken; ışığın, ısının ve dinamik canlılığın kaynağı olan eril ilke Yang Güneş’le özdeşleştirilmiştir. Bu iki ilke her şeyi birlikte etkiler ve farklı şekillerle her şeyin içinde mevcuttur.¹³⁵

Çift sayılar Yin olarak addedilirken tek sayıların Yang olarak kabul edildiğini daha önceden belirtmiştik. Bu durumda Lo Şu karesinin dışında kalan 8 sayı, eksen merkezinin etrafında dengeli bir şekilde bu iki ilkeyi temsil etmektedir. Han hanedanlığının hükümlanlığı sırasında bir başka Lo Şu karesi fikri oluşturulmuştur. Genelde yapılanın aksine bu düşünce, Lo Şu karesinin 9 sayısını geleneksel Dokuz Bölge ile ilişkilendirmek yerine tek sayıları yani Yang sayılarını katı ve dirençli olan dağlarla; çift sayıları yani Yin sayılarını da akışkan ve üretken olan nehirlerle özdeşleştirmiştir. Lo Şu karesi hakkında bu ilişkilendirmeler yapılırken Han dönemindeki Beş Kutsal Dağ’dan ve kadim Çin’deki ana akarsu sistemlerinden esinlenildiği kaydedilmiştir.¹³⁶

Bir büyüsel karenin, çeşitli dini veya felsefi kavramları ifade edebiliyor olabileceği fikrinin, modern bilginler tarafından hiçbir zaman ciddi bir şekilde hesaba katılmadığı belirtilmiştir. Dahası, bu bilginlerin, bir büyüsel karenin bahsettiğimiz gibi bir temsilde bulunabilmesi ihtimalini anlamayarak eski sembolizmin faydalı ve ilham verici bir alanını hiç dokunulmamış bir şekilde bıraktıkları ifade edilmiştir. Bu basit 3’lü Lo Şu karesinin, sadece Han hanedanının hükümlanlığı, muhtemelen çok daha öncesi ve kesinlikle yüzyıllar sonrasında kadim Çin’in entelektüel ve dini düşünce dünyasının en müphem kavramlarının aktarılmasına yardımcı olmadığı, aynı zamanda Çinbilimcilerin uzunca bir zamandır kafasını kurcalayan belirli edebi ifadeler için bir temel oluşturduğunun gayet açık olduğu kaydedilmiştir. Lo Şu karesini ve onun sembolizminin tam olarak anlaşılması şimdiye kadar hakkında çok

¹³⁵ Cammann, 1961: s. 50.

¹³⁶ Cammann, 1961: s. 50-51.

az şey bilinen, eski “gizemli” bir dinin, T’ai-Yi kültünün, bazı yönlerinin açıklanmasına yardım edebileceği ifade edilmiştir.¹³⁷

Eski Çin’de “En Büyük Varlık” veya “Hakim Birlik” T’ai-Yi ifadesi bazen Tao için onun hakimiyetini ve tekliğini bildirmek için alternatif bir isim olarak kullanılıyordu. Ancak daha sıklıkla belirli bir Tanrı’nın ismine işaret etmekteydi. Tao’nun, Lo Şu karesinin kullanımlarında ifade edildiğini daha önce görmüştük. Şimdi ise Tanrı T’ai-Yi’nin, Lo Şu karesiyle olan yakın ilişkisini mütalaa edeceğiz.¹³⁸ T’ai-Yi gökyüzünün imparatorudur ve gökyüzünün merkezinde, kutup yıldızının olduğu bir yerdeki sarayda yaşamaktadır. Gökyüzünün imparatoru T’ai-Yi, tıpkı yeryüzünün merkezinde kozmik eksenin en dibindeki Çin İmparatoru’nun ülkenin sekiz tarafını yönetmesi gibi dünyanın ekseninin en tepesinden gökyüzünün dışarıdaki sekiz bölgesini yönetmektedir.¹³⁹

T’ai-Yi’nin gökyüzündeki merkezi konumu, Lo Şu karesinde merkezde bulunan 5 sayısının diğer sayılarla olan ilişkisine benzemektedir. Göksel imparator T’ai-Yi’nin, gökyüzünün dışındaki sekiz bölgeye hükmetmesi ve Çin İmparatoru’nun ülkenin 8 tarafını yönetmesi, Lo Şu karesinde 5 sayısının karedeki diğer sekiz sayıya hakim konumda bulunmasıyla sembolize edilmektedir.

¹³⁷ Cammann, 1961: s. 39-40.

¹³⁸ Cammann, 1961: s. 60.

¹³⁹ Cammann, 1961: s. 61.

II. BÖLÜM

YAHUDİLİKTE VEFKLER

16. yüzyıl bilginlerinden Dr. John Dee'nin ortaya çıkardığı bir sistem olan Enoh büyüünde de¹⁴⁰ vefklere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Ancak bahsi geçen sistemde kullanılan bu vefklere geçmeden önce Enoh'un kim olduğundan, Enoh büyüünün kökeninden ve Yahudilikle olan ilişkisinden kısaca bahsetmek konunun anlaşılmasında büyük yarar sağlayacaktır.

Enoh Eski Ahit'te Tanrı'yla birlikte yürüyen ve daha sonra Tanrı'nın, kendisini yanına aldığı peygamber olarak geçmektedir.¹⁴¹ Yahudi rabbileri ve Kabbalacıları bu ayeti Enoh'un göğe yükseltilmesi olarak yorumlamışlardır.¹⁴² Nitekim Kur'an-ı Kerim'de de doğruluk sahibi bir insan olduğundan ve yüksek bir mevkiye yükseltildiğinden bahsedilen İdris peygamberin¹⁴³ Tevrat'taki isminin Enoh olduğu¹⁴⁴ ve kavminin yaşadığı bölgeye huzur ve refah getirdiği anlatılmıştır.¹⁴⁵

Enoh büyüü modern zamanlarda Dr. John Dee (1527-1608) tarafından ortaya çıkarılmıştır. Dee, matematik, navigasyon,* astronomi ve optik konularında bir otoriteydi¹⁴⁶ ve aynı zamanda Kraliçe I. Elizabeth'in krallık astrologuydu.¹⁴⁷ Dee'nin büyüdeki partneri, soyadını Kelly olarak değiştiren Edward Talbott, ona dört Saat

¹⁴⁰ Schueler, Gerald J., **An Advanced Guide to Enochian Magic**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1992, s. 1.

¹⁴¹ **Tekvin**, 5:24.

¹⁴² Tyson, s. 1.

¹⁴³ **Meryem**, 56-57.

¹⁴⁴ Sarıkçıoğlu, Ekrem, **Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2008, s. 58.

¹⁴⁵ Günay, Nasuh, "Şeytana Tapmada Modern Yol Satanizm", **Araştırmalar, İnsan Bilimleri Araştırmaları**, 1999, sy. 2, s. 124.

* Navigasyon, bilinen iki nokta arasının gemiyle yolculuk yaparken en kısa yoldan ve en kısa zamanda gidebilmek için gerekli olan bilgidir. Kıyı navigasyonunda yön belirleme kıyı görüşü dahilinde ve kıyı şeridi, belirli işaretlerin bilinmesi ve su derinliği gibi yerel bilgilerle sağlanırken okyanus navigasyonu ancak yıldızların ve gezegenlerin pozisyonlarını iyi bilmekle mümkün olur. Bkz: Bruyns, Willem F. J. Mörzer, "Navigation", **Encyclopedia of Astronomy and Astrophysics**, Nature Publishing Group, İngiltere, 2001, s. 2821.

¹⁴⁶ Schueler, s. 1.

¹⁴⁷ Zalewski, Patrick, **Golden Dawn Enochian Magic**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1990, s. XV.

Kulesi ve 30 Aethyr* olarak bilinen gizemli bölgelerin tarifleri konusunda yardımcı olmuştur. Bunlar, günümüzde Enoch büyüğü olarak bilinen güçlü büyüsöl sistemin çekirdeğini oluşturmıştır.¹⁴⁸

Enoh büyüünde kullanılan dil Kutsal Kitap'tan önceki büyücülerin kullandığı, heceleri sert ve boğazdan okunan Enoch dilidir.¹⁴⁹ Bu dil bize John Dee ve Edward Kelly'nin çalışmalarının bir sonucu olarak gelmektedir. Bu dil, Dee ve Kelly'nin kayıtlarına göre onlara bizzat Enoch melekleri tarafından öğretilmiştir.¹⁵⁰ Bu gizemli melek dilinin, kökeni ne olursa olsun gerçek bir dil olduğu iddia edilmiştir.¹⁵¹ Sanskritçe'den daha eski olduğu düşünülen Enoch dilinin tamamen dilbilgisi ve sözdizim kuralları üzerine temellendiği¹⁵² ve bu dildeki duaların sadece söz dizileri olmayıp İngiliz dilinde yazılarak tercüme edilebildiği de ifade edilmiştir.¹⁵³ Bazı seslerde Arapça'ya bazı seslerde ise İbranca ve Latince'ye benzemektedir.¹⁵⁴

Rivayete göre, bir teurji sistemi^α veya melek büyüğü olan Enoch büyüğü; Dr. John Dee'ye, kendilerini Peygamber Enoch'a kılavuzluk yapan kutsal melekler olarak takdim eden bir grup ruhani varlık tarafından Dee'nin kahinliğini yapan simyacı Edward Kelly aracılığıyla iletilmiştir. 1582-1587 yılları arasında melekler, yazması için bu büyüünün çeşitli bölümlerini Kelly'ye okumuşlar veya Kelly kristal bir küreye baktığında bu kısımları vizyonlar halinde sunmuşlardır.¹⁵⁵

* Aethyrler, manevi tecrübeler olup her büyücünün kendisine has deneyimlerdir. Aethyrler üzerinde çalışmak ömür boyu sürebilir ve bu alanda bir bireyin başkasına kılavuzluk etmesi tamamen haddini bilmezlik ve uygunsuzluk olarak tanımlanmıştır. Bkz: Crowley, Aleister vd., **Enochian World of Aleister Crowley: Enochian Sex Magick**, New Falcon Publications, ABD, 1991, s. 29.

¹⁴⁸ Schueler, s. 1.

¹⁴⁹ Barton, Blanche, **The Secret Life of a Satanist**, y.y., b.y.y., t.y., s. 26.

¹⁵⁰ Crowley vd., s. 46.

¹⁵¹ Regardie, Israel, **The Original Account of the Teachings, Rites and Ceremonies of the Hermetic Order of the Golden Dawn**, Llewellyn Publications, b.y.y., 1968, s. 627.

¹⁵² La Vey, Anton Szandor, **The Satanic Bible**, y.y., b.y.y., t.y., s. 80.

¹⁵³ Regardie, s. 627.

¹⁵⁴ La Vey, s. 80.

^α Teurji, kelime manası olarak ilahi varlıkları harekete geçirmek anlamına gelir ve ister bir nesne isterse bir insan olsun ilahi veya doğaüstü bir varlığın ortaya çıkışına neden olan hareketleri belirtir. Teurji hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Norris, Richard, "Theurgy", **Encyclopedia of Religion**, The Thomson Corporation, A.B.D., 2005, c. 13, s. 9156.

¹⁵⁵ Tyson, s. 1.

Kelly meleklerin söylediğini iddia ettiği kelimeleri tekrarlamış ve gördüğü vizyonları arkadaşı ve işvereni olan büyük matematikçi, coğrafyacı ve astrolog Dr. John Dee'ye aktarmıştır. Dee, Kelly kristal küreye baktığı sırada elinde bir kalem ve önünde kağıtlarla Kelly'nin yanbaşında oturmuş ve Kelly'nin söylediklerini kelimesi kelimesine kaydetmiştir. Dee'nin dikkatli metodu sayesinde meleklerle olan iletişim tam bir krallık belgesinin tasdikiyle korunmuştur.¹⁵⁶

Söz konusu melekler görüşmede kendilerini Kelly'ye, Peygamber Enoh'a meleklerin dili ve Tanrı'nın bilgeliği ile yol gösteren meleklerin, bizzat kendileri olarak tanıtmışlardır. Enoh, Eski Ahit'te henüz hayattayken gökyüzüne yükseltilmiş tek peygamber olarak geçmektedir. En azından bu, Yahudi rabbilerinin ve Kabbalacılarının Tekvin'de geçen şu ayet hakkındaki yorumuydu:¹⁵⁷ “Ve Enoh Tanrı'yla yürüdü ve Enoh yok oldu. Zira Tanrı onu almıştı.”¹⁵⁸ Hz. Adem'in Enoh hariç, Nuh'a kadar olan ve Tevrat'ta bahsedilen bütün torunlarının öldüğü kesin olarak ifade edilmiştir.¹⁵⁹

Yüzyıllar boyunca Enoh'un etrafında bir bilgelik geleneği gelişmiştir. Adem, Nuh, Süleyman ve diğer birkaç tanesiyle birlikte Enoh'un meleklerin öğretilerini insanlığa ulaştırmakla sorumlu olduğu söylenmiştir. Apokrifik Enoh Kitabı da bu gelenekten neşv-ü nema bulmuştur. Bu kitaptaki en önemli konu insanoğlunun kızlarını ihtirasla arzu eden asi meleklerin dünyaya nasıl gönderilip insanoğluna süsleme sanatını ve dünyanın her tarafına kavga ve çatışma getiren büyü ve savaş bilimini nasıl öğrettiklerini tarif etmektir.¹⁶⁰

Enoh büyüündeki meditasyonlarda yardımcı öge olarak veya tılsım olarak kullanılan vefkler vardır.¹⁶¹ Bu vefklerden en önemlileri şunlardır:

1- NEMO karesi: Bu kare “içerideki kudretli kurtarıcı” manasındaki “Mika Soesa”nın sayısı olan 516 toplamını verir. 516 ayrıca 129x4'tür ve 129 “mutluluk” manasına gelen “Moz”un sayısıdır. Bundan başka 516 12x43'e eşittir ve

¹⁵⁶ Tyson, s. 1.

¹⁵⁷ Tyson, s. 1.

¹⁵⁸ Tekvin, 5:24. Ayrıca Bkz.: Tyson, s. 1.

¹⁵⁹ Tyson, s. 2.

¹⁶⁰ Tyson, s. 2.

¹⁶¹ Schueler, s. 250.

43 “adalet içinde” manasına gelen “Balt-za”nın sayısıdır. AIQ BKR* 516 ve 129’u 12’ye indirger. 12 de göksel baba olan “bir” ve göksel anne olan “iki”nin oğlu veya özü olan 3’e indirgenir. Bu “Magister Templi” yani “Mabedin Efendisi” olan NEMO’nun karesidir.¹⁶² Mabed Enoh büyüünde “insanın evreni” anlamına geldiği için¹⁶³ burada “Mabedin Efendisi” ibaresinden kasdın Tanrı olduğunu çıkarabiliriz.

N	ε	Ⓜ	⊙
ε	Ⓜ	⊙	Ⓐ
Ⓜ	⊙	Ⓐ	Ⓓ
⊙	Ⓐ	Ⓓ	⊙

Şekil 21: NEMO Karesi.¹⁶⁴

* AIQ BKR, Enoh büyüünde büyük sayıları 1’den 9’a kadar olan sayılardan birisine indirmek için kullanılan bir metottur. Bu metoda göre büyük bir sayının rakamları toplanır. Sonuç iki basamaklı bir sayı ise onun da rakamları toplanır ve bu işlem tek basamaklı bir sayı elde edene kadar devam eder. Örnek vermek gerekirse 1234 sayısının rakamlarını topladığımızda çıkan sayı 10 olur. 10 sayısının da rakamlarını topladığımızda 1 sonucunu buluruz. Böylece AIQ BKR, 1234 sayısını 1’e indirgemiş olur. AIQ BKR’nin indirgediği 1’den 9’a kadar olan rakamların Enoh büyüündeki karşılıkları ise aşağıda verilmiştir.

1. Birliği, büyümeyi, ruhu ve nefsi ifade eder.
2. Düaliteyi, ilahi iradeyi ve benliği ifade eder.
3. Maddeyi, tezahürü, zekayı, boşluğu ve ruhu ifade eder.
4. Katılığı, zamanı ve hafızayı ifade eder.
5. Ruh ve madde karışımını, insanı, hareketi ve arzuyu ifade eder.
6. Canlılık, benlik, yaprak böceği ve hayal kurmayı ifade eder.
7. Mükemmellik, tatmin, bütünlük ve arzuyu ifade eder.
8. Döngüler, sarmallar, yaratıcılık, akıl ve mantığı ifade eder.
9. Değişimdeki katılık, hayvanlar ve bilinçliliği ifade eder. Bilgi için Bkz.: Schueler, s. 116.

¹⁶² Schueler, s. 250-251.

¹⁶³ Schueler, s. 53.

¹⁶⁴ Schueler, s. 250.

2- AMMA karesi: Bu kare “ölümün ayrılması” manasına gelen YRPOIL-TELOKH’un sayısı olan 625’i verir. Ayrıca 625 25’in karesidir ve 25, “madde” manasındaki BESZ’in sayısıdır. AMMA kelimesi “lanetlenmiş” manasındadır. MTIF “diğer hiçbirisine benzemeyen bir ziyaret” manasına gelebilir. MIRE ise “bir azap ziyareti” manasına gelebilir ve AFFA kelimesi ise “boş” anlamındadır. Bu kare, maddenin ve bütün fiziksel varlığın temel sınırlılığı ve ölümlülüğü fikrini somut bir halde dışa vurur. Bu kare dikkatli kullanılmalıdır.¹⁶⁵

Q	M	M	Q
M	T	I	F
M	I	R	F
Q	F	F	Q

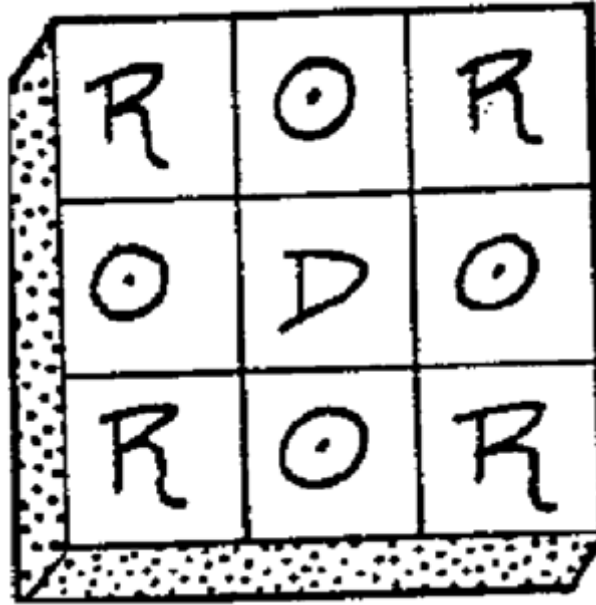
Şekil 22: AMMA Karesi.¹⁶⁶

3- ROR karesi: Bu kare “yanan pencere” anlamına gelen IALKOMO ve “maddeyi birleştiren tekerlek” manasındaki KHR TOANT BESZ’in sayısı olan 524’ü verir. AIQ BKR 524’ü “ilahi irade”nin sayısı olan 2’ye indirger. ROR Enoch dilinde “güneş” ve ODO “açmak” manasındadır. Mısır güneş tanrısı Ptah’ın ismi, açıcı manasındadır ve bu büyüsül kare Ptah’la bağlantılı olan aynı yaratıcı güçleri ifade eder. Bu kare güneş akımının güçlerini somut bir halde dışa vurur.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Schueler, s. 251.

¹⁶⁶ Schueler, s. 251.

¹⁶⁷ Schueler, s. 251.

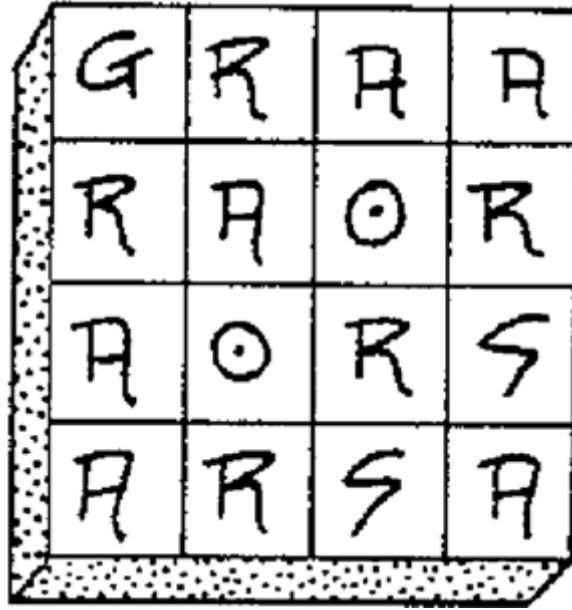

Şekil 23: ROR Karesi.¹⁶⁸

4- GRAA karesi: Bu kare “şelale” manasındaki ZIN-DOBIX’in ve “bakire kanı” manasındaki PARADIZ-KNILA’nın sayısı olan 618’i verir. AIQ BKR 618’i hayal gücü’nün sayısı olan 6’ya indirger. GRAA “ay” demektir ve bu kare ay akımının güçlerini somut bir halde dışa vurur. “Ay” manasındaki GRAA kelimesinin “güneş olmayan” manasındaki AGAR’ın anagramı olduğuna dikkatlerden kaçmamalıdır. Bu karenin 4 kelimesinin her biri, her ikisi de “güneş” manasına gelen ROR ve AR kelimelerine sahiptir veya onlara işaret eder. İkinci kelime RAOR, “Güneş’e dair olan” manasındaki A-ROR’un anagramıdır ve “Güneş’in içindeki” manasındaki son kelime AR-SA ise doğan Güneş’in geleneksel konumu olan “Doğu” manasındaki RAAS’ın anagramıdır. Ancak ORS kelimesi “karanlık” anlamına gelir ve bu yüzden bütün kare kendisi bir çeşit güneş, karanlık bir güneş veya gecenin güneşi olan ay kavramı üzerinde bir oyun olur.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Schueler, s. 251.

¹⁶⁹ Schueler, s. 251-252.

Şekil 24: GRAA Karesi.¹⁷⁰

5- BABALON* karesi: Bu kare “gelişmek için ilişkiye girmek” manasındaki KA-KAKOM-ZORGE’nin sayısı olan 1183 toplamını verir. 1183 ayrıca 169x7’dir ve 169 “merhamet” manasındaki RIT ve “parlak” manasındaki PIR’ın sayısıdır. AIQ BKR 1183’ü, “hafıza yoluyla açıklama”nın sayısı olan 4’e indirger. BABALON Aethyrlerde karşılaşılan dişil eğilimdir. ADNA-ODO itaat kavramına açılmayı ima eder. BAHANOQ sadık bir hizmetkarın çığığıdır. ANANAEL “gizli bilgi” anlamına gelir. LONSA-MI her insanda potansiyel olarak bulunan gücü veya enerjiyi ima eder. ODO-EMNA “bundan böyle kendisini açmak” manasına gelebilir ve NOQLIAD “Tanrı’nın hakim hizmetkarı veya rahibi” manasındadır.¹⁷¹

Bütün bunlara göre bu karenin bir yorumu şöyle olur:

Ey Babalon!

İtaat sanadır.

Al beni!

Senin gizli bilgini ilan eden sadık hizmetkarını.

Sen herkesin içinde bulunan güçsün.

¹⁷⁰ Schueler, s. 252.

* Babalon, önemli bir tanrıça olup Hinduların Kali ve Mısırlıların İsis isimli tanrıçalarıyla eşdeğer bir tanrıçadır. Bkz: Schueler, s. 40.

¹⁷¹ Schueler, s. 253.

Al beni!

Şimdi ve daha sonrası için.¹⁷²

B	A	B	A	L	O	N
A	D	A	N	O	D	O
B	A	H	A	N	O	Q
A	N	A	N	A	E	L
L	O	N	A	S	M	I
O	D	O	E	M	N	A
N	O	Q	L	I	A	D

Şekil 25: BABALON Karesi.¹⁷³

Bu beş kareye ek olarak her saat kulesi aşağıdaki gibi bir vefkle bağlantılıdır.

NANTA karesi: Bu yeryüzünün saat kulesidir ve şöyle tercüme edilebilir:

Ey Yeryüzü!

Ben senin gibiyim.

Olayların bir döngüsü.¹⁷⁴

¹⁷² Schueler, s. 253.

¹⁷³ Schueler, s. 252.

¹⁷⁴ Schueler, s. 253.

N	A	N	T	A
A	N	O	A	N
N	O	N	K	P
T	A	K	A	L
A	N	P	L	A

Şekil 26: NANTA Karesi.¹⁷⁵

HKOMA Karesi: Bu kare 1227 toplamını verir ve suyun saat kulesinin güçlerini somutlaştırır. Bu kare şöyle tercüme edilebilir:

Ey Su!

Sen benim asıl kanımsın; senin ismin benim ismim gibidir.¹⁷⁶

H	K	O	M	A
K	N	I	L	A
O	I	O	D	I
M	L	D	O	T
A	A	I	T	A

Şekil 27: HKOMA Karesi.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Schueler, s. 253.

¹⁷⁶ Schueler, s. 254.

EXARP Karesi: Bu kare 1488 toplamını verir ve gökyüzünün saat kulesinin güçlerini somutlaştırır. Bu kare şöyle tercüme edilebilir:

Ey Gökyüzü!

Bütün ayrılmış varlıklara olan merhametinin aynısıyla sen bana geldin.¹⁷⁸

Ε	Χ	Α	Κ	Ρ
Χ	Τ	Α	Ι	Θ
Α	Α	Ι	Τ	Ι
Κ	Ι	Τ	Θ	Λ
Ρ	Θ	Ι	Λ	Ρ

Şekil 28: EXARP Karesi.¹⁷⁹

BITOM Karesi: Bu kare 786 toplamını verir ve Ateşin Saat Kulesi'nin güçlerini somutlaştırır. Bu kare şöyle tercüme edilebilir:

Ey Ateş!

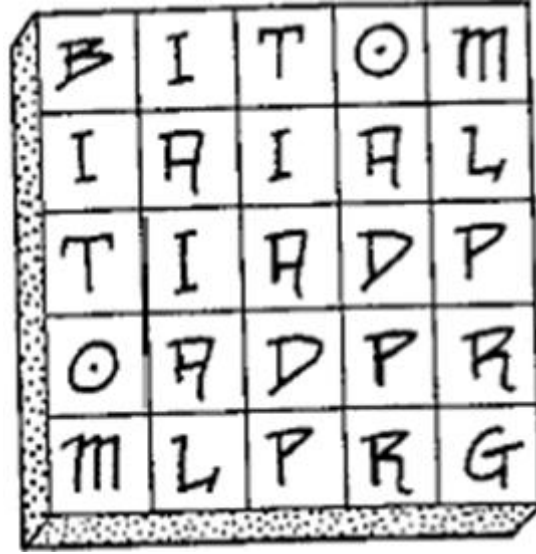
Senin gerçekliğin beni ateşli alevin çenesi gibi tüketiyor.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Schueler, s. 254.

¹⁷⁸ Schueler, s. 254.

¹⁷⁹ Schueler, s. 254.

¹⁸⁰ Schueler, s. 255.

Şekil 29: BITOM Karesi.¹⁸¹

Vefklerini yukarıdaki gibi verdiğimiz kozmik elementler İlahi Ruhun hükümlerini temsil eden EXARP, HKOMA, NANTA VE BITOM elementleriyle birlikte aşağıdaki pentagramda betimlenmiştir. Pentagramın İlahi Ruhu sembolize ettiği düşünülen tek ucunun üst tarafta olması gerektiği belirtilmiştir. Zira pentagramın iki üçgensel ucu üst tarafta olursa bunun bir kötülük sembolü olacağı ifade edilmiştir.¹⁸² Bu kötülük sembolü ise bilindiği gibi Satanistler tarafından kullanılan¹⁸³ ve çoğunlukla orta kısmında Tapınak Şövalyeleri'ne ait olduğu varsayılan bir idol ve cadıların saygı gösterdiği bir keçi olan Baphomet'i¹⁸⁴ simgeleyen bir keçi başı bulunan pentagramdır. Pentagramın aşağıdaki şekilde resmedildiği gibi yukarıda üç ve aşağıda iki ucu bulunan normal pozisyonunun insanın ruhsal yapısını sembolize ettiği bilinmektedir.¹⁸⁵ Ayrıca insanın etinin ve kemiğinin toprakla, kanının suyla, nefesinin havayla ve vücut ısısının ateşle olmak üzere, her ikisi de pentagramda sembolize edilen insan vücudu ve dört elementin ilişkilendirildiği kaydedilmiştir.¹⁸⁶ Ancak Satanizm insan fitratının tersini ve şiddet,

¹⁸¹ Schueler, s. 255.

¹⁸² Schueler, s. 97.

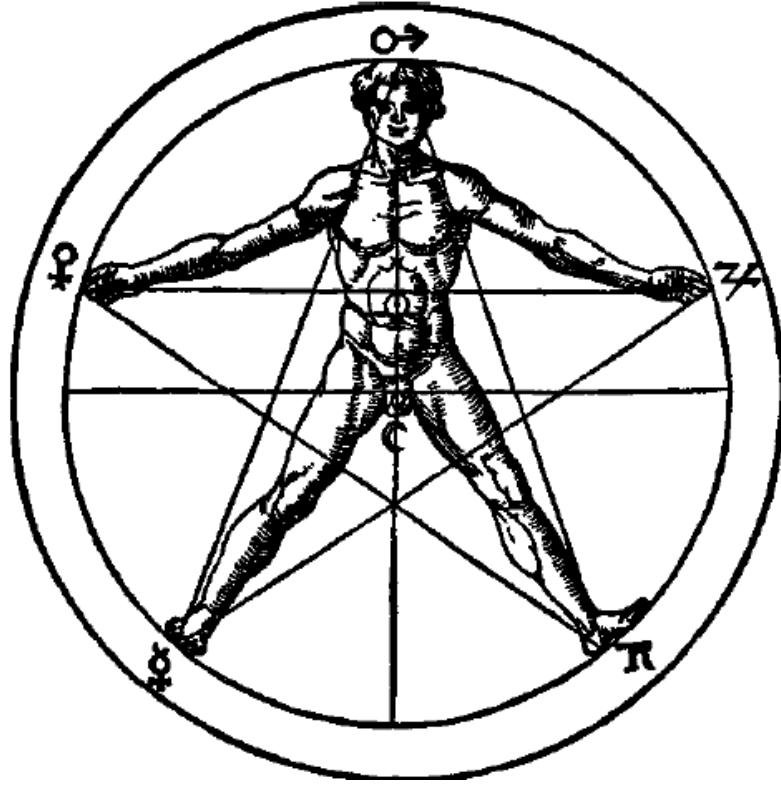
¹⁸³ Güç, Ahmet, "Satanizm", **Yaşayan Dünya Dinleri**, Ed. Şinasi Gündüz, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2007, s. 448.

¹⁸⁴ Coleman, J.A., **The Dictionary of Mythology: An A-Z Themes, Legends and Heroes**, Arcturus Publishing Limited, Singapore, 2007, s. 128.

¹⁸⁵ Güç, s. 448.

¹⁸⁶ Cirlot, J.E., **A Dictionary of Symbols**, İspanyolca aslından çev. Jack Sage, Routledge, Taylor & Francis e-Library, Londra, 2001, s. 197.

cinsellik gibi hayvani içgüdülerini temsil ettiği için pentagram keçinin kafasındaki kulaklara, boynuza ve çeneye tam uyacak şekilde ters çevrilmiştir. Böylece pentagramın yukarıya çevrilen ve keçinin boynuzlarıyla örtüşen iki üçgensel ucu bazı dinlerde mevcut olan düalist anlayışı, aşağıdaki diğer üç ucu da Hristiyanlığın inkar edilen teslis inancını sembolize etmektedir.¹⁸⁷

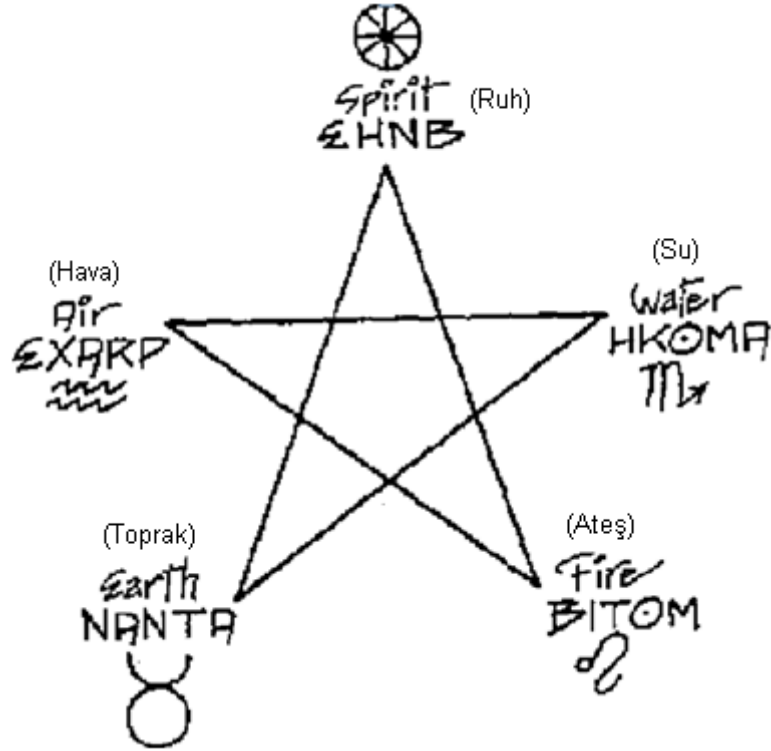
Şekil 30: İnsanın pentagramda sembolize edilmesi.¹⁸⁸

Oysa pentagram olağan yani bir ucu yukarıda kalacak şekilde resmedilirse tıpkı daire gibi sonsuzluğu temsil etmesi bakımından mükemmeliyeti ve bütünlüğü sembolize eder. Pentagramın beş üçgensel ucu da dört elementi ve tepedeki ucu maneviyatı temsil etmektedir. Bu özelliklerin tümünün pentagrama kötü ruhları engelleme veya defetme gücü verdiği ve bunun pentagramı büyücüler nezdinde rağbet gören bir sembol yaptığı kaydedilmiştir.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Güç, s. 448.

¹⁸⁸ Cirlot, s. 197.

¹⁸⁹ Fontana, David, **The Secret Language of Symbols: A Visual Key to Symbols and their Meanings**, Chronicle Books, San Francisco, 1994, s. 59.

Şekil 31: Pentagram'ın temsil ettiği elementler.¹⁹⁰

Büyüsel kareler meditasyon için kullanıldığında, her harf bir gücü temsil etmektedir. Harflerin birbirleriyle olan doğası ve ilişki durumları, her karede, kişinin büyüsel evreninin önemli bir kısmını tarif eden bir ifade içermektedir. Böyle büyüsel ifadelerin kelimelere döküldüğünde veya rasyonel akılla mantıksal olarak tanımlandığında genel olarak gücünü kaybettiği ifade edilmektedir.¹⁹¹

Meditasyonda kişinin aklını karenin harflerine doğru bir gezintiye çıkarması gerekmektedir. Ancak meditasyondan sonra, edinilen tecrübelerin kelimelere dökülmeye bile çalışılmaması gerektiğinin üzerinde durulmuştur.¹⁹²

Örnek olarak ROR karesi üzerinde bir meditasyon yapıldığında, karenin sadece 3 farklı harf içerdiği görülmektedir. Bunlardan “R” harfinin Balık burcunda Ay’ı, “O” harfinin Terazi burcunda Adalet’i ve “D” harfinin de ruhta İmparatoriçe’yi temsil ettiği kaydedilmiştir.¹⁹³

¹⁹⁰ Schueler, s. 97.

¹⁹¹ Schueler, s. 256.

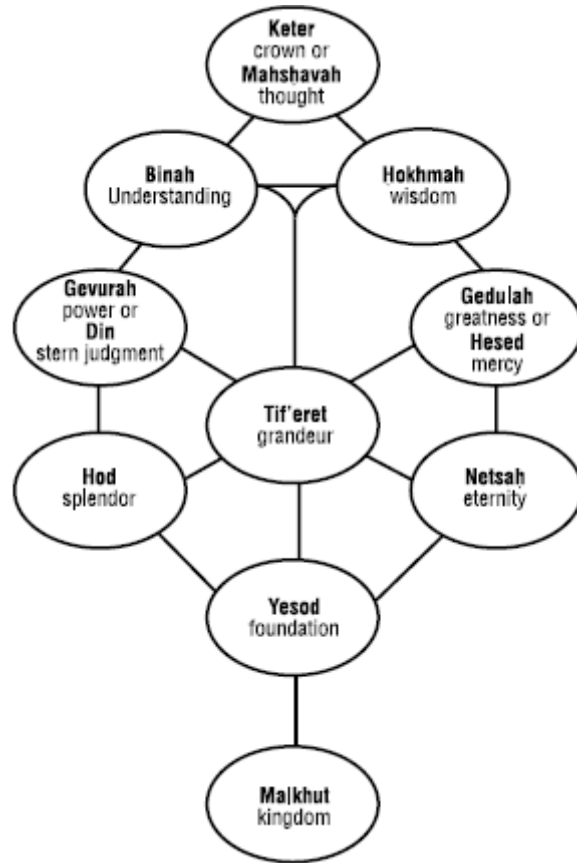
¹⁹² Schueler, s. 256.

¹⁹³ Schueler, s. 256.

Genel bir bakışla anlaşılabilir ki aşağıdaki şekildeki Kabalistik Hayat Ağacı'nda¹⁹⁴ İmparatoriçe eril CHOKMAH ile dişil BINAH'yı birbirine bağladığında D harfi, eril harf olan O ile dişil harf olan R'yi birbirine bağlamaktadır. Ayrıca güçlü bir adalet duygusunun bu kareyi kapladığı ifade edilmiştir. ROR Enoch dilinde “güneş” manasına geldiği için karenin tamamı güneş akımının bir temsilcisi olmasına rağmen karenin 4 köşesinde bulunan R harfinin Ay'ın harfi olmasına dikkat çekilmiştir. Böylece, tıpkı Ay karesi GRAA'nın içerisinde Güneş'e dair referanslar bulundurması gibi Güneş de Ay'ı içinde bulundurur. Bu durumun da her gerçeğin, içerisinde zıddını barındırdığı şeklindeki okült özdeyişi ifade eder nitelikte olduğu belirtilmiştir.¹⁹⁵

¹⁹⁴ Kabbala geleneğinde Tanrı'nın 10 farklı yönü Hayat Ağacı'nda gösterilir. Bu yönler şunlardır: Hükümdarlık (Keter), idrak (Binah), bilgelik (Hokmah), güç (Gevurah), ihtişam (Tif'eret), merhamet (Hesed), güzellik (Hod), ebedilik (Netsah), kuruluş (Yesod) ve krallık (Malkhut). Bunlardan Keter, Hokmah ve Binah'nın “ilahi dünya”da; Tif'eret, Hesed ve Gevurah'nın “ahlaki dünya”da; Yesod, Hod ve Netsah'nın “fiziki dünya”da ahlakal birlikte krallık fikri olan Malkhut'un içinde bulunduğu belirtilmiştir. Bkz: Idel, Moshe, “Qabbalah”, **Encyclopedia of Religion**, The Thomson Corporation, ABD, 2005, c. 11., s. 7537 ve Bkz: Levi, Eliphas, **Transcendental Magic**, Fransızca aslından çev. A. E. Waite, Rider & Company, İngiltere, 1896, s. 22-23.

¹⁹⁵ Schueler, s. 256-257.

Şekil 32: Kabalistik Hayat Ağacı.¹⁹⁶

Bir başka açıdan ROR karesinin hava (O) ve suyun (R) eşit alanlarının içerisinde, ruhu (D) gösterdiği ifade edilmiştir. Bu, bilinçliliğin kendi bilinçsiz kaynağından, yaratıcı olarak ortaya çıkışını akla getirmektedir. Bu senaryo doğada, doğan güneş tarafından, büyüde ise Mısırlıların bokböceği kafalı tanrısı Khepera tarafından sembolize edilmiştir.¹⁹⁷ Genellikle bir bokböceği şeklinde resmedilen Khepera ya da daha çok bilinen ismiyle Khepri, kadim Mısır geleneğinde Güneş tanrısı Ra'nın şafak vaktindeki bir tezahürü olarak tasvir edilmiştir. Bokböceğinin dışkıdan oluşturduğu büyük topları iterek taşıma alışkanlığı, büyük bir bokböceğinin güneşi ve göksel bedenleri gökyüzünde itmesi imgesine dönüştürülmüştür. Genç böcekler gömülmüş dışkı toplarının içinden doğarlar ve uçup giderler. Onların yerden, görünüşe göre, mucizevi bir şekilde ortaya çıkışının, kendini yaratan bir tanrı olarak, bir Khepri fikrinin doğuşuna neden olmuş olabileceği kaydedilmiştir. Khepri'nin, kalbin yaratıcı gücüyle ilişkilendirildiği ve ilkel sulardan veya ilkel

¹⁹⁶ Idel, Moshe, "Qabbalah", *Encyclopedia of Religion*, The Thomson Corporation, ABD, 2005, c. 11., s. 7537.

¹⁹⁷ Schueler, s. 257.

nilüfer çiçeğinden doğarak yaratmaya başlayan ve bir çocuk olarak tasvir edilen güneş tanrısı ile özdeşleştirildiği ifade edilmiştir.¹⁹⁸ Khepri ayrıca yenilenmenin tanrısı olarak da bilinir.¹⁹⁹ ROR karesi üzerinde yapılacak olan daha fazla beyin fırtınasının, güneşle ilgili daha fazla benzerlik ortaya çıkaracağı da yazar tarafından belirtilmiştir.²⁰⁰

1582 yılının Mart ayında John Dee'ye melek Mikael* tarafından bir daire çizip kenarlarını 40 eşit parçaya bölmesi konusunda bilgilendirildiği kaydedilmiştir. O sırada Dee'nin asistanı olan Kelley'ye de ipekten uzun ve beyaz elbiseler giyinmiş ve her biri çocuklara benzeyen 40 tane beyaz yaratık görüldüğü anlatılmaktadır. Bu yaratıklardan her biri, bir harf ve sayı veya bazen de sadece bir harf ilham etmek için elbisesinin göğsünü açmıştır. Dee de en tepeden başlamak suretiyle saat yönünde mührün kenarlarındaki boşluklara bu ilham edilen harf ve rakamları yazma konusunda bilgilendirilmiştir.²⁰¹ Bahsi geçen daire aşağıda gösterilmiştir:

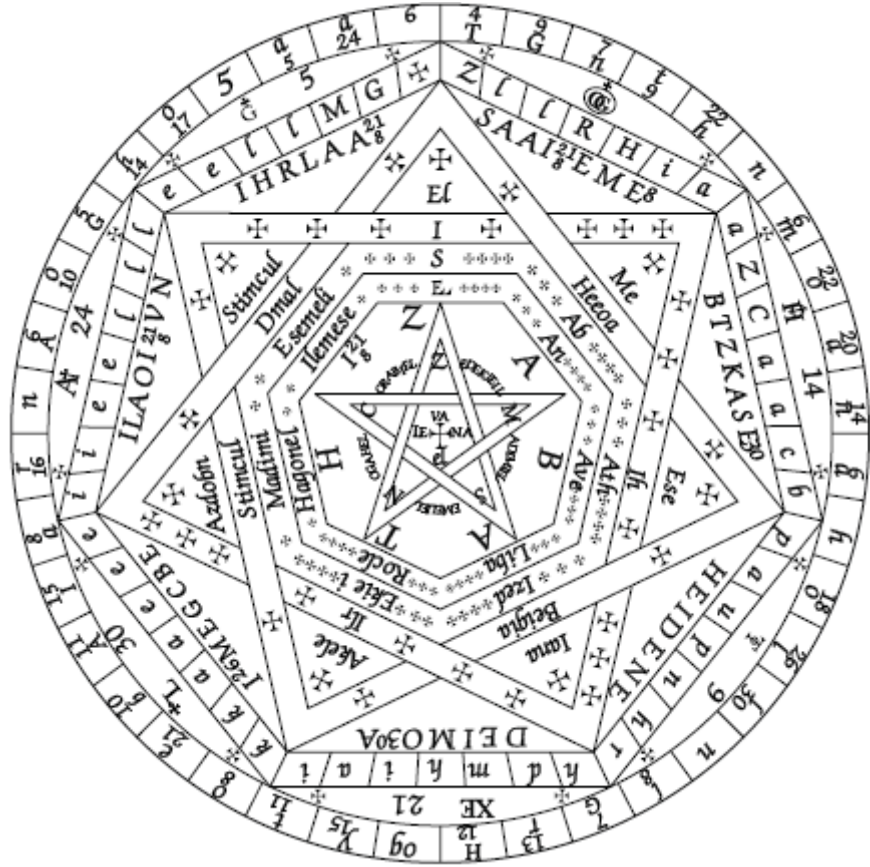
¹⁹⁸ Pinch, Geraldine, **Handbook of Egyptian Mythology**, ABC-CLIO, California, 2002, s. 152.

¹⁹⁹ Pinch, Geraldine, **Egyptian Myth: A Very Short Introduction**, Oxford University Press, New York, 2004, s. 35.

²⁰⁰ Schueler, s. 257.

* Mikael veya Batı dillerindeki ismiyle Michael; Yahudi, Hristiyan ve İslam geleneğinin her üçünde de büyük öneme sahip olan, en büyük meleklerden birisidir. "Mikael" ismi İbranca'da "Tanrı gibi olan" manasına gelmektedir. Mikail'e savaşçı, rahip, koruyucu, şifacı, gardiyan gibi roller biçilmiştir. Görevlerinden bazıları diğer büyük melekler Uriel, Gabriel ve Rafael'in görevleriyle karışmış durumdadır. Mikael'in ölüm meleği olmak gibi görevleri de vardır. Bkz: Guiley, Rosemary Ellen, **The Encyclopedia of Angels**, Visionary Living, Facts on File, ABD, 2004, s. 242.

²⁰¹ Tyson, s. 78-79.

Şekil 33: Ameth'in mührü ve kutsal isimleri.²⁰²

Dee, bu 40 harf ve sayının en dıştaki dairesinin içine ortak merkezli olarak bir yedigen, birleştirici yedi köşeli bir yıldız, daha küçük bir yedigen ve merkezde de birleştirici bir beş köşeli yıldız yerleştirmiştir. En büyük yedigen 49 parçaya bölünmüş ve içlerine 48 harf yerleştirilmiştir. Son parçada ise bir haç vardır. 48 harf içeren bu 49 boşluk ile sadece 48 tanesi açılacak olan 49 algı kapısı arasında doğrudan bir bağlantı olmasının ihtimali üzerinde durulmuştur. En büyük yedigenin bütün kenarlarında Dee'nin 49 harfli bir kareden çıkardığı, Tanrı'nın yedi kutsal ismi bulunur.²⁰³

²⁰² Rowe, Benjamin, **Enochian Magic Reference**, y. y., b.y.y., 1997, s. 33.

²⁰³ Tyson, s. 79.

Şekil 34: Sigillum Ameth'deki Tanrı'nın yedi kutsal ismini içeren vefk.²⁰⁴

Yukarıda gösterdiğimiz vefk Dee'ye 20 Mart 1582'de ilham edilmiştir. Melekler Dee'ye kareyi aşağıya doğru okumasını bildirmiştir. Dee meleklerin dediği gibi okuyunca karenin Kabbala'daki, gezegenlerin bilinen yedi meleğinin isminden oluştuğunu görmüştür. Bu isimler Satürn gezegeninin meleği Zaphkiel, Jüpiter gezegeninin meleği Zadkiel, Mars gezegeninin meleği Cumeael, Güneş'in meleği Raphael, Venüs gezegeninin meleği Haniel, Merkür gezegeninin meleği Michael ve son olarak Ay'ın meleği Gabriel'dir. Bu aynı liste Kelley'nin, Dee'nin kütüphanesinden aşına olduğu, Cornelius Agrippa'nın *Okült Felsefe'nin Üç Kitabı* adlı eserinde de geçer.²⁰⁵

Tanrı'nın, meleklerin bile telaffuz edemediği yedi ismi, Kelley'nin 21 Mart 1582'de kristal kürede gördüğü harf karesine aşağıdaki gibi yerleştirilmiştir. Bu kare, Kabbala literatüründe bulunan, gezegenlerle ilgili olan ve yedi melekten oluşan diğer bir sistem üzere oluşturulmuştur. Bu sistemdeki melekler ve ilgili oldukları gezegenler şu şekildedir: Sabathiel (Satürn), Zedekiel (Jüpiter), Madimiel (Mars), Semeliel (Güneş), Nogahel (Venüs), Cochabiel (Merkür) ve Levanael (Ay). Tıpkı ilk kare gibi bu da Agrippa'nın kitabında geçer. Bu isimler gezegenlerin İbranca

²⁰⁴ Tyson, s. 79.

²⁰⁵ Tyson, s. 79-80.

isimlerinin sonuna onları melek isimleri yapmak için “-el” sonekinin getirilmesiyle oluşturulmuştur.²⁰⁶

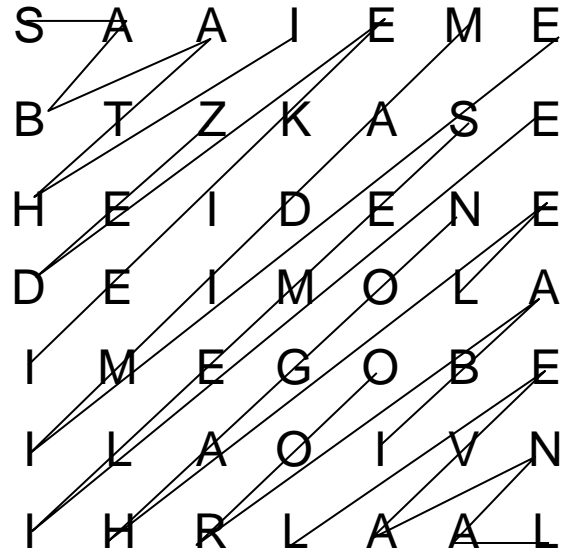

Şekil 35: Gezegen isimlerinden oluşturulan melek isimlerinin karesi.²⁰⁷

Bu karenin nasıl okunacağı Patrick Zalewski'nin *Golden Dawn Enochian Magic* adlı kitabında gösterilmiştir. Aşağıdaki şekildeki oklar takip edilerek karedeki melek isimleri ortaya çıkarılabilir.

²⁰⁶ Tyson, s. 80-81.

²⁰⁷ Tyson, s. 80.

Şekil 36: Gezegen isimlerinden oluşturulan melek isimlerinin karesinin okunuşunu gösteren şekil.²⁰⁸

²⁰⁸ Zalewski, s. 13.

III. BÖLÜM

HIRİSTİYAN GELENEĞİNDE VEFKLER

Hristiyan geleneğinde konuyla ilgili en çok dikkat çeken unsurlardan birisi aşağıda bir örneğini verdiğimiz büyülü “SATOR” karesidir. Bu karenin ilk örneği I. yüzyılda Güney İtalya’daki Vezüv Yanardağı’ndan püsküren lavların altında yok olan Pompeii şehrinin kalıntıları arasındaki bir Hristiyan evinde bulunmuştur.²⁰⁹ Şifreli bir tür mesajı olan bu karenin tarihi, kökeni ve yorumlanması büyük bir belirsizlik konusu olmakla birlikte²¹⁰ ilk bakışta Katoliklerin ayinlerde okuduğu ve Latince “Babamız” manasına gelen “Pater Noster” adlı duanın kelimelerinden oluşturulmuş bir anagram* olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹¹

Şekil 37: Sator karesi.²¹²

Karenin diğer örnekleri günümüz İngiltere’inde Cirencester diye anılan Corinium’da yapılan kazılarda ve yine günümüz Suriye’inde Dura-Europos’ta bulunmuştur. Karenin bu şehirde 1932’de bulunan dört kopyası, karenin tarihini III. yüzyıla kadar götürmektedir. Zira bu şehir 256 yılında tarih sahnesinden

²⁰⁹ Kieckhefer, Richard, **E Mageia Sto Mesaiona**, Çev. Sophia Petrocheilou, (Atina: Kostarake, 1993), s. 126.

²¹⁰ Ricci, V., “Sator Arepo”, **New Catholic Encyclopedia**, The Gale Group, Washington, 2003, c. 12, s. 704.

* Bir kelimenin yerlerini değiştirerek yeni bir kelime elde etmeye ve bu iki kelimeye anagram denir. Bkz.: Doğan, s. 53.

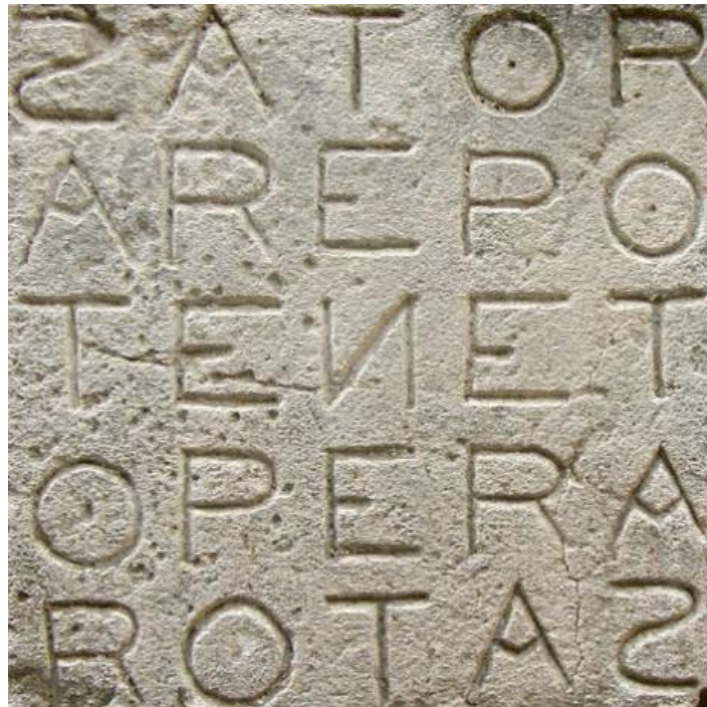
²¹¹ Kieckhefer, s. 126.

²¹² Kieckhefer, s. 126.

silinmiştir.²¹³ Corinium’da bulunan örnek aslında bir Rotas karesidir.²¹⁴ Bu kare ROTAS OPERA TENET AREPO SATOR diye okunur.²¹⁵

Diğer Sator kareleri Siena Katedrali’nin duvarında ve bir anıtın üzerinde bulunmuştur. Manchester’da bulunan ve tarihi II. yy. olarak belirlenen bir kare örneği bazı otoriteler tarafından Britanya’da Hristiyanlığın varlığına dair kanıtların en eskilerinden birisi olarak kabul edilmiştir. Tıpkı Corinium’da bulunan kare gibi Manchester’da bulunan kare de ROTAS OPERA TENET AREPO SATOR diye okunur.²¹⁶

Başka bir örnek Fransa’nın Luberon şehrinde Oppède’nin eski bir mahallesinde, bir duvarın içine sokulmuş olarak bulunmuştur. Portekiz’de Coimbra yakınlarındaki Conimbriga’da bir müzede de şehirdeki kazılarda çıkarılmış olan bir Sator karesi daha vardır.²¹⁷

Şekil 38: Oppède'de bulunan Sator karesi.

²¹³ Ricci, s. 704.

²¹⁴ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²¹⁵ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²¹⁶ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²¹⁷ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

Bununla beraber İtalya’da Capestrano yakınlarındaki Abruzzo şehrinde bir Benedict mezhebi manastırı olan St. Peter ad Oratorium’da Sator Karesi’nin bir mermer üzerine yazılı şekli bulunmaktadır. Orta İtalya’daki Valvisciolo Manastırı’nda bulunan örnek her biri 5 parçaya bölünmüş olan 5 ortak merkezli halka oluşturan harflere sahiptir.²¹⁸

Şekil 39: St. Peter ad Oratorium’da bulunan Sator karesi.

Kareyi oluşturan kelimelerden ilki olan “SATOR” Latince’de “ekici, toprağı eken kişi, çiftçi” manasına gelmektedir.²¹⁹ İkinci kelime “AREPO”nun bir Kelt arazi ölçü birimi olan²²⁰ ve “saban, pulluk” manasına da gelebilen arepennis’le olan benzerliği J. Carcopino’yu kelimenin kökenini Galya’ya dayandırmaya sevketmiştir.²²¹ Nitekim başka bir kaynakta “arepo” kelimesinin Keltçe’de “pulluk” manasına gelen yabancı bir kelime olarak yorumlanabileceğine dair bazı kanıtların bulunduğu dikkat çekilmiştir.²²² Ancak bahsi geçen kelime Sator karesini çalışmış olan bütün bilim adamlarının üzerinde ittifak ettiği gibi ya Latince olmayan bir kelimenin uyarlamasıdır ya da özellikle bu cümle için uydurulmuş bir özel isimdir ve

²¹⁸ “Sator Square,” *Wikipedia*, 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²¹⁹ Ridler, Vivian, *Oxford Latin Dictionary*, Oxford University Press, 1968, s. 1694.

²²⁰ Ridler, s. 166.

²²¹ Ricci, s. 704.

²²² Milburn, R.L.P., “The Magic Square”, *The Magic Square*, Bell & Howell Information and Learning Company, b.y.y., 2000, s. 248.

bu kelimeye Latin edebiyatının başka hiçbir yerinde rastlanmaz.²²³ Kelimenin Latince’de “bir şeye doğru sürünmek, sessizce yaklaşmak” manasındaki “ad repo”nun kaynaşmış hali olan “arrepo” kelimesi²²⁴ ile olan benzerliğinin ise tesadüfi olması muhtemeldir.²²⁵

Karenin ortasında bulunan “TENET” kelimesi* İngilizce’de “inanç, ilke” gibi anlamlara gelirken²²⁶ kelimenin kökeni Latince’de “tutmak, sahip olmak” manasındaki “teneo” kelimesidir.²²⁷ Bahsi geçen kelimenin hem yatay hem de dikey doğrultudaki okunuşunda bir haç oluşturması karenin bir Hristiyan sembolü olduğunu tasdik eder gibidir.²²⁸ Ayrıca, “inanç” manasındaki “TENET” kelimesinin bir haç oluşturmasının Katolik Hristiyan inancına yapılan bir vurgu olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte Tevrat’ın Hezekiel bölümüyle olan muhtemel bir bağlantı, karenin Yahudi kaynaklı olmasını mümkün kılmaktadır.²²⁹ Tevrat’ın bahsi geçen bu bölümünde şöyle denmektedir:

“...Rab keten giysili, belinde yazı takımı olan adama seslendi: ‘Yeruşalim kentinin içinden geç, orada yapılan iğrenç şeylerden ötürü dövünüp ağlayanların alınlarına işaret koy.’ dedi.

....

Yaşlıyı, genci, genç kızı, kadını, çocukları öldürün. Yalnız alınlarında işaret olanlara dokunmayın. İşe tapınağımdan başlayın.’ ”²³⁰

²²³ “Sator Square,” Wikipedia, 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²²⁴ Ridler, s. 173.

²²⁵ “Sator Square,” Wikipedia, 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

* “Tenet” kelimesinin etimolojisi hakkında Bkz.: Klein, Ernest, **A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language**, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1966, s. 1587.

²²⁶ Hornby, A.S., **Oxford Advanced Learner’s Dictionary**, Oxford University Press, Oxford, 2006 ed., s. 1525.

²²⁷ Ridler, s. 1919.

²²⁸ Ricci, s. 704.

²²⁹ Ricci, s. 704.

²³⁰ **Hezekiel**, 9:3-4-6.

Bu sözlerde geçen “alnında işaret olanlar” ibaresinden kasıt alınca bu karenin çizilmiş olanlar olmasıdır ve Tanrı’nın gazabından sadece onların kurtulacağı düşünülmektedir.

Karenin 4. satırındaki kelime olan “OPERA” Latince’de “yapılması gereken şey, iş, eser” gibi manalara gelen “opus”²³¹ kelimesinden gelir ve “bir işi yapmak için ayrılan aktivite, çaba” gibi anlamlara gelmektedir.²³² 5. satırdaki “ROTAS” kelimesinin kökeni ise muhtemelen Latince’de “tekerlek, bir eksen etrafında döndürmek” gibi manalara gelen “rota, roto” kelimeleridir.²³³ Bu durumda karede bulunan kelimelerin bir cümle oluşturduğunu düşünürsek muhtemel bir tercüme şöyle olur: “Çiftçi Arepo çalışır ve (pulluğu) döndürür.” Bir başka deyişle “Çiftçi çalışma şekli olarak pulluğunu kullanır.” Anlamalı bir cümle olmamakla beraber bu cümle gramer açısından doğrudur ve yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarı, soldan sağa ve sağdan sola doğru aynı şekilde okunabilir. Ancak Latince’deki kelime düzeni çok serbest olduğu için tercüme aynı olur. Bruce Main-Smith çiftçinin çalışma şekli olarak pulluğunu kullandığı şeklindeki düşüncenin herhangi bir tasavvufçu tarafından anlaşılabilirliğini ileri sürmüştür. Bu yüzden bu psikodinamik bir yaklaşımdır ve bir gelişimsel çalışmayı ifade eder.²³⁴

Sator karesinin kökeni, tercümesi ve içerdiği gizli mesaj konusundaki tartışmalar bahsettiklerimizle sınırlı değildir. Kare, Alfa ve Omega ile ilişkilendirildiği için Grosser onun A ve O harfleri arasında düzenlenmiş ve İncil’in Vahiy Kitabı’nda başlangıç ve son olarak sunulan Tanrı sembolizmine gönderme yapan bir Pater Noster anagramı olduğunu ortaya çıkarmıştır.²³⁵ İncil’in bahsi geçen bu bölümünde Tanrı kendisini şu şekilde tanımlamaktadır: “Var olan, var olmuş olan, var olacak olan ve en kudretli olan Rab dedi ki: ‘Ben Alfa ve Omega’yım, Başlangıç ve Son’um.’”²³⁶

Bununla birlikte eğer karenin aşağıdaki şekilde gösterdiğimiz gibi iki A ve iki O ile çift PATER NOSTER’den türetildiğini kabul edersek, hala kökenine dair

²³¹ Ridler, s. 1261.

²³² Ridler, s. 1251.

²³³ Ridler, s. 1662.

²³⁴ “Sator Square,” [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²³⁵ Ricci, s. 704.

²³⁶ **Vahiy**, 1:8.

mesele hakkında bazı ikna edici cevaplar bulmak zorundayız. Pompeii'deki kareler bulunana kadar bilginlerin büyük bir çoğunluğuna göre karenin, Hristiyan kökenli olduğuna dair bir açıklama kabul edilebilirdi. Ancak bu keşiflerin rahatsız edici tarafı yeni ve görünüşe göre üstesinden gelinemeyecek birtakım zorluklar ortaya çıkarmasıdır. Bu zorlukları rahatlıkla iki ana soruya ayırabiliriz: 1- 79 yılında yok olmasından önce Pompeii'de Hristiyanlar gerçekten var mıydı? 2- Eğer bulunmuşlarsa bile bu türden bir bulmacayı kullanmış veya icat etmiş olabilirler miydi?²³⁷

Şekil 40: Pater Noster.²³⁸

Karenin Pompeii'de 1937 yılında ortaya çıkarılması V. Ricci'ye göre onun Hristiyan kökeni hakkında şüpheler doğurmuştur. Ricci bu iddiasını Pompeii'nin 79 yılında tarih sahnesinden silinmesine bağlamaktadır.²³⁹ Ancak bu iddiaya zıt olarak Duncan Fishwick, Sator karesiyle ilgili makalesinde Pavlus'un, karenin bulunduğu Pompeii kentinin birkaç mil yakınındaki Puteoli isimli yerleşim yerinde kaldığını ve Pavlus'un veya Hristiyanların haberlerinin bir kasabadan diğerine ulaşım ulaşmamış

²³⁷ Fishwick, Duncan, **On the Origin of the Rotas-Sator Square**, The Harvard Theological Review, Cambridge University Press, c. 57, No: 1, Ocak 1964, s. 44.

²³⁸ Kieckhefer, s. 126.

²³⁹ Ricci, s. 704.

olmasına inanmanın zorluğundan bahseder. Fishwick yine aynı makalede, civardaki Hristiyan varlığını gösteren bazı küçük arkeolojik kanıtların bulunduğunu bildirir. Komşu kasaba olan Herculaneum'da yapılan kazılarda, üst kısmında bir haç izi taşıyan bir alçı panelinin keşfedildiği ve yaklaşık olarak 50 yılına ait olan büyük bir ev gün ışığına çıkarılmıştır. Paneldeki diğer çiviler haçın kaldırıldığı veya bölgenin üzerinin bir örtüyle kaplandığı anlamına gelebiliyorken, çivi izleri haçın tahtadan yapıldığı izlenimini vermektedir. Ancak tüm bunların yanında bu kanıtlarla ilgili en büyük problem onların fazlasıyla sağlıklı ve müphem olmalarıdır. Fishwick, bölgede bulunan haçların bölgedeki Hristiyan varlığını kesin olarak göstermeyeceğini vurgular.²⁴⁰

Daha yakınlarda I. Danielou, erken dönem kilise babalarından birisi olan ve Batı hümanizminin kurucusu olarak kabul edilen Lyons'lu Aziz Irenaeus'un (130?-202?)²⁴¹ *Adversus Haereses* (Sapkınlığa Karşı) adlı eserinde bulunan ve Sator karesiyle ilgili olması muhtemel bir bilgiye dikkat çekmiştir.²⁴² Aziz Irenaeus bahsi geçen bu eserinde Tanrı'dan şöyle bahsetmektedir: "O, başlangıçla sonu birleştirendir ve her ikisinin de Rabb'idir ve pulluğu en son olarak takdim etmiştir."²⁴³

Aziz Irenaeus, Yuhanna İncili'nde geçen ifadeyi, yaratan Demiurge ile kurtarıcı Mesih arasında bir zıtlık olarak yorumlayan Gnostiklere karşı çıkıyordu.²⁴⁴ Bahsi geçen ayetlerde şöyle denmektedir: "Eken ve biçen birlikte sevinirler diye, biçen kişi şimdiden ücretini alır ve sonsuz yaşam için ürün toplar. 'Biri eker, başkası biçer.' sözü bu durumda doğrudur."²⁴⁵ St. Irenaeus yaratıcı ve kurtarıcının bir olduğunu ve bahsi geçen pasajın zamanın başlangıcında ve en sonunda, son hasat zamanında takdim edilmiş olan pullukla sembolize edilen haça gönderme yaptığını

²⁴⁰ Fishwick, s. 44.

²⁴¹ Aziz Irenaeus'un doğum ve ölüm tarihi bir hayli tartışmalıdır. Doğum tarihi olarak 98, 108, 120, 126, 130 ve 140 yılları olmak üzere 6 tarih verilmiştir. Ancak bunlardan en muhtemel olanlarının 130 ve 140 yılları arası olduğu belirtilmiştir. Ölüm tarihi ise 202 ve 203 yıllarından birisidir. Aziz Irenaeus hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Dressler, H., "St. Irenaeus", **New Catholic Encyclopedia**, The Gale Group, Washington, 2003, c. 7, s. 570 ve Bkz.: Osborn, Eric, **Irenaeus of Lyons**, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

²⁴² Ricci, s. 704.

²⁴³ Ricci, s. 704.

²⁴⁴ Ricci, s. 704.

²⁴⁵ **Yuhanna**, 4:36-37. Ayrıca Bkz.: Ricci, s. 704.

iddia eder. Yoğun çalışmalara rağmen anagramın kökeni veya düzenlenmesi hakkında bilinen kesin bir şey yoktur. H. Leclercq ise onu folklora atfeder ve İbrani veya Hristiyan sembolizmiyle olan bağlantısı hakkında kuşku duymaktadır.²⁴⁶

Dörtlü bir palindrom* olan Sator karesine bazı büyüsel özellikler atfedilmiş ve bu kare Batı kültüründeki en geniş büyüsel formüllerden birisi olarak kabul edilmiştir. Saint Louis Tıbbi ve Cerrahi Dergisi'nin 76. sayısında kare hakkında yer alan bir makalede palindromların, şeytan çarpmalarına karşı bir koruma olarak görüldüğü bildirilmiştir. Şeytanın harflerin tekrarıyla şaşkınlık içerisine düşeceği düşünülmüştür. Aynı dergide karenin büyüsel kullanımdaki popülerliğinden bahsedilmiştir.²⁴⁷ Bundan başka Lyons'da 1557 yılında bir meczubun, her birinin üzerinde Sator karesinin kelimelerinin kazınmış olduğu 3 parça ekmeği yutarak şifa bulduğu kaydedilmiştir.²⁴⁸

Sator karesinin çeşitli amaçlar için folklorik büyüde kullanıldığı rapor edilmiştir. Ateşi söndürmek, uğursuzlukları ve hummayı ortadan kaldırmak, büyükbaş hayvanları kötü büyüden korumak ve yol yorgunluğunu engellemek karenin kullanılış amaçlarından bazılarıdır. Karenin büyüsel etkisini göstermesi için belirli bir madde üzerine belirli bir tür mürekkeple yazılması gerektiği de zaman zaman ifade edilmiştir.²⁴⁹

Fishwick, Sator karesinin dikkate değer özelliklerinin yangına, fırtınaya, hırsızlığa ve hastalığa karşı güvenilir bir tılsım olarak geniş çaptaki şöhretini Ortaçağ'ın erken dönemlerinden 19. yüzyıla kadar kazandığını belirtmektedir. Fishwick, yine ilgili makalesinde Sator karesinin büyüüne inananların sadece ataları olmadığını belirtmek amacıyla son yıllarda hem dünyaca ünlü bir süt şirketinin hem de California'da bir kitap satıcısının reklam amacıyla onun büyüünden faydalandığını ve her ikisinin de olumlu sonuç aldığını ifade etmiştir.²⁵⁰

²⁴⁶ Ricci, s. 704.

* Tersinir söz; tersinden okununca değişmeyen kelime, mısra veya satır. Bkz.: Atalay, Hamit, **İngilizce-Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1999, s. 2485.

²⁴⁷ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²⁴⁸ Milburn, s. 248.

²⁴⁹ "Sator Square," [Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square), 3 Kasım 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.

²⁵⁰ Fishwick, s. 53.

1	14	15	4
12	7	6	9
8	11	10	5
13	2	3	16

Şekil 42: Albrecht Dürer'in Melencolia adlı gravüründeki vefkin yeniden düzenlenmiş şekli.²⁵⁵

Ayrıca bu karenin aşağıdaki şekilde görülen düzenlemesinin Jüpiter gezegenine atfedildiği belirtilmiştir.²⁵⁶ Bu kare, Jüpiter gezegeninin şerefli vaktinde gümüş bir levhaya işlenirse refah, barış ve uyumluluk getireceği iddia edilmiştir.²⁵⁷ Jüpiter gezegeninin isminin Roma mitolojisinin hakim gökyüzü tanrısı Jüpiter'den geldiğini biliyoruz.²⁵⁸ Aslen bir tarım tanrısı olan Jüpiter'in kültünün daha sonra Roma'nın ve Roma İmparatorluğu'nun koruyucusu olarak geliştiğini görmekteyiz.²⁵⁹ Bu durumda tanrı Jüpiter'in Roma mitolojisinde üstlendiği, devletin, hukukun, düzenin ve barışın koruyuculuğu rolünün vefklerde Jüpiter gezegeninin refah, barış ve düzen sağlaması şeklinde tezahür ettiğini söyleyebiliriz.

²⁵⁵ Schubert, s. 42.

²⁵⁶ Farrell, s. 116.

²⁵⁷ Schimmel, s. 31.

²⁵⁸ Dixon-Kennedy, s. 182.

²⁵⁹ Dixon-Kennedy, s. 181.

4	14	15	1
9	7	6	12
3	11	10	8
16	2	3	13

ד	ד'	ט	ט'
ט	ז	ו	ב'
ה	ט'	י	ח
ו'	ב	ג	ז'

Şekil 43: Jüpiter gezegeninin vefki.²⁶⁰

Bu düzenleme ve hemen yanında İbrani alfabesindeki harflerle yapılan karşılığı, vefkteki sayıların Gematrik sistemdeki harf karşılıkları kullanılarak yapılmıştır. Gematria sisteminde İbrani alfabesinin rakamsal karşılıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

²⁶⁰ Farrell, s. 116.

1	א (Aleph)
2	ב (Beth)
3	ג (Gimel)
4	ד (Dalet)
5	ה (Hey)
6	ו (Vav)
7	ז (Zayin)
8	ח (Het)
9	ט (Tet)
10	י (Yod)
20	כ (Kaf)
30	ל (Lamed)
40	מ (Mem)
50	נ (Nun)
60	ס (Samekh)
70	ע (Ayin)
80	פ (Pey)
90	צ (Tsade)
100	ק (Qof)
200	ר (Resh)
300	ש (Shin)
400	ת (Tav)

Şekil 44: İbrani alfabesinin Gematria sistemindeki rakamsal karşılıkları.²⁶¹

²⁶¹ McDonald, s. 38.

IV. BÖLÜM

İSLAM GELENEĞİNDE VEFKLER

İslam geleneğinde konumuzla alakalı olup halk arasında en fazla rağbet gören ve ezoterik bilgi kaynaklarının en önemlilerinden olarak kabul edilen eserlerden kronolojik olarak ilk sırada olduğu ve diğer benzer kitaplara kaynaklık ettiği düşünülen, İmam Ahmed bin Ali el-Buni'nin kaleme aldığı *Şemsü'l-Maarif-i Kübra* isimli eserde vefklere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Benzer kitapların çokluğundan ve bu kitaplarda da aynı şekilde vefklere değinilmiş olmasından dolayı biz çalışmamızı hazırlarken bu kitapların arasından en önemlisi olarak kabul edilen, el-Buni'nin *Şemsü'l Maarif'i* ve Seyyid Süleyman el-Hüseyni'nin *Kenzü'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir* adlı eserlerine ek olarak diğer kitaplardaki vefklerden de gösterilmesini uygun gördüklerimizi kullanmayı tercih ettik. Bahsi geçen vefkler Esmâ'ül Hüsna olarak bilinen Allah'ın 99 ismi ve Besmele-i Şerif kullanılarak oluşturulmuş ve bu vefkler başkalarından saygı görmek,²⁶² hastalıktan kurtulmak, cin ve şeytandan korunmak²⁶³ gibi çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Her iki kitapta da bunlar gibi benzer amaçlarla kullanılması tavsiye edilen vefklerin en önemlisi olan Allah lafzının vefkiyle seçtiğimiz örneklerle başlamak istiyoruz. Bu vefk aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi tamamen sayılar kullanılarak yapılmış ve 5x5 kareden oluşmaktadır.

²⁶² el-Hüseyni, 1905: s. 19.

²⁶³ el-Hüseyni, 1905: s. 20.

۱۸	۱۵	۲۳	۱۴	۱
۱۲	۴	۱۶	۸	۱۵
۶۰	۲۴	۱۵	۲	۱۹
۵	۱۷	۹	۲۳	۱۳
۲۱	۷	۳	۲۰	۷

Şekil 45: Allah ism-i celili'nin vefki.²⁶⁴

Ancak vefki dikkatle incelediğimizde bazı sütun ve satırlarındaki sayılar Allah lafzının ebced hesabına göre karşılığı olan 66 sayısını verirken²⁶⁵ bazılarındakilerin çok farklı rakamlar verdiğini görürüz. Bu durumda vefkin bütün satır ve sütunlarının 66 sayısını vermesi için aşağıdaki gibi düzenleyebiliriz:

²⁶⁴ el-Hüseyni, 1905: s. 30.

²⁶⁵ Ebced hesabında harflerin rakamsal karşılıkları için Bkz.: Kozminsky, Isidore, **Numbers: Their Meaning and Magic**, Rider and Company, Londra, 1972, s. 92-93.

۱۲	۱۵	۲۳	۱۴	۲
۱۲	۴	۱۶	۸	۲۶
۱۷	۱۳	۱۵	۲	۱۹
۴	۱۷	۹	۲۳	۱۳
۲۱	۱۷	۳	۱۹	۶

Şekil 46: Allah ism-i celili'nin vefkinin tekrar düzenlenmiş hali.

12	15	23	14	2
12	4	16	8	26
17	13	15	2	19
4	17	9	23	13
21	17	3	19	6

Şekil 47: Allah ism-i celili'nin vefkinin tekrar düzenlenmiş halinin Latin rakamlarıyla yazılmış şekli.

Kitapta Allah ism-i celili'nin bir kağıda yazılıp taşınması ve bazen de anılması halinde kişiye hiçbir işin zor gelmeyeceği, şeytanın şerrinden emin olunacağı, şiddetli soğuktan etkilenilmeyeceği gibi faydalar zikredilmektedir.²⁶⁶ Bu

²⁶⁶ el-Hüseyni, 1905: s. 29-30.

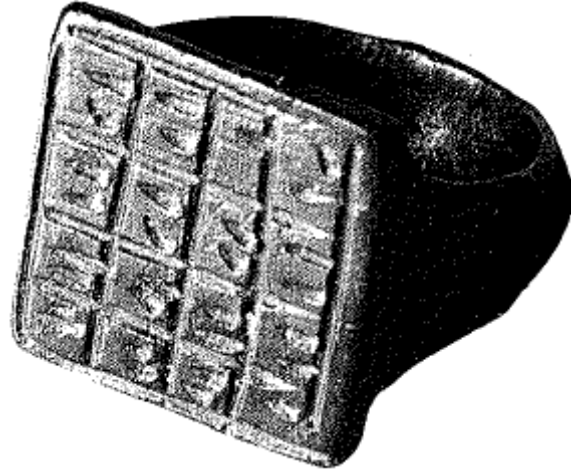
ism-i celil hakkında bir Cuma günü oruç tutarak sabahın erken bir vaktinde bu ismi aşağıdaki şekillerdeki gibi gümüş bir mühür veya yüzük üzerine yazıp bunu parmağında veya üzerinde taşıyan kimseyi her görenin seveceği ve isteğini yapacağı, bu yüzük sol elinin parmağında olduğu halde savaşa giren veya bir hakim huzuruna çıkan kimsenin muzaffer olacağı veya davasını kazanacağı gibi şeyler de ifade edilmiştir.²⁶⁷

Şekil 48: Üzerinde vefk bulunan tılsımlı mühür.²⁶⁸

²⁶⁷ el-Hüseyni, 1905: s. 30-31.

²⁶⁸ Işın, Ekrem (Ed.), **Elemterefiş: Anadolu'da Büyü ve İnanışlar**, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 165. Bu kaynak Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş. tarafından 13 Haziran-16 Ağustos 2003 tarihleri arasında Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi'nde açılan "Elemterefiş: Anadolu'da Büyü ve İnanışlar" sergisi dolayısıyla Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. için katalog şeklinde hazırlanmıştır.

Şekil 49: Üzerinde vefk bulunan tılsım yüzük.²⁶⁹

el-Hüseyini'nin vermiş olduğu Allah lafzının vefkine alternatif olarak biz de kendi oluşturduğumuz bir vefki göstermeyi uygun gördük. Bu vefkin el-Hüseyini'nin gösterdiği vefkten farkı satır ve sütun sayısının 4 olmasına ek olarak satır ve sütunlarındaki 66 toplamının köşegenlerinde de bulunmasıdır. Satır ve sütun sayısını 5 yerine 4 olarak ayarlamamızın sebebi ise Allah lafzında elif, iki adet lam ve he olmak üzere 4 harf bulunmasıdır. Bu vefk aşağıdaki gibidir:

16	19	22	9
21	10	15	20
11	24	17	14
18	13	12	23

Şekil 50: Allah lafzının 4'lü vefki.

el-Buni, Şemsü'l-Maarif adlı eserinde aşağıda gösterdiğimiz şekildeki Rahman isminin vefkini yazılıp temiz bir suya koyularak ateşli hummaya tutulmuş birisine içirildiği takdirde o kimsenin ateşinin düşerek iyileşeceği belirtmiştir. Ayrıca

²⁶⁹ Işın, s. 165.

bu ismi çokça zikreden bir kimseye Allah'ın rahmet gözüyle bakacağı ifade edilmiştir.²⁷⁰

٥	١	٥	٢	١
٣١	١١	١٩١	٣١	٤
١٩٦	٥١	٢	٢١	٩
٥	٣٩	٧	٩٩	٤٩
٧	٢٩	٥٢	٣	٣٧

Şekil 51: Rahman ism-i şerifinin vefki.²⁷¹

²⁷⁰ el-Buni, İmam Ahmed bin Ali, **Şemsü'l-Maarif-i Kübra**, y.y., b.y.y., t.y., c. 2, s. 20.

²⁷¹ el-Buni, c. 2, s. 20.

el-Hüseyini, Kenzü'l-Havas'ta aşağıdaki şekildeki er-Rahman isminin vefkini uygun bir saatte yazıp üzerinde taşıyan kimseyi her gören kişinin kalbinin ona ısınacağını ve nimetlerin bu vefki taşıyan kimseye mütemadiyen geleceğini iddia etmiştir.

ج	ل	ر	ح	ق
۳۸	۲۱	۱۹۱	۳۸	۲
۱۹۶	۵۱	۲	۳۱	۹
۹	۱۳	۷	۹۹	۲۹
۶	۹۱	۵۲	۲۱۳	۳۷

Şekil 52: Rahman ism-i şerifinin vefki.²⁷²

el-Buni ve el-Hüseyini'nin verdiği er-Rahman isminin vefklerindeki harflerin Ebced karşılıklarını alıp satır, sütun ve köşegenlerindeki değerleri topladığımızda bu vefklerden el-Buni'nin vermiş olduğunun, vefkin temel prensibi olan satır, sütun ve köşegenlerinin toplamının aynı olması kuralına uymaktan çok uzak olduğunu; el-Hüseyini'nin vermiş olduğu vefkin ise sadece bir sayıyı değiştirdiğimizde -köşegenler hariç olmak üzere- bu kurala uyduğunu görürüz. Altan 2. satırın soldan 2. sayısı olan 13'ü 135 yaptığımızda satır ve sütunlarındaki sayıların toplamı Rahman isminin Ebced karşılığı olan 299'u veren vefk aşağıda gösterilmiştir:

²⁷² el-Hüseyini, 1905: s. 48.

50	1	40	8	200
38	21	198	38	4
196	51	2	41	9
9	135	7	99	49
6	91	52	113	37

Şekil 53: er-Rahman isminin vefkinin Latin rakamlarıyla düzenlenmiş hali.

el-Hüseyini aşağıda gösterilen vefkin, bir düşmanı veya zalim birisini yola getirmek için nasıl kullanılacağını anlatmıştır. Müellifin anlatımına göre bu vefk, kurşun bir levha üzerine yazılıp birtakım büyüsel işlemde geçtikten sonra sürekli yanan bir ateşin yakınına gömülüp duası yapılırsa düşmanı veya zalim bir insanı yola getirebilir. Ancak levhanın ateşin fazla yakınına gömülmemesine dikkat edilmesi gerekir. Zira çok yakına gömülürse levhanın ateşe temas edip eriyebileceği ve düşman veya zalimin adının da eriyerek helakına sebep olacağı için bu durumdan büyüü yapanın sorumlu olacağı belirtilmiştir.²⁷³

²⁷³ el-Hüseyini, 1905: s. 22-23.

فلان	الرحيم	الرحمن	الله	بسم
بسم	فلان	الرحيم	الرحمن	الله
الله	بسم	فلان	الرحيم	الرحمن
الرحمن	الله	بسم	فلان	الرحيم
الرحيم	الرحمن	الله	بسم	فلان

Şekil 54: Besmele vefki.²⁷⁴

el-Hüseyinî'nin bir düşman veya zalim kimse hakkında salık verdiği bu büyüsel işlemlerin benzerlerine daha önceki dönemlerden el-Buni'nin Şemsü'l-Maarif eserinde;²⁷⁵ ondan çok daha önce de Ortaçağ'da rastlamaktayız. Ortaçağ'da bir düşmana iktidarsızlık da dahil olmak üzere çeşitli türde zararlar vermek istenildiğinde bir Pazartesi günü kurşun bir tablet üzerine bir vefk yazılıp tutsülendikten sonra mezara gömülürdü. Yine bu dönemde düşmana zarar vermek için uygulanan ritüellerden birisi de Satürn'ün huzursuzluk sebebi ve öfkeli ruhlarını çağırdıktan sonra düşmanın balmumundan yapılmış bir figürünü tutsüleyip gömmektir.²⁷⁶

Düşmanı kahretme amaçlı ritüellere çok daha eski zamanlardan Eski Yunan'da ve Roma'da rastlamaktayız. Eski Yunan ve Roma geleneğinde de bir kimsenin düşmanlarına kötü şans getirmesi için aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi kurşun tabletler üzerine lanetleme içeren yazılar yazılırdı. Bu yazılar birçok gizemli kelime ve deyim içermektedir ve kullananların söylediği kadarıyla çoğu

²⁷⁴ el-Hüseyinî, 1905: s. 23.

²⁷⁵ el-Buni, c. 1, s. 35.

²⁷⁶ Rider, Catherine, **Magic and Impotence in the Middle Ages**, Oxford University Press, New York, 2006, s. 79.

anlaşılmazdır. Bu kelimelerin büyük ihtimalle İbranca ve Kıptice gibi dillerden karıştırılmış kelimeler olabileceğinin yanı sıra,²⁷⁷ kullanılan büyüsel işaretlerin İbrani, Arap ve Çin geleneklerindeki büyüsel işaretlemelerle benzerliklerinin çarpıcı olduğuna da dikkat çekilmiştir.²⁷⁸

Şekil 55: Eski Yunan'da düşmanlara karşı kullanılan muska. (IV-V. yüzyıllar)²⁷⁹

Düşmanı kahretmek ve yenilgiye uğratmak konusunda yukarıda bahsettiğimiz büyüsel işlemlerde sürekli olarak kurşun tablet kullanılması dikkat çekicidir. Zira gökten düşen ya da toprağın bağrından çıkarılıp işlenen madenlerin her biçimde büyülü güçlerle yüklü olduğuna inanılmıştır. Dökümcülük ile büyücülük arasındaki ilişkiler bugün bile bazı Asya halk kültürlerinde geçerlidir.²⁸⁰ Kısacası gökten de düşmüş olsa, toprağın bağrından da çıkarılmış olsa her durumda başka yerden gelmektedirler. Doğal olarak insanoğluna ait olmayan, ona yakın olmayan,

²⁷⁷ Blake, Barry J., **Secret Language**, Oxford University Press, New York, 2010, s. 16.

²⁷⁸ Shah, Idries, **Oriental Magic**, Granada Publishing Limited, Paladin, İngiltere, 1973, s. 11.

²⁷⁹ Shah, s. 11.

²⁸⁰ Eliade, Mircea, **Babil Kozmolojisi ve Simyası**, çev. Mehmet Emin Özcan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 50-51.

“varoluşun yokluğu haline” katılmayan her şey gizemli, kutsanmış veya şeytanidir. Çünkü bu onun yaratılışını ve doğasının değiştirmiştir.²⁸¹

Kötülük görmesi istenen kişinin ismini bir tablete yazarak ona lanet etme uygulamasının bir üst versiyonunu **Voodoo*** büyüünde görmekteyiz. Voodoo büyüünde bir insana zarar vermek için o insanı temsil eden bir voodoo bebeğine iğneler saplanır. Bu birçok kültürde bulunan, birisinin bir insanı veya hayvanı bir tür resim aracılığıyla etkileyebildiği şeklindeki inancın bir parçasıdır. Frazer bunu homeopatik büyü ya da taklit büyüü diye adlandırır.²⁸² Frazer’ın konuyla ilişkili görüşlerini ilgili kitabından yola çıkarak açacak olursak büyüünün üzerine temellendiği düşünce ilkelerinin iki kısma ayrıldığını görürüz.²⁸³ Diğer 19. yüzyıl düşünürleri gibi Pozitivizm felsefesinden etkilenecek doğal süreçleri değişmeyen yasalar olarak ortaya koyan Frazer’ın²⁸⁴ bu ilkelerinden birincisi etkinin sebebiyle benzerlik gösterdiği Benzerlik Yasası, ikincisi ise geçmişte birbiriyle temas halinde olmuş olan şeylerin fiziksel temasın ortadan kalktığı bir uzaklıkta da birbirleri üzerinde aktiviteye devam ettikleri Temas veya Bulaşma Yasası’dır.²⁸⁵

Bu ilkelerden ilki olan Benzerlik Yasası’ndan büyücü istediği bir etkiyi onu sadece taklit ederek meydana getirebileceği sonucunu çıkarır. İkinci ilke olan Temas Yasası’ndan ise vücudunun bir parçası olsun veya olmasın bir nesneye yaptığı şeyin o nesnenin geçmişte temas halinde olduğu kişiyi aynı miktarda etkileyeceği sonucunu çıkarır. Benzerlik Yasası üzerine temellenen tılsımlar daha önce de bahsettiğimiz gibi Homeopatik veya taklit büyüü olarak isimlendirilir.²⁸⁶ Temas

²⁸¹ Eliade, s. 54-55.

* Voodoo ya da daha çok kullanılan şekliyle Vodou, Haiti toplumunda ve ABD’deki Haiti asıllı insanların arasında uygulanan geleneksel dini pratikler bütününe verilen isimdir. Güney ABD’de “bir insanı büyüsel vasıtalar aracılığıyla büyülemek veya cezalandırmak manasına gelen “voodoo” ya da “hoodoo” kelimesi terim olarak ABD’deki Afrikalı köleler arasında uygulanan dini uygulamalar bütününe denmektedir. Bkz.: Palmer, Colin A. (Ed.), **Encyclopedia of African-American Culture and History**, Thomson Gale, ABD, 2006, c. 5, s. 2243.

²⁸² Blake, s. 130.

²⁸³ Frazer, James George, **The Golden Bough: A Study of Magic and Religion**, The Floating Press, 2009, s. 36.

²⁸⁴ Stevens, Phillip Jr., “Magic”, **Encyclopedia of Religious Rites, Rituals and Festivals**, Routledge, Londra, 2004, s. 226.

²⁸⁵ Frazer, s. 36.

²⁸⁶ Frazer, s. 36.

veya Bulaşma Yasası üzerine temellenen tılsımlar ise Bulaşıcı Büyü olarak isimlendirilir.²⁸⁷

Taklit büyüüne analogi büyüü de denmektedir. Prensip olarak taklit veya benzer işlemin benzer olayı meydana getireceğine dayanan bu büyü en çok uygulanan büyü şekli olup hemen hemen bütün toplumlarda rastlanmaktadır. Hoşlanılmayan veya korkulan bir kimsenin zararından emin olabilmek için yapılan en yaygın büyü homeopatik büyüdür. Bu büyü çeşidinde büyüden etkilenmesi istenen kişinin bir resmini yakmak yeterlidir.²⁸⁸ Peru yerlileri hoşlanmadıkları veya korktukları bir kimsenin tahılla karıştırılmış yağdan resmini yapıp bu resmi kurban olması planlanan kişinin geçeceği yolun üzerinde yakarlar ve bu işleme de o kimsenin ruhunun yanması adını verirler.²⁸⁹

el-Hüseyni aşağıdaki vefkin hiç kullanılmamış beyaz bir kaseye yazılıp üzerine su koyularak doğum zahmeti ve sancısı çeken kadına yudum yudum içirildiği takdirde Allah'ın izniyle bütün güçlüklerin ortadan kalkacağını ve kadının kolaylıkla doğumunu yapıp kurtulacağını kaydetmiştir.²⁹⁰ Bu vefkteki harflerin Ebced'deki karşılıklarına baktığımızda bu vefkin Çinlilerin 3'lü bir vefk olan Lo Şu karesinin ve satır, sütun ve köşegenlerindeki rakamların toplamının 15 olduğunu görürüz.

²⁸⁷ Frazer, s. 37.

²⁸⁸ Örnek, s. 35.

²⁸⁹ Frazer, s. 41.

²⁹⁰ el-Hüseyni, 1905: s. 956.

د	ط	ب
ج	هـ	ز
ح	ا	و

Şekil 56: Doğum sancısını gidermek için yapılan vefk.²⁹¹

İmam Gazzali'ye atfedilen *el-Evfak* adlı kitapta da vefklere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Bu kitapta yer verilen vefklerin arasında Hz. Muhammed'in isminin harflerinden oluşturulmuş bir vefk vardır. Müellif bu vefki yazan ve yanında taşıyan kimsenin düşmanından emin olacağını, bütün baskıcıların, şeytanların, azgınlara, kıskançların bunu taşıyan kimsenin karşısında zelil olacağını ve bunu taşıyan kimseye bütün inatçı zorbaların hatta hayvanların bile itaat edeceğini belirtmiştir.²⁹² Bu vefk Hz. Muhammed'in isminin harflerinin, vefkin ilk satırına normal sırasıyla, ikinci satıra tersten ve diğer satırlara da vefkin her satır, sütun ve köşegenine ismin harflerinden birer tane gelecek şekilde oluşturulmuştur. Görüldüğü gibi Gazzali bu vefki çizerken vefkin en temel özelliği olan satır, sütun ve köşegenlerindeki sayıların toplamının aynı olması kuralına harfiyen riayet etmiştir. Zira her satır, sütun ve köşegende her harften birer tane bulunduğu için bu harflerin Ebced karşılıklarını aldığımızda her satır, sütun ve köşegende aynı toplama ulaşırız. Bu vefk aşağıda gösterilmiştir:

²⁹¹ el-Hüseyni, 1905: s. 956.

²⁹² el-Gazzali, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed, *el-Evfak*, y.y., Lübnan, t.y., s. 5.

Şekil 57: Hz. Muhammed'in isminin vefki.²⁹³

Astronomiyle ilgilenen bilimadamı Abdülfettah es-Seyyid et-Tuhi, *Kurratü'l Hallak fi İlmi'l-Evfak* isimli kitabında İslam geleneğinde anasır-ı erbaa olarak bilinen hava, ateş, su ve toprak elementlerinin vefklerini göstermiştir.²⁹⁴ Bu vefkler Çin geleneğinden çıkan Lo Şu karesinin farklı düzenlemeleridir. Zira bu düzenlemelerin tamamında karenin satır, sütun ve köşegenlerindeki sayıların toplamı 15 sayısını vermektedir.

²⁹³ el-Gazzali, **el-Evfak**, s. 5.

²⁹⁴ et-Tuhi, Abdülfettah es-Seyyid, **Kurratü'l-Hallak fi İlmi'l-Evfak**, el-Mektebetü's Sekafiyye, Beyrut, t.y., s. 46.

صورة مثلث ناري

٨	٣	٤
١	٥	٩
٦	٧	٢

(Ateş Vefki)

صورة مثلث هوائي

٦	١	٨
٧	٥	٣
٢	٩	٤

(Hava Vefki)

صورة مثلث ترابي

٤	٩	٢
٣	٥	٧
٨	١	٦

(Toprak Vefki)

صورة مثلث مائي

٢	٧	٦
٩	٥	١
٤	٣	٨

(Su Vefki)

Şekil 58: Hava, Ateş, Su ve Toprak vefkleri.

Tasavvuf ve İslam düşünce tarihinde büyük etkileri bulunan sufi müellif Muhyiddin İbn-i Arabi (1165-1240),²⁹⁵ *el-Kibritü'l-Ahmer ves-Sirru'l-Efhar ved-Dürrü'l-Cevher* adlı eserinde, kişinin ay saatinde yazıp sürekli üzerinde taşıdığı sürece hastalık ve yaralanma görmeyeceği, hezimete uğramayacağı ve ebediyen kötülük görmeyeceği bir vefk resmetmiştir.²⁹⁶ Vefki dikkatle incelediğimizde vefkin, Lo Şu karesini oluşturan sayıların yerlerini bile değiştirmeden sadece sol taraflarına birer 6 sayısı konularak her satır, sütun ve köşegende 65 sayısına ulaşıldığını görürüz. Bu da muhtemelen “Allah” isminin Ebced’deki karşılığı olan 66 sayısına tek bir hanede bile olsa ulaşma çabasıyla yapılmış gibi gözükmektedir. Bu vefk aşağıda gösterilmiştir:

²⁹⁵ Kılıç, M. Erol, “İbn-i Arabi”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama Ticaret Sağlık ve Turizm A.Ş., İstanbul, 1999, c. 20, s. 493.

²⁹⁶ İbn-i Arabi, Muhyiddin, *el-Kibritü'l-Ahmer ves-Sirru'l-Efhar ved-Dürrü'l-Cevher*, y.y., b.y.y., t.y., s. 27.

Şekil 59: İbnü'l-Arabi'nin eserinde geçen korunma vefki.²⁹⁷

Dua Hazinesi adlı bir kitapta Yasin-i Şerif'in her gün okunup aşağıdaki şekildeki vefkinin de taşınması gerektiği belirtilmiştir. Vefkte, çember içindeki sayılar diğer sayıların vefke yazılış sırasını göstermek için koyulduğundan onların vefke yazılmaması gerektiği ifade edilmiştir. Bu vefki taşıyacak olan kişinin ortadaki boş haneye de kendi ismini yazabileceği kaydedilmiştir.²⁹⁸

55808 (16)	34880 (10)	3508 (1)	41856 (18)	90688 (26)
31392 (9)	73248 (21)	66272 (19)	45344 (13)	10484 (3)
52320 (15)	38388 (11)		48832 (14)	87200 (25)
17440 (5)	20928 (6)	80224 (23)	83732 (24)	24416 (7)
69780 (20)	59296 (17)	76736 (22)	6976 (2)	13952 (4)

Şekil 60: Yasin-i Şerif vefki.²⁹⁹

²⁹⁷ İbn-i Arabi, s. 27.

²⁹⁸ Ertuğrul, Mustafa, **Dua Hazinesi: Kenzü'd-Dua-i Fethiyye fi Esrari'l Hurufiyye**, Sağlam Yayınevi, İstanbul, t.y., s. 97.

²⁹⁹ Ertuğrul, s. 97.

Vefklerin Osmanlı Devleti zamanında devlet erkanı arasında kullanımına da sıkça rastlanmaktadır. XVIII. yüzyıl Kaptanıderyalarından Elçi Mustafa Paşa'nın (1684-1756) kaptanıderyalığındaki hediyelere, görev değişikliklerine ait notları ve ilaç tarifelerini anlatan bir defterde harf ve rakamlarla yapılmış vefk ve cifr çizimlerine rastlandığı kaydedilmiştir. Bu vefkin etkili olması için de sol avuca yazılıp kırk gün boyunca her sabah yalanması gerektiği anlatılmıştır.³⁰⁰

Osmanlı padişahlarının ve paşalarının savaşa giderken zırhlarının altına giydiği tılsımlı gömleklerde de vefklere sıkça rastlanır. Bu vefklerde Esmâü'l-Hüsna'dan bazı isimlerin, Hz. Muhammed'in isminin harflerinin ve bazı ayetlerin kullanıldığı görülmektedir.³⁰¹ Üzerinde uzay tasvirlerinin de bulunduğu bir zırh altlığının arka kısmında Allah'ın güzel isimlerinden Latif, Fettah, Hafız, Alim gibilerinin harflerinden oluşan vefkler yapılmıştır. Allah Kur'an-ı Kerim'de "De ki, ister Allah diye ister Rahman diye dua edin. Çünkü en güzel isimler ona mahsustur." diye buyurmuştur. Bu yüzden Müslüman kişi Allah'a yakaracağı veya ondan yardım dileyeceği zaman O'nun kudretinin farklı şekillerde tecelli ettiği isimlerle dua etme eğilimi göstermektedir. Açacak olursak, Allah'tan fetih isteyen bir padişahın veya savaşçının O'na "fetheden, açan" manasındaki Fettah ismiyle yönelmesi veya savaşta düşmandan gelebilecek olan kılıç, mızrak vb. darbelerden korunmak isteyen bir savaşçının Allah'a "koruyan" manasındaki Hafız ismiyle yakarması insanın en doğal hareketlerinden biri gibi gözükmektedir.

³⁰⁰ Tezcan, s. 19.

³⁰¹ Tezcan, s. 19, 38.

SONUÇ

Bu çalışmamızda, terminolojide vefkler olarak bilinen büyüsel karelerin ilk olarak hangi geleneklerde ortaya çıktığını, hangi geleneklere ne amaçlarla aktarıldığını ve felsefi, mistik ve büyüsel altyapılarını incelemeye çalıştık. Çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz verilere göre tarihteki ilk vefkin yaklaşık olarak 4200 sene önce eski Çin’de mitolojik bir hikayeye ortaya çıktığının muhtemel olduğunu söyleyebiliriz. Mitolojik imparator Yü’nün nehirden çıkan bir su kaplumbağasının sırtında 1’den 9’a kadar olan rakamların oluşturduğu bir kare şeklinde gördüğü bu vefke daha sonra eski Çin felsefesi ışığında çeşitli anlamlar yüklenmiştir.

Bu vefk, daha sonraki dönemlerde Hindu tüccarlar, Çin ziyaretlerinden dönen Hint-Budist misyonerler veya Hindistan’a hacı olarak gelen Çin Budisti rahipler aracılığıyla Hindistan’a geçmiştir. Hindistan’da ilk ortaya çıkış tarihi bir hayli tartışmalı olan ve parfüm imalatı için gerekli olan malzemenin tarifi için bir formül olarak karşımıza çıkan vefkler büyüsel amaçlar için de kullanılmıştır.

Dünya üzerinde yaşamış medeniyetler arasında büyüye en fazla önem veren medeniyet olarak bilinen Babilliler sayılara çok çeşitli anlamlar yükleme konusunda da ünlenmişlerdir. Tanrılar panteonuna hiyerarşik bir yapı oluşturmak için de kullandıkları sayılardan 7 sayısı meşhur yaratılış destanı Enuma Eliş’te büyük öneme sahiptir. Ancak yaptığımız araştırmalarla elde ettiğimiz bulgulara göre, sayılara anlamlar yükleme ve numeroloji konusunda dünya medeniyetlerine önderlik etmiş bir konumda bulunan Babillilerin vefkleri kullandıkları veya onlar hakkında bilgi sahibi oldukları konusunda fazla bir kanıtın olmadığı sonucu çıkmaktadır.

Yahudi geleneğindeki vefkler Çin’de karşılaşılan ilk vefkin aksine harfler kullanılarak yapılmıştır. XVI. yüzyıl astrologlarından ve bilginlerinden olan John Dee’nin, asistanı Edward Kelley ile birlikte ortaya koyduğu ve Enoh büyü adı verilen büyüsel sistemde, içerisinde bazı kelimelerin olduğu vefkler kullanılmıştır. Bu vefklerdeki kelimeler Enoh büyü için özel olarak oluşturulmuş Enoh dilinde

anlamları olan kelimelerdir. Aynı büyü sistemi içerisinde gezegenlere ve bu gezegenlerin temsil ettiği güçlere atfedilen vefkler yapılmıştır.

Hristiyan geleneğinde karşımıza çıkan en önemli vefk, I. yüzyılda Vezüv Yanardağı'nın lavları altında yok olan Pompeii şehrinde bir Hristiyan evinde bulunan Sator karesidir. Satır ve sütunlarındaki kelimeler tersten okununca da anlamlı kelimeler oluşturan bu kare hastalıklardan, şeytani güçlerden ve benzerlerinden korunmak için kullanılmıştır. Karenin orta satır ve sütununda bulunan inanç anlamındaki “tenet” kelimesinin bir haç oluşturması ise Katolik Hristiyan inancına yapılan bir vurgu olarak yorumlanmıştır. Kareyi oluşturan kelimelerin harflerinin, bir Hristiyan ilahisi olan Pater Noster'in harfleriyle aynı olması ve geriye kalan A ve O harflerinden dolayı kare, İncil'in Vahiy kitabında Tanrı'ya atfedilen “Ben Alfa ve Omega'yım. Başlangıç ve Son'um.” ifadesiyle ve dolayısıyla Tanrı'yla ilişkilendirilmiştir.

İslam geleneğinde kullanılan vefklerin kökeni Çin geleneğinde ortaya çıkan Lo Şu karesi olup yapılış prensipleri de bu kare esas alınarak yapılmıştır. İmam Ahmed el-Buni ve Seyyid Süleyman el-Hüseyini'nin eserlerinde geniş bir şekilde yer verdiği vefkler, satır, sütun ve bazen de köşegenlerdeki sayıların toplamı aynı olacak şekilde Allah'ın güzel isimleri, Hz. Muhammed'in ismi, Besmele-i Şerif, Kur'an ayetleri gibi unsurlar kullanılarak yapılmıştır. İçerisindeki harflerin Ebced hesabındaki karşılıkları dikkate alınarak sayı gibi kullanılan bu vefkler Osmanlı zamanında padişahlar tarafından savaşlarda korunma amaçlı kullanılan tılsımlı gömleklerin üzerinde de kendilerine sıkça yer bulmuştur.

Vefklerin günümüzdeki yansımalarına verebileceğimiz örneklerin arasında 70'li yılların sonu ve 80'li yılların başlarında ortaya çıkıp vefklerin yapılış prensiplerinden esinlenilerek oluşturulmuş olan Sudoku isimli bir tür bulmaca da vardır. Öte yandan, vefklerin günümüzde her türlü büyü ve dua kitabı yazarı tarafından, korunma amaçlı muskalar, tılsımlar, kolyeler, yüzükler ve benzeri hamailler şeklinde taşınması tavsiye edilmektedir. Ayrıca evlerde, işyerlerinde duvarlara asılı şekilde kullanımlarına da rastlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- ANDREWS, W. S., **Magic Squares and Cubes**, Open Court Publishing Company, 1917.
- ATALAY, H., **İngilizce-Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1999.
- BARTON, B., **The Secret Life of a Satanist**, y.y., b.y.y., t.y.
- BLAKE, B. J., **Secret Language**, Oxford University Press, New York, 2010.
- CIRLOT, J. E., **A Dictionary of Symbols**, İspanyolca aslından çev. Jack Sage, Routledge, Taylor & Francis e-Library, Londra, 2001.
- COLEMAN, J. A., **The Dictionary of Mythology: An A-Z Themes, Legends and Heroes**, Arcturus Publishing Limited, Singapore, 2007.
- COLEMAN, W., **Sepher Sapphires: A Treatise on Gematria**, Fraternity of the Hidden Light, b.y.y., 2008.
- COTTERELL, A., **Encyclopedia of Mythology**, Hermes House, Çin, 2006.
- CROWLEY A., L. M. DUQUETTE ve C. S. HYATT, **Enochian World of Aleister Crowley: Enochian Sex Magick**, New Falcon Publications, ABD, 1991.
- ÇAKAR, Y., **Gizli İlimler**, Yedirenk, İstanbul, 2005.
- DEVELLİOĞLU, F., **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Doğu Matbaası, Ankara, 1978.
- DOĞAN, M., **Büyük Türkçe Sözlük**, İz Yayıncılık, 1996.
- el-BUNİ, İ. A. B. A., **Şemsü'l-Maarif-i Kübra**, y.y., b.y.y., t.y.
- el-GAZZALİ, E. H. M., **el-Evfak**, y.y., Lübnan, t.y.
- _____, **el-Munkızu mine'd-Dalal**, Arapça aslından çev. Salih Şeref, Ahmed Davudoğlu ve Hüseyin Tural, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul, 1963.
- el-HÜSEYNİ, S. S., **Kenzü'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir**, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul, 1905.
- _____, **Kenzü'l-Esrar**, y.y., İstanbul, 1923.

- _____, **Astronomi ve Burçlar: Yıldızname-i Hüseyini**, sad. H. Mustafa Varlı, Esmâ Yayınları, İstanbul, 1997.
- el-MERZUKÎ, Ş. A. E. H., **el-Cevahirü'l-Lemaat**, el-Mektebetü's-Sa'biyye, Beyrut, t.y.
- ELIADE, M., **Babil Kozmolojisi ve Simyası**, çev. Mehmet Emin Özcan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.
- ERTUĞRUL, M., **Dua Hazinesi: Kenzü'd-Dua-i Fethiyye fi Esrari'l Hurufiyye**, Sağlam Yayınevi, İstanbul, t.y.
- et-TEHANEVÎ, M. A., **Keşşafü Istilahati'l-Fünun ve'l-Ulum**, Lübnan Kütüphanesi, Beyrut, 1996, c. 2.
- et-TUHÎ, A. S., **Kurratü'l-Hallak fi İlmi'l-Evfak**, el-Mektebetü's Sekafiyye, Beyrut, t.y.
- ez-ZEBİDÎ, S. M. M. H., **Tacu'l-Arus min Cevahiri'l-Kamus**, Ed. Ali Hilali, Kuveyt Hükümeti Matbaası, Kuveyt, 2004, c. 27.
- FALKENER, E., **Games Ancient and Oriental and How to Play Them**, Longmans and Green, Londra, 1892.
- FARRELL, N., **Making Talismans: Living Entities of Power**, Llewellyn Publications, Minnesota, 2001.
- FONTANA, D., **The Secret Language of Symbols: A Visual Key to Symbols and their Meanings**, Chronicle Books, San Francisco, 1994.
- FRAZER, J. G., **The Golden Bough: A Study of Magic and Religion**, The Floating Press, 2009.
- GOODWIN, M. O., **Numerology: The Complete Guide**, Newcastle Publishing Company, California, 1981, c. 1.
- HORNBY, A. S., **Oxford Advanced Learner's Dictionary**, Oxford University Press, Oxford, 2006 ed.
- IŞIN, E. (Ed.), **Elemterefiş: Anadolu'da Büyü ve İnanışlar**, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- İBN-İ MANZUR, **Lisanü'l-Arab**, Darü'l-Mearif, Kahire, 1119.
- İBN-İ ARABÎ, M., **el-Kibritü'l-Ahmer ves-Sirru'l-Efhar ved-Dürrü'l-Cevher**, y.y., b.y.y., t.y.

KIECKHEFER, R., **E Mageia Sto Mesaiona**, Çev. Sophia Petrocheilou, (Atina: Kostarake, 1993).

Kitab-ı Mukaddes, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 2009.

KLEIN, E., **A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language**, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1966.

KOZMINSKY, I., **Numbers: Their Meaning and Magic**, Rider and Company, Londra, 1972.

Kur'an-ı Kerim.

LA VEY, A. S., **The Satanic Bible**, y.y., b.y.y., t.y.

LAWRENCE, S. B., **The Secret Science of Numerology: The Hidden Meaning of Numbers and Letters**, New Page Books, A.B.D., 2001.

LEVI, E., **Transcendental Magic**, Fransızca aslından çev. A. E. Waite, Rider & Company, İngiltere, 1896.

LIDDELL, H.G. ve R. SCOTT, **A Greek-English Lexicon**, Oxford University Press, New York, 1996.

MACKAY, R. J. (Ed.), **Collapse: Philosophical Research and Development**, Oxford University Press, Oxford, 2007, c. 1.

MALINOWSKI, B. K., **Büyü, Bilim ve Din**, İngilizce aslından çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000.

OSBORN, E., **Irenaeus of Lyons**, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

ÖRNEK, S. V., **Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1966.

PINCH, G., **Egyptian Myth: A Very Short Introduction**, Oxford University Press, New York, 2004.

_____, **Handbook of Egyptian Mythology**, ABC-CLIO, California, 2002.

PROCTOR, R. A., **Our Place among Infinities**, D. Appleton and Company, New York, 1876.

REGARDIE, I., **The Original Account of the Teachings, Rites and Ceremonies of the Hermetic Order of the Golden Dawn**, Llewellyn Publications, 1968.

- RIDER, C., **Magic and Impotence in the Middle Ages**, Oxford University Press, New York, 2006.
- RIDLER, V., **Oxford Latin Dictionary**, Oxford University Press, 1968.
- ROWE, B., **Enochian Magic Reference**, y. y., b.y. y., 1997.
- SARI, M., **el-Mevarid Arapça-Türkçe Lügat**, Bahar Yay., İstanbul, 1980.
- SARIKÇIOĞLU, E., **Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2008.
- SCHIMMEL, A., **The Mystery of Numbers**, Oxford University Press, New York, 1993.
- SCHUBERT, H., **Mathematical Essays and Recreations**, Almanca aslından Çev. Thomas J. McCormack, The Open Court Publishing Company, Chicago, 1898.
- SCHUELER, G. J., **An Advanced Guide to Enochian Magic**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1992.
- SHAH, I., **Oriental Magic**, Granada Publishing Limited, Paladin, İngiltere, 1973.
- STOCK, J. (Ed.), **Encyclopedia of World Mythology**, Gale, ABD, 2009.
- SWETZ, F. J., **Legacy of the Luoshu**, A K Peters Limited, Kanada, 2008.
- TEZCAN, H., **Tılsımlı Gömlekler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.
- TYSON, D., **Enochian Magic for Beginners**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1997.
- WEHR, H., **A Dictionary of Modern Written Arabic**, Ed. J. Milton Cowan, Otto Harrasowitz Publishing Company, Wiesbaden, 1966.
- YAKIT, İ., **Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003.
- YALÇIN, A., **Rakamların Esrarı: Numeroloji**, Çetin Ofset, İstanbul, 1976.
- ZALEWSKI, P., **Golden Dawn Enochian Magic**, Llewellyn Publications, Minnesota, 1990.

Makaleler:

- BRUYNS, W. F. J. M., “Navigation”, **Encyclopedia of Astronomy and Astrophysics**, Nature Publishing Group, İngiltere, 2001.
- CAMMANN, S., “The Evolution of Magic Squares in China”, **American Oriental Society**, 1960, c. 80, sy. 2.
- _____, “The Magic Square of Three in Old Chinese Philosophy and Religion”, **History of Religions**, The University of Chicago Press, 1961, c. 1, sy. 1.
- _____, “Islamic and Indian Magic Squares Part II”, **History of Religions**, The University of Chicago Press, Chicago, 1969.
- COOK, S. vd., “Sudoku: Just for Fun or Is It Mathematics”, **Math Horizons**, Mathematical Association of America, 2007, c. 14, sy. 3.
- ÇAĞRICI, M., “Gazzali”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama Ticaret Sağlık ve Turizm A.Ş., İstanbul, 1996, c. 13.
- DIXON-KENNEDY, M., **Encyclopedia of Greco-Roman Mythology**, ABC-CLIO, A.B.D., 1998.
- DRESSLER, H., “St. Irenaeus”, **New Catholic Encyclopedia**, The Gale Group, Washington, 2003, c. 7.
- FISHWICK, D., “On the Origin of the Rotas-Sator Square”, **The Harvard Theological Review**, Cambridge University Press, c. 57, No: 1, Ocak 1964.
- GUILEY, R. E., **The Encyclopedia of Angels**, Visionary Living, Facts on File, ABD, 2004.
- GÜNAY, N., “Şeytana Tapmada Modern Yol Satanizm”, **Arayışlar: İnsan Bilimleri Araştırmaları**, 1999, sy. 2, s. 124.
- GÜÇ, A., “Satanizm”, **Yaşayan Dünya Dinleri**, Ed. Şinasi Gündüz, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2007.
- IDEL, M., “Kabbalah”, **Encyclopedia Judaica**, Keter Publishing House, Thomson Gale, A.B.D., 2007.
- KARESH, S. E. ve HURVITZ, M. M., “Kabbalah”, **Encyclopedia of Judaism**, Infobase Publishing, Facts on File, New York, 2006.
- KAYA, M., “Cabir bin Hayyan”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, c. 6.

- KILIÇ, M. E., “İbn-i Arabî”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama Ticaret Sağlık ve Turizm A.Ş., İstanbul, 1999, c. 20.
- LAPOSKY, B. F., “Magic Squares: A Design Source”, **Leonardo**, The MIT Press, İngiltere, 1978, c. 11, sy. 3.
- McDONALD, M. V., “The Order and Phonetic Value of Arabic Sibilants in the Abjad”, **Journal of Semitic Studies**, Oxford University Press, 1974, sy. 19.
- MELTON, J. G., (Ed.), “Numerology”, **Encyclopedia of Occultism and Parapsychology**, Gale Group, New York, 2001, c. 2.
- NORRIS, R., “Theurgy”, **Encyclopedia of Religion**, The Thomson Corporation, A.B.D., 2005, c. 13.
- OLLERENSHAW, D. K. ve H. BONDI, “Magic Squares of Order Four”, **Philosophical Transactions of the Royal Society of London**, The Royal Society Publishing, İngiltere, 1982, c. 306, sy. 1495.
- PALMER, C. A., (Ed.), **Encyclopedia of African-American Culture and History**, Thomson Gale, ABD, 2006.
- RICCI, V., “Sator Arepo”, **New Catholic Encyclopedia**, The Gale Group, Washington, 2003, c. 12.
- RUSKA, J., “Vefk”, **İslam Ansiklopedisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1950, c. 13.
- SESIANO, J., “Construction of Magic Squares Using the Knight’s Move in Islamic Mathematics”, **Archaic History Exact Science**, Springer-Verlag, 2003.
- STEVENS, P. Jr., “Magic”, **Encyclopedia of Religious Rites, Rituals and Festivals**, Routledge, Londra, 2004.
- UZUN, M., “Ebcad”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1994, c. 10.
- “Sator Square,” Wikipedia, 3 Kasım 2010
<http://en.wikipedia.org/wiki/Sator_square>.
- WOLFF, A., (Ed.), “Numerology”, **Britannica Concise Encyclopedia**, Encyclopedia Britannica, Peru, 2006.
- ZHMUD, L., “Pythagoras of Samos”, **The Encyclopedia of Ancient Natural Scientists**, Routledge, Taylor & Francis Group, A.B.D., 2008.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı : Halit Ahmet ÇİFTÇİ
 Doğum Yeri : Sandıklı/AFYONKARAHİSAR
 Doğum Tarihi : 25.01.1986
 Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu:

Ortaokul/Lise : 1997/2004 Çivril Anadolu İmam-Hatip
 Lisesi/DENİZLİ
 Lisans : 2004-2008 İstanbul Üniversitesi İlahiyat
 Fakültesi
 Yüksek Lisans : 2008-2009 İstanbul Üniversitesi Felsefe ve Din
 Bilimleri Anabilim Dalı (Ders Dönemi), 2009-
 2011 Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe ve
 Din Bilimleri Anabilim Dalı (Tez Dönemi)
 (Dinler Tarihi)

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce : 81.25 (KPDS)

İş Deneyimi:

2008 Eylül-Aralık : Diyanet İşleri Başkanlığı İmam-Hatip
 2009- : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler
 Enstitüsü Araştırma Görevlisi